

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filosofická fakulta

Katedra muzikologie

MAGISTERSKÁ PRÁCE

Kontrafakta operních árií Carla Ditterse von Dittersdorfa
v moravských sbírkách

Contrafacts of opera arias by Carl Ditters von Dittersdorf
in the Moravian collections

Vypracoval: Bc. Kristýna Krejčová, Dis

Studijní obor: Muzikologie

Vedoucí práce: doc. Mgr. Jana Spáčilová, Ph.D.

Olomouc 2021

Prohlašuji a svým podpisem stvrzuji, že jsem tuto magisterskou práci na téma Kontrafakta operních árií Carla Ditterse von Dittersdorf v moravských sbírkách vypracovala samostatně. Při práci jsem nepoužila jiných zdrojů, než jaké uvádím v seznamu literatury.

V Olomouci

.....

Podpis

Ráda bych poděkovala všem, kteří byli dílem nápomocni ke vzniku předkládané práce. V první řadě srdečně děkuji doc. Mgr. Janě Spáčilové, Ph.D. za trpělivé vedení a nespočet cenných rad. Děkuji také kurátorům všech hudebních sbírek, kteří mi byli ochotni pomoci při získávání potřebného hudebního materiálu, jmenovitě Bc. Marii Šťastné z Českého muzea hudby, Marii Svakové ze Slezského zemského muzea, Mgr. Lence Černíkové, Ph.D. z Ostravského muzea, Mgr. Et Mgr. Kateřině Fajtlové z Arcibiskupského archivu v Kroměříži a Mgr. Miroslavu Lukeši z Moravského zemského muzea v Brně. Neméně děkuji také pánům Jiřímu K. Kroupovi a Ondřeji Mackovi za překlady libret editované árie. Také děkuji panu Kroupovi za poskytnutí digitálních kopií Pulkertova rukopisu tematického katalogu. V poslední řadě také díky mé rodině za dlouholetou podporu.

Obsah

Úvod	6
1) Stav bádání.....	8
a) evidence tvorby	9
b) italské opery	14
c) problematika přetextovaných árií	16
2) Hudebně dramatická díla	18
2.1. Opery	18
2. 1. 1. Velký Varadín.....	19
2. 1. 2. Jánský Vrch	20
2. 1. 3. Opery pro Vídeň	23
2. 1. 4. Olešnice	25
2. 2. Oratoria	26
2.3. Árie	28
2.4. Libreta oper z Jánského vrchu	29
3) Evidence bohemikálních pramenů.....	36
A) RISM	38
B) Lístkové katalogy archivů a muzeí	40
4) Katalog Dittersových árií v moravských sbírkách	46
4.1. Poznámky k tematickému katalogu skladeb	46
4.2 Rejstřík skladeb	48
5) Kontrafakta moravských árií	88
6. Árie Quanti sparser mai sudori (Salve piae splendor scholae) jako příklad kontrafakta	98
Problematika přetextování.....	100
Ediční zpráva.....	102

Filigrány	102
Ediční zásady	103
Tabulka různočtení - notopis.....	106
Tabulka různočtení – libreto	107
Závěr.....	109
Anotace	111
Použitá literatura.....	112
Internetové zdroje.....	115
Resumé.....	116
Summary	117
Résumé.....	118
Seznam obrazového materiálu	119
Seznam tabulek	120
Přílohy	121

Úvod

Carl Ditters von Dittersdorf (1739-1799) byl ve své době nejen uznávaným houslovým virtuosem, ale i populárním hudebním skladatelem. Součástí jeho skladatelského repertoáru byla hudebně dramatická díla, která tvořil od poloviny 70. let do konce svého života. Árie z těchto děl byly natolik populární, že se stávaly předmětem textových úprav pro možnost jejich dalšího využití v novém, duchovním, prostředí. Takovéto árie, a vokální skladby obecně, se po textové úpravě nazývají kontrafakta.

Středem zájmu předložené práce jsou kontrafakta dochovaná v moravských sbírkách. Vstupní hypotézou je předpoklad, že nejvíce takových úprav vznikalo u árií z Dittersových italských oper složených v období, kdy působil na Jánském Vrchu u vratislavského biskupa Filipa Gottharda Schaffgotsche. Přestože byly Dittersovy italské opery populární, do dnešního dne se nedochovaly všechny. Cílem této práce je tedy také ověřit možnost, že se část této hudby dochovala alespoň právě v podobě přetextovaných árií. Dalším dílčím cílem bylo vytvořit tematický katalog árií a duet Carla Ditterse v moravských sbírkách a následně spartaci a kritickou edici jedné z árií.

Celá práce se dělí do šesti kapitol. Zaměření stavu bádání krystalizuje z tématu zájmu předkládané práce. Pokouší se o postižení klíčové literatury sledující dosavadní evidenci Dittersovy umělecké tvorby, následně se zkoumá dosavadní literaturu věnující se jeho italským operám a na závěr literaturu přibližující problematiku přetextovaných árií. Další částí práce je Dittersovo hudebně dramatické dílo, které je přiblíženo prostřednictvím dosavadních znalostí jeho oper a oratorií s následným přehledem libret jeho italských oper z Jánského Vrchu. Evidence bohemikálních pramenů přináší zhodnocení dosavadního zájmu o hudební prameny vztahující se k Dittersovu hudebnímu odkazu na našem území, který byl spíše minimální. Také se snaží exaktně a srozumitelně popsat metodiku sběru dat pro následný výzkum, který tkví převážně v heuristice, komparaci a popisu. Obsahuje také popis dlouhodobého sběru dat z jednotlivých institucí v Čechách i na Moravě a z mezinárodní databáze RISM.

Velkým přínosem na poli bádání o skladatelovu dílu a jeho zpřístupnění má být tematický katalog dochovaných jednohlasých árií a duet v moravských institucích. Vlastním jádrem celé práce se stalo pojednání o fenoménu kontrafakt ve vztahu k e skladatelovým italským operám, který je následně přiblížen na příkladu árie *Quanti*

sparser mai sudori / Salve piae splendor scholae dochované v Arcibiskupském archivu v Kroměříži. Tato árie se stala také předmětem kritické edice, jejíž partitura je součástí přílohy.

1) Stav bádání

Mezi nejvýznamnější zdroje poznání života a díla skladatele Carla Ditterse von Dittersdorf se řadí jeho *Eigene Lebensbeschreibung (seinem Sohne in die Feder diktiert)*.¹ Kniha vyšla v českém překladu Václava Bělohavého s názvem *Vzpomínky hudebníka XVIII. století (svému synu diktoval Karel Ditters z Dittersdorfu)*.²

Eigene Lebensbeschreibung je Dittersdorfova autobiografie, kterou skladatel dva roky před svou smrtí nadiktoval synovi s vírou, že její následný prodej vypomůže rodině finančně. Kniha jako důležitý odkaz barvitě zachycuje poměry tehdejší doby. Autor se věnuje svému životu, jmenovitě vzpomíná všechny osoby, které jej více či méně ovlivnily. S vřelými slovy se vrací zpět ke svým učitelům, zaměstnavatelům a přátelům. Každému věnuje několik řádků, jimiž charakterizuje jejich povahu a svá slova se mnohdy snaží doložit nějakou historkou, kterou s dotyčnými sám zažil, nebo která se k němu donesla. Čtenáři se mnohdy až nechce věřit, že je možné, aby byli všichni, včetně Dittersdorfových zaměstnavatelů, tak přímí, vstřícní, ochotní a spravedliví, jak je kniha vykresluje. Přímou chronologickou linii životních zlomů a událostí obohacuje o okrajové zážitky. Ty slouží převážně pro přiblížení doby a osob, se kterými se dostal do styku. Překvapením může být, jak stručně se skladatel vyjadřuje o své tvorbě. Autobiografie je jedním z pramenů, které hovoří o některých již nedochovaných či neobjevených dílech a my se o nich jejím prostřednictvím dozvídáme velmi málo. Jazyk, kterým autor na čtenáře promlouvá, zpřístupňuje četbu široké veřejnosti, což z díla dělá významný popularizační prostředek. Samozřejmě není možné brát vše z knihy doslova. Je třeba uvažovat o výrazně subjektivním pohledu autora a o možné korektuře, ke které po jeho smrti mohlo dojít. Přesto se toto dílo řadí mezi významná svědectví tehdejší doby a Dittersova života. Závěr českého vydání (Bělohavý, 1959) obsahuje stručný přehled díla.

Obecně zajímavým se zdá být příspěvek Charlese Burneyho *Hudební cestopis 18. věku*.³ Spíše, než o vědecký spis se jedná o cestovatelský deník, který popisuje společnost tehdejší Evropy. Burney se poprvé o Dittersovi zmiňuje při odjezdu skladatelova

¹VON DITTERSDORF, Karl. *Lebensbeschreibung (seinem Sohne in die Feder diktieren)*. Leipzig, L. Stadtman Verlag, 1801.

²DITTERSDORF, Karl Ditters von. *Vzpomínky hudebníka XVIII. století*. Editor Václav BĚLOHLAVÝ, autor úvodu František BARTOŠ. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, 1959.

³BURNEY, Charles. *Hudební cestopis 18. věku*. Přeložila Jaroslava PIPPICHOVÁ. Praha: Státní hudební vydavatelství, 1966, str. 262, 275.

hostitele pana L'Augier, který Burneymu vyčítá, že se cestovatel ve Vídni nezdrží celou zimu. Burney chce vědět: „kteří z velkých hudebních umělců, kromě Hasse, Glucka a Wagenseila, ještě ve Vídni žijí. Haydn, Ditters a Scarlatti, synovec Domenica Scarlattiho, odcestovali.“. V následujícím textu najdeme i autorovo hodnocení Dittersovy skladatelské práce: „Ve Vídni žije skutečně tolik skladatelů a výkonných umělců, že toto město nese právem název hlavního střediska německé hudby. Čtenář by si to ujasnil, kdybych znovu krátce zopakoval, co jsem zde slyšel a viděl. Uvedu však jen jména: Hasse, Gluck, Gassmann, Wagenseil, Salieri, Hoffmann, Haydn, Ditters, Vaňhal a Huber – všichni velcí skladatelé. Symfonie a kvartety posledních pěti autorů patří pravděpodobně k nejdokonalejším skladbám pro housle, jaké byly vůbec napsány.“

Novodobá dittersovská literatura je velmi bohatá, proto jsem se při přípravě své diplomové práce zaměřila pouze na některé tituly, které je možno rozdělit do tří tematických okruhů. Těmito okruhy jsou: evidence skladatelovy tvorby, literatura reflektující jeho operní počiny a publikace a články osvětlující problematiku přetextovaných árií.

a) evidence tvorby

Evidence tvorby Carla Ditterse není jednoduchou záležitostí. Ditters patřil mezi populární hudební skladatele, jeho díla putovala různými cestami, a proto jsou rozeseta po celé střední Evropě. Problematickou otázkou je pro kvalitní evidenci jeho díla také správná autorská atribuce. Některé hudební prameny jsou označeny jako Dittersovy, ač s nimi nemá nic společného. Naopak existují hudebniny, které jsou mylně přiřazeny jinému skladateli, ale jejichž autorem je Ditters.

Přestože se osobností Carla Ditterse se zabývalo a zabývá mnoho badatelů, neexistuje jeho moderní tematický katalog. Dosud máme k dispozici jediný tematický katalog *Dittersdorffiana*, který vydal Carl Krebs v roce 1900.⁴ Krebs se nepokoušel o pouhý výčet Dittersova díla. Snažil se ke všem hudebninám dodat tehdy dostupné informace, většinou den a místo premiéry díla, nejvíce pak se věnuje vokálním dramatickým opusům. Sám autor hodnotí svůj katalog jako nekompletní. Důvody

⁴KREBS, Carl. *Dittersdorffiana*. Berlin: Verlag von Gebrüder Paetel, 1900.

takového stavu katalogu jsou ztráta opusů v toku dějin, popřípadě utopení některých z nich v soukromých knihovnách a sbírkách. Hovoří-li například o operách z Jánského Vrchu, kterých Ditters složil celkem 12, hovoří pouze o *Il viaggiatore americano in Joannesberg* (K. 288), *L'amore disprezzato* (K. 289), *La contadina fedele* (K. 290) a *Lo sposo burlato* (K. 291). *Dittersdorfiana* krom katalogu obsahuje i podrobný životopis skladatele. Krebs také přiložil pojednání, která publikoval sám Ditters v časopise *Leipziger Allgemeinen Musikalischen Zeitung* roku 1798 na stranách 138 a 201 a na závěr zařadil analýzu *Metamorphosen-Sinfonieen*, jejímž autorem je Probst Hermes.

Dalším okruhem publikací věnující se evidenci skladatelova díla jsou slovníková hesla. Starší hesla končí výčtem vybraných Dittersových skladeb, novodobější se snaží o kompletní přehled veškerých jeho počinů. Nejstarší slovníkový záznam, jehož první vydání proběhlo ještě za skladatelova života v roce 1790⁵ a druhé potom v roce 1812,⁶ se nachází v Gerberově lexikonu *Historisch Biographisches Lexicon der Tonkünstler: welches Nachrichten von dem Leben und Werken musikalischer Schriftstell berühmter Componisten, Gänger, Meister auf Instrumenten, Dilettanten, Orgel und Instrumentenmacher, enthält*. Heslo prvního vydání představuje Ditterse převážně jako skladatele pro housle, obecně symfonií, koncertů a trií. Jmenovitě připomíná *Ovidiovu Metamorfosu*, oratorium *L'Esther* a singspiel *Der Doktor und der Apotheker*, který měl prý i u monarchy veliký úspěch, dále také singspiely *Der Betrug durch Aberglauben*, *Die Liebe im Narrenhause* a *Il Democrito corretto*. Překvapením může být, že zmiňuje právě operu *Il Democrito*, o které se Ditters ve své biografii vyjádřil jako o propadáku. Heslo druhého vydání Gerberova slovníku je výrazně rozsáhlejší. Seznam skladeb je dělen do čtyř kategorií: pro kostel (všechna čtyři oratoria, *Motteto ke sv. Janovi Nepomuckému*, mše), pro divadlo (30 italských oper a singspielů), salonní hudba (kantáty, koncerty, 35

⁵GERBER, Ernst Ludwig. „Dittersdorf, Carl Ditters von.“ In *Historisch Biographisches Lexicon der Tonkünstler: welches Nachrichten von dem Leben und Werken musikalischer Schriftstell berühmter Componisten, Gänger, Meister auf Instrumenten, Dilettanten, Orgel und Instrumentenmacher, enthält*. A-M, Ersten Theil. Leipzig: verlegt Johann Gottlob Immanuel Breitkopf, 1790, s. 343-344. [cit. 2020-03-31]. Dostupné z: <https://archive.org/details/Historisch-biographischesLexiconDerTonkntlerBd.11790/page/n191/mode/2up>

⁶GERBER, Ernst Ludwig. „Dittersdorf, Carl Ditters von.“ In *Neues historisch- biographisches Lexicon der Tonkünstler: welches Nachrichten von dem Leben und Werken musikalischer Schriftstell berühmter Componisten, Gänger, Meister auf Instrumenten, kunstvoller Dilettanten, Musikverleger, auf Orgel und Instrumentenmacher*. A-D, Ersten Theil. Leipzig: verlegt Johann Gottlob Immanuel Breitkopf, 1812, s. 897-906. [cit. 2020-03-31]. Dostupné z: <https://archive.org/details/NeuesHistorisch-biographischesLexikonDerTonkntlerBd.11812/page/n479/mode/2up>

sinfonií, kvartety) a pro klavír (čtyřruční sonáta, písně s doprovodem klavíru atd.). Podobný přehled uvádí obě vydání Fétisova slovníku z let 1837⁷ a 1866,⁸ Constant Wurzbach⁹ v roce 1858 a následně i roku 1900 Robert Eitner.¹⁰ Všechna tato slovníková hesla jsou po stránce evidence skladatelova díla velmi podobná.

Vzájemně podobná, co se týče přehledu díla, jsou si i novodobá slovníková hesla. Jméno Ditters zahrnuje roku 1963 *Československý hudební slovník osob a institucí*.¹¹ Životopis skladatele je totožný s jinými hesly, výčet díla shrnul Gracian Černušák na počty kusů jednotlivých žánrů. Ostatní hesla autoři shodně dělí na čtyři části. Úvodní kapitolou je život skladatele, poté se autoři zaměřují na charakteristiku Dittersova způsobu práce, následuje výčet všech jeho skladeb a poslední je bibliografie. Prvním takovým heslem je Dittersdorf, Carl Ditters von v *The New Grove dictionary of music and musicians*.¹² Autorkou hesla v prvním vydání z roku 1980 je Margaret H. Grave, autory hesla druhého vydání¹³ z roku 2001 Margaret Grave a Jay Lane. Nejpodrobnější evidenci skladatelovy tvorby přináší heslo ve slovník *Die Musik in Geschichte und Gegenwart*¹⁴ z roku 2001, které vzniklo také za spolupráce dvou autorů. Je opět děleno na čtyři kapitoly, život a

⁷ FÉTIS, F. J. „Ditters de Dittersdorf, Charles.“ In *Biographie universelle des musiciens: et bibliographie générale de la musique*. Tome troisième, CA-DZ, Bruxelles: Meline, cans et compagnie, 1837, s. 313-315. [cit. 2020-03-31]. Dostupné z:

http://www.archive.org/stream/bub_gb_iPOPAAAAYAAJ#page/n3/mode/2up

⁸ FÉTIS, F. J. „Ditters de Dittersdorf, Charles.“ In *Biographie universelle des musiciens: et bibliographie générale de la musique*. Deuxième. Tome troisième, *Désargus - Giardini*, Paris: Librairie de firmin didot frères, 1866, s. 25-27. [cit. 2020-03-31]. Dostupné z:

<http://www.archive.org/stream/biographieuniver03ft#page/24/mode/2up>

⁹ WURZBACH, Constant v. „Ditters von Dittersdorf, Karl.“ In *Biographisches Lexikon: des kaiserthums Oesterreich*. Dritter theil. Wein: Druck und Verlag der typogr.literar.artist.Anstalt, 1858, s. 316-319. [cit. 2020-03-31]. Dostupné z:

<http://www.literature.at/viewer.alo?objid=11807&viewmode=fullscreen&scale=3.33&rotate=&page=320>

¹⁰ EITNER, Robert. „Ditters von Dittersdorf, Karl.“ In *Biographisch Bibliographisches Quellen-Lexikon: der Musiker und Musikgelehrten der christlichen Zeitrechnung bis zur Mitte des neunzehnten Jahrhunderts*. 3. Band, Cochten-Flitin, Leipzig: Breitkopf & Haertel, 1900, s. 211-215. [cit. 2020-03-31]. Dostupné z:

https://www.musik.uzh.ch/dam/jcr:ffffff-c1bc-c70b-0000-00006738e6a0/EitnerQ_03.pdf

¹¹ ČERNUŠÁK, Gracian. „Dittersdorf Karl Ditters von“ In *Československý hudební slovník osob a institucí*. Sv. 1., A-L. Praha: Státní hudební vydavatelství, 1963, s.

¹² GRAVE, Margaret, Jay LANE. „Dittersdorf, Carl Ditters von“ In *The New Grove dictionary of music and musicians, vol. 7*. Washington, D.C.: Grove's Dictionaries of Music, 2001, str. 385-391

¹³ GRAVE, Margaret H. „Dittersdorf, Carl Ditters von“ In *The New Grove dictionary of music and musicians, vol. 5*. Washington, D.C.: Grove's Dictionaries of Music, 1980, str. 500-503

¹⁴ SEIFERT, Herbert. Oldřich PULKERT „Ditters von Dittersdorf, Carl“ In *Die Musik in Geschichte und Gegenwart: allgemeine Enzyklopädie der Musik. Personenteil 5, Cov-D*. editor Friedrich BLUME, Ludwig FINSCHER. Kassel: Bärenreiter, 2006, XII, 1109-1128.

způsob skladatelovy práce vytvořil Herbert Seifert a část dílo a bibliografie shrnul Oldřich Pulkert.

Ze zahraničních badatelů se na poli dittersovského bádání nejvýrazněji zapsal německý muzikolog Hubert Unverricht, pro nějž se stal Ditters celoživotním tématem. Věnuje se převážně studiím a editorství sborníků. Zajímal se o dílčí témata, kterými jsou například kvartety, dochovaná korespondence, i o statě s větším záběrem zájmu, tedy o život skladatele, jeho prostředí, Dittersovu dílu obecně apod.

Na našem území se bádání o Dittersovi věnoval například Rudolf Zuber. Rudolf Zuber v roce 1970 shrnul skladatelův životopis v pojednání *Karel Ditters z Dittersdorfu*.¹⁵ Populárně pojatý text přináší mnoho zajímavých souvislostí Dittersova života s tehdejšími, popřípadě dřívějšími děními. V roce 1993 publikoval Zuber krátký článek shrnující průběh vědeckého sympozia v Opavě s názvem *Nově o Dittersdorfovi*. Petr Koukal přispěl v roce 2014 článkem *Kapitoly o Dittersdorfovi*.¹⁶ Rozjímá nad důvody dnes malého zájmu o Ditterse, ač byl ve své době vrcholným skladatelem. Klade si otázku, jak náš dnešní vztah k hudebníkovi ovlivňuje jeho rakouský původ. Zaměřuje svou pozornost také na Dittersdorfa v jiné než muzikantské profesi. Přibližuje nám jeho místo lesmistra a následně i hofmistra. Přibližuje také situaci konce skladatelova života. Petr Koukal a Rudolf Pečman se shodně věnovali především životopisným aspektům skladatele, popřípadě jednotlivým aspektům jeho díla.

Hlavní osobností v oblasti evidence Dittersových skladeb u nás je Oldřich Pulkert. Ve svých mnoha studiích otevřel různá témata týkající se Ditterse. Život skladatele připomněl v roce 1989 článkem *Karel Ditters z Dittersdorfu*.¹⁷ Připojil charakteristiku jeho hudební práce, důvody jeho popularity jak na poli hudebním, tak i úřednickém. V roce 2000 v článku *Sociální podmínky umělecké tvorby Karla Ditterse z Dittersdorfu*¹⁸ popsal, že Ditters nebyl tradičním muzikantem raného klasicismu, neboť zastával i vysoká úřednická místa. Důležitý základ takového úspěchu získal v dětství u vévody Sachsen-Hildburghausen, který Dittersovi umožnil kvalitně studovat nejen hudbu, ale

¹⁵ ZUBER, Rudolf. *Karel Ditters z Dittersdorfu*, Šumperk: Vlastivědný ústav v Šumperku jako 11. svazek Knihovničky Severní Moravy, 1970

¹⁶ KOUKAL, Petr. Kapitoly o Dittersdorfovi, In *Opus musicum*, č. 46, č. 3 (2014), s. 30–45.

¹⁷ PULKERT, Oldřich. Karel Ditters z Dittersdorfu, In *Hudební rozhledy*, č. 11, roč. 1989, s. 515–518

¹⁸ PULKERT, Oldřich. Sociální podmínky umělecké tvorby Karla Ditterse z Dittersdorfu, In *Respicio. Hudebně-historické studie a statě. Sborník prací k sedmdesátinám Oldřicha Pulkerta*, Praha: Resonus, 2000, s. 299–309

také získat všeobecné vzdělání, naučit se jazykům, myslivosti či jízdě na koni. Výraznou měrou byly skladatelovi v životě k užítku jeho organizační, manažerské schopnosti. Pulkert se v jiném ze svých článků díval na Dittersův odkaz výrazně užší optikou, například článkem *Karel Ditters z Dittersdorfu, Šest symfonií podle námětů proměn Publia Ovidia Nasona*¹⁹ z roku 2000. Pulkert se také věnoval autografům skladatele v článku *Carl Ditters von Dittersdorf Autographen*,²⁰ kterých obecně u klasicistních autorů není příliš dochováno. Zajímavě popisuje tehdejší praxi nakládání s autografy, či jejich pořizování. Pulkert přidává i výčet dohledaných autografů skladatele. V jiných ze svých příspěvků *Die Verbreitung der Werke des Carl Ditters von Dittersdorf in seiner Zeit*²¹ rozjímá nad šířením skladatelova díla. Pulkert velkou měrou přispěl k evidenci Dittersova díla chystaným tematickým katalogem, který bohužel nedokončil. Jeho přípravný rukopis je aktuálně uložený v Nadaci pro dějiny kultury ve střední Evropě v Praze. O stavu chystaného tematického katalogu píše Marc Niubo ve svém článku uveřejněném v dittersovském čísle *Musicologica Olomucensia* (2019).²² Podle Niuba je soupis v podobě „rozsáhlého podkladu pro vlastní realizaci“. Katalog existuje ve formě rukopisných záznamů ve 13 kroužkových blocích.

Dílčí soupisy Dittersových skladeb vznikaly především jako témata disertačních prací, které se věnují konkrétním hudebním formám. Například Jay Donald Lane v disertaci *The Concertos of Carl Ditters von Dittersdorf*²³ bohatě referuje o koncertech skladatele, dává je například do kontextu obecné práce s formou koncertů v době vlády Marie Terezie. Sang-Chung Yeon své těžiště zasadila do komorní hudby v práci *Carl Ditters von Dittersdorf: Die Kammermusik für Streichinstrumente*.²⁴ Zajímá jí život skladatele s důrazem na zkoumanou hudební formu. Věnovala se také Dittersově komorní hudbě z pohledu počtu hráčů i pohledu použité hudební formy. Shunemi Tsai

¹⁹ PULKERT, Oldřich. Karel Ditters z Dittersdorfu, Šest symfonií podle námětů proměn Publia Ovidia Nasona, In *Respicio. Hudebně-historické studie a statě. Sborník prací k sedmdesátinám Oldřicha Pulkerta*, Praha: Resonus, 2000, s. 311–324

²⁰ PULKERT, Oldřich. Carl Ditters von Dittersdorf Autographen. In *Sympozja Carl Ditters von Dittersdorf, z życia i twórczości muzycznej*, Opole: Wydział teologiczny uniwersytetu opolskiego 2000, s. 91–107

²¹ PULKERT, Oldřich. Die Verbreitung der Werke des Carl Ditters von Dittersdorf in seiner Zeit, In *Carl Ditters von Dittersdorf 1739–1799*, Würzburg: Bergstadtverlag W. G. Korn 1993, s. 161–167)

²² NIUBO, Marc. Carl Ditters von Dittersdorf. Poznámky k tematickému katalogu a zpracování v SHK (in memoriam Oldřich Pulkert). In *Musicologica Olomucensia: Carl Ditters von Dittersdorf Kontexty a perspektivy*. Olomouc: Universitas Palackiana Olomucensis, 2019, (30), 31–37. ISSN 1212-1193, str. 35

²³ LANE, Jay Donald. *The Concertos of Carl Ditters von Dittersdorf*, diss., Yale U., 1997

²⁴ YEON Sang-Chung *Carl Ditters von Dittersdorf: Die Kammermusik für Streichinstrumente*, Hdh, 1999

ve své závěrečné práci *The Viennese Singspiele of Karl Ditters von Dittersdorf*²⁵ sledovala singspiely. Na příkladech jednotlivých částí a aspektů nejpopulárnějších kusů vzniklých mezi lety 1786 a 1790 sledovala způsoby skladatelské práce při tvorbě těchto kompozic. Výsledkem práce Tsai není tematický katalog, ale jednotlivé reprezentativní hudební úryvky.

Životem a tvorbou Carla Ditterse se zabírají také dvě u nás vzniklé diplomové práce. Starší z nich je text Lenky Čermákové s názvem *Carl Ditters von Dittersdorf. Podmínky dobové praxe spolu s katalogizací operního a oratorního díla zapomenutého génia* 2009.²⁶ Autorka si vytyčila za cíl katalogizovat dochovaná či historicky podložená díla operní a oratorní a sepsat místa výskytu těchto hudebnin. Novější je potom závěrečná práce Milana Gablase *Karl Ditters von Dittersdorf – koncerty pro kontrabas*.²⁷ Gablas se věnuje dochovaným i nedochovaným skladbám, svou práci rozšiřuje o analýzu nahrávek dvou koncertů pro kontrabas.

b) italské opery

Předkládaná diplomová práce se zaměřuje na přetextované árie z italských oper, proto se i stav bádání věnuje převážně tomuto tématu, singspiely nechává stranou. Dittersdorfova operní tvorba se stala předmětem několika prací z počátku 20. století. Operám z Jánského Vrchu se v roce 1913 věnoval Karl Holl v disertaci *Carl Ditters von Dittersdorfs Opern für das wiederhergestellte Johannisberger Theaters*.²⁸ Holl se zaměřil na pět vokálně instrumentálních děl, která vznikla mezi lety 1787-1790, v období, v němž došlo ke snížení Dittersových příjmů a propuštění několika profesionálních členů kapely z Jánského Vrchu. Konkrétně jsou to *Hieronymus Knicker*, *Das rote Käppchen*, *Der Schiffspatron*, *Hokus Pokus* a *Il maniscalco*. Holl nejprve uvádí souvislosti, které tyto opery pojí. Následně se věnuje každé skladbě samostatně a předkládá obsah děje, jejich obsazení, uložení partitur a popřípadě stručnou hudební analýzu.

²⁵ TSAI, Shunmei. *The Viennese Singspiele of Karl Ditters von Dittersdorf*, diss., U. of Kansas, 1990

²⁶ ČERMÁKOVÁ, Lenka. *Carl Ditters von Dittersdorf: Podmínky dobové praxe spolu s katalogizací operního a oratorního díla zapomenutého génia*. Olomouc: 2009. Diplomová práce, Univerzita Palackého v Olomouci, Katedra hudební výchovy, vedoucí práce Mgr. Tomáš Hanzlík, Ph. D.

²⁷ GABLAS, Milan. *Karl Ditters von Dittersdorf – koncerty pro kontrabas*. Praha: 2018. Diplomová práce, Akademie múzických umění v Praze, Hudební a taneční fakulta, vedoucí práce Radomír Žalud

²⁸ HOLL, Karel. *Carl Ditters von Dittersdorfs Opern für das wiederhergestellte Johannisberger Theaters*, diss., U. of Bonn, 1913

Leothard Reidinger navázal v dittersdorvské problematice v následujícím roce článkem *Karl von Dittersdorf als Opernkomponist*.²⁹ Pokládá si zde otázku, jak je možné, že bylo v roce 1786 komická opera geniálního skladatele Wolfganga Amadea Mozarta *Figarova svatba* zastíněna dílem průměrnějšího Dittersem. Reidiger se pokusil prostřednictvím analýz zjistit, v čem tkvěla Dittersova popularita. Zaměřil se proto na uzavřené útvary, kterými jsou symfonie a árie, aby mu bylo umožněno proniknout do skladatelovy kompoziční techniky. Opět přináší výčet jednotlivých oper se základními informacemi.

Joseph Thamm se roku 1939 zabýval operou, jejíž hudba se nám nedochovala. K vytvoření studie *Die erste Johannisberger Oper Dittersdorfs: Il viaggiatore americano in Joannesberg*³⁰ bylo Thammovi podnětem nalezení libreta. Zkoumal vše, co lze z tohoto libreta vyčíst. Věnoval se také okolnostem vzniku opery, uvažoval, jak mohla hudba vypadat, což vyvozoval na základě vlivů, které na skladatele působily v době nejbližší vzniku opery. Zmiňuje například také typy osobností, které v opeře vystupují, o nichž usuzuje z předchozích i pozdějších dochovaných oper.

Paul Joseph Horsley se věnoval komickým operám v disertační práci *Dittersdorf and the Finale in Late-Eigteenth-Century German Comic Opera*.³¹ Problematiku uvádí hlavními „trendy“, které ve druhé polovině 18. století panovaly ve způsobu kompozice italské i německé opery. Přináší vhled do skladatelova života s důrazem na jeho operní tvorbu. Příkládá také operní repertoár divadla Vídeňského císařského dvora mezi lety 1761-1764. Prostřednictvím srovnání Salieriho či Picciniho způsobu kompozice s Dittersovým charakterizuje způsob Dittersovy skladatelské práce italské i německé opery.

Leopold Kantner přispěl roku 1997 studií *Dittersdorfs italienische Opern*.³² Studie sleduje převážně Dittersovy italské opery. Jeho rané hudebně dramatické kompozice

²⁹REIDINGER, Lothar. K. v. *Dittersdorf als Opernkomponist. Studien zur Musikwissenschaft II, 1914, str. 212-349*

³⁰THAMM, J. *Die erste Johannisberger Oper Dittersdorfs: Il viaggiatore americano in Joannesberg, Der Oberschlesier*, xxi, 1939, str. 577-583. Dostupné z: <https://www.sbc.org.pl/dlibra/publication/19528/edition/17061> obr. 56-62

³¹HORSLEY, P. J.. *Dittersdorf and the Finale in Late-Eigteenth-Century German Comic Opera*, diss., Cornell U., 1988

³²KANTNER, Leopold. UNVERRICHT, Hubert, ed. *Dittersdorfs italienische Opern*. In *UNVERRICHT, Hubert. Carl Ditters von Dittersdorf: Leben, Umwelt, Werk. Internationale Fachkonferenz in der Katholischen Universität Eichstätt*. Tutzing: Hans Schneider, 1997. s. 111-121.

z Velkého Varadína z nedostatku dochovaného materiálu velkou měrou nerozebírá, více se věnuje až následující etapě Dittersova života, Jánskému Vrchu. Věnuje se tématům jako jsou zdroje libret či možnosti orchestru, který na Jánském Vrchu byl.

c) problematika přetextovaných árií

Vzhledem k zaměření mé práce na problematiku kontrafakt či přetextovaných árií bylo nutno získat základní přehled také o této oblasti. V českém prostředí se tématem dosud nejpodrobněji zabývala Milada Jonášová, a to ve své diplomové práci *Italské operní árie na svatovítském kůru. Sehlingova éra (1737-1759)* z roku 2000. V článku, který následně vyšel v časopise *Hudební věda*,³³ se zajímala o problematiku přeměny italských operních árií na chrámové. V 18. století byla v Praze opera dostupná pouze prostřednictvím tzv. „teatro impresariale“, kočovné společnosti zprostředkující tuto formu zábavy. To znamenalo, že se v Praze nevyskytovaly archivy s operní hudbou. Tehdy populární operní árie lze u nás dnes přesto nalézt v podobě dochované chrámové hudby. Takové prameny lze použít, pakliže již existuje základní evidence libret či předloh tehdy hraných oper. V 18. století byla častá praxe podkládání populárních operních árií duchovním textem a následné využití této skladby v rámci liturgie. Jonášové se podařilo identifikovat skoro 80 italských operních předloh z asi 200 árií, jež uchovává Sehlingova sbírka, která se stala předmětem badatelčina zájmu.

Dalším muzikologem věnujícím se tomuto tématu byl Tomasz Jeż. Jeho studie *The reception of Neapolitan Music in the Monastic Centres of Baroque Silesia*³⁴ se věnuje oblasti Slezska, což ji pro předkládanou práci dělá ještě zajímavější. Autor hlouběji rozpracoval šíření operního repertoáru v podobě chrámové hudby. Zajímalo jej nejen, jaký hudební styl převládal v 18. století v oblasti Slezska, ale také například, zda tu byla populárnější benátská či neapolská opera.

³³ JONÁŠOVÁ, Milada. „Italské operní árie v repertoáru kůru katedrály sv. Víta v Praze. Sehlingova éra 1737-1756.“ In *Hudební věda* [online]. Praha: Ústav pro hudební vědu AV ČR, 2001, 38(3-4), 263-301 [cit. 2021-7-17]. Dostupné z: https://kramerius.lib.cas.cz/search/i.jsp?pid=uuid:5284d5b3-4b45-11e1-a71b-005056a60003&q=#periodical-periodicalvolume-periodicalitem-page_uuid:7c13d649-ea1a-11e2-1586-001143e3f55c

³⁴ JEŽ, Tomasz. *The reception of Neapolitan Music in the Monastic Centres of Baroque Silesia*, str. 341-367 [cit. 2021-7-17]. Dostupné z: https://www.academia.edu/1095925/The_Reception_of_Neapolitan_Music_in_the_Monastic_Centres_of_Baroque_Silesia

Téma je v obecném měřítku pojednané i v hudebních slovnících MGG³⁵ či Grove.³⁶ V Grove je pojem „kontrafakt“ definován průřezem od 12. století po 19, MGG obsahuje kapitolu přímo nazvanou „Opernparodie“, ve které přibližuje téma například na díle W. A. Mozarta.

³⁵ DADELSEN, Georg von, SCHULZ, Reinhard. „Parodie und Kontrafaktur.“ In *Die Musik in Geschichte und Gegenwart: allgemeine Enzyklopädie der Musik*. Schteil 7, Mut-Que, editor Ludwig FINSCHER, Kassel: 1997, Bärenreiter 1997, str. 1394-1411.

³⁶ FALCON, Robert. „Contrafactum.“ In *The New Grove dictionary of music and musicians*, vol. 4., Castrucci-Courante, editor SADIE, Stanley, Washington, D. C.: Grove's Dictionaries of Music, 1980, 700-701

2) Hudebně dramatická díla

Ditters své nadání pro hudební kompozici projevili již v dětství. První soustavné vzdělání v tomto oboru získal u Giuseppe Bonna, rakouského hudebního skladatele, který ten čas působil u Sachsen-Hildburghausen. Ditters začal tvorbou vlastních houslových kadencí, následovaly větší kompozice.

Ditters je ve světě znám jako plodný skladatel. Jeho přínosem byly skladby instrumentální, určeny převážně smyčcovým nástrojům. Sám houslovým virtuosem tvořil například koncerty nejen pro housle, ale i méně všimáné nástroje, mezi nimiž je například kontrabas, viola, hoboj či harfu.

2.1. Opery

Neméně významně se zapsal jako tvůrce vokálně instrumentálních děl, převážně jevištních. Proslul jako skladatel italské opery a singspielů. Za svůj život složil na pět desítek oper.³⁷ Byl schopen složit operu za dva měsíce. Mohli bychom říci, že takové tempo považoval za přiměřené tomu, aby o sobě mohl někdo říci, že má dostatečný skladatelský potenciál.³⁸ Sám se tak vyjádřil ve svém životopise, ve kterém líčí historku o opeře, kterou na své cestě navštívil a která byla k jeho překvapení složena dvěma skladateli: „...ptal se ho král, zda by se tu chtěl ještě čtvrt roku zdržet a v té době napsat hudbu k „Protesialaovi“. ... odpověděl, že rád zůstane v Berlíně ještě čtvrt roku, avšak tři měsíce je pro něj krátká doba na tak velkou práci. Stačil by prý napsat polovinu. Byla to snad Naumannova přetvářka - nebo opravdu jeho tvůrčí duch tak pomalu pracoval? Obojí mi zůstává hádankou. Já bych - mluvím ovšem pouze za svou osobu - splnil královo přání ve dvou měsících, a mohu říci, že bez jakékoliv zvláštní námahy. To jsem dokázal v roce 1786, když jsem od ledna do konce října téhož roku napsal pět velkých děl. Bylo to oratorium „Hiob“ a opery „Lékař a lékárník“, „Podvod z pověry“, „Democrito“ a „Láska v blázinci“. Bohužel, některá z Dittersových děl se nám nedochovala a o jejich existenci můžeme usuzovat pouze ze skladatelova životopisu či jiných věrohodných pramenů.

³⁷ Při tvorbě výčtu Dittersova díla je vycházeno ze slovníkových hesel obou vydání Grove a MGG.

³⁸ DITTERSDORF, Karl Ditters von. Vzpomínky hudebníka XVII. století. Editor Václav BĚLOHLAVÝ, autor úvodu František BARTOŠ. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, 1959, str. 186-187

Další velký význam pro formování Ditterse jako úspěšného operního skladatele mělo setkání s Christophem Wilibaldem Gluckem. Gluck se stal Dittersovi nejen učitelem, ale také přítelem a průvodcem. Roku 1762 Ditterse podnítil, aby s ním podnikl umělecké turné do Itálie. Při pobytu se seznámil s operou buffou, posléze sám toužil podobné kusy komponovat.

Po návratu do Vídně se Ditters seznámil s další personou klasicistní hudební Vídně, se skladatelem Josefem Haydnem, po němž následně nastoupil jako kapelnický mistr ve Velkém Varadíně u biskupa Adama Patachiche.

2. 1. 1. Velký Varadín

O stavu tamější kapely se opět mnohé dozvídáme z Dittersova životopisu.³⁹ Ditters byl jako čerstvý ředitel kapely vyslán do Prahy a do Vídně, aby pro biskupa Patachiche získal zkušené hudebníky, které si sám biskup vyhlédl. V Praze se Ditters nejprve vydal za houslistou Pichlem, se kterým se nakonec stali nejlepšími přáteli. Pichl mu následně pomohl získat ve městě další hudebníky, jimiž byli houslista Fuchs, houslista a zpěvák-basista Ungericht, flétnista Satz a hornisté Oliva s Pauerem. Ve Vídni potom Ditters angažoval cellistu Václava Himmelbauera a kontrabasistu Pichlbergera. Sám biskup Patachich do služeb získal clavicembalistu a varhaníka pátera Michaela z řádu minoritů. Orchestr měl nakonec celkem 34 členů. Měli také čtyři zpěváky, tenoristu Rennera, basistu Ungerichta a dva kastráty na pozici sopranisty a altisty.

První operu, kterou na Varadíně Ditters složil, byl singspiel neznámého názvu, uváděný jako *Ein Stück mit kleinen Liedern*, K. 285. Tato opera byla pravděpodobně provedena 7. ledna roku 1766 při příležitosti karnevalu. Libretistou je sám Ditters. Dílo se bohužel nedochovalo, o jeho existenci víme z Dittersovy autobiografie, ve které píše: „Slepil jsem pro příští masopust z několika burlesek, které jsem poznal u Pilotiho společnosti kdysi na Schlasshofu, hru a propletl ji drobnými písničkami.“⁴⁰

Další jeho vokálně dramatickou kompozicí byl singspiel označovaný v katalozích jako *Eine Oper*, K. 286. Premiéra opery proběhla 18. února 1766 nebo 1767. Autorem libreta je sám Ditters. Taktéž se o ní zmiňuje ve své autobiografii: „Na biskupovy

³⁹ DITTERSDORF, 1959, str. 102-103, 105, 107

⁴⁰ DITTERSDORF, 1959, str. 112.

narozeniny jsem udělal ze dvou starých kusů – „Paní Sibylla nepije víno“ a „Říše mrtvých“ – novou komedii. Museli jsme ji o masopustních dnech opakovat.“⁴¹ Tento kus i přes svou popularitu není dochovaný.

Následovaly další dvě skladby, které měly dle dochovaných pramenů premiéru den po sobě. *Cartamen deorum in ornando Amynta pastore*, jejíž premiéra se konala 23. prosince 1766, a serenata *La gara di Calandro ed Ermida, o sia La nobil contesa di due germani*. Serenata nepatří mezi dochované, její premiéra proběhla 24. prosince 1766.

Pátou operou, kterou Ditters ve Varadíně složil, je *Olympia Jovi Sacra sive Incrementum Musas inter, et pastores Amoris certamen*. Autorem libreta je Dittersův přítel Václav Pichl. Premiéra proběhla 23. prosince 1767 či 1768.

Dittersovou další skladbou je singspiel *L'amore in musica*, K. 287. O singspielu se Ditters blíže rozepsal ve svém životopisu slovy: „Ve Vídni jsem poznal výborný italský operní soubor, který převáděl opery buffy. Zvláště jeden kus se mi velice líbil. Jmenoval s „Amore in musica“. Koupil jsem si jeho tištěný text, abych jej mohl přeložit do němčiny.... přeložil jsem onen italský text, složil novou hudbu a provedl s velkým úspěchem.“⁴² Opera vznikla v roce 1768 na libreto proslulého italského dramatika Carla Goldoniho. Bohužel, opera je ztracená. Premiéra proběhla 1771.

Sedmou operou Carla Ditterse je *Monsieur Petiton*. Opera vznikla roku 1768. Nevíme, zda na libreto Antonia Palomba či Carla Goldoniho. Podle Grove byla opakována 1. května 1771 na Jánském Vrchu. Opera je ztracena.

Poslední operou z Varadína je *La pupilla*. Autorem libreta je nejspíše Carlo Goldoni. Opera vznikla roku 1769 a 1. května 1773 zazněla na Jánském Vrchu pod názvem *Il tutore e la pupilla*.

2. 1. 2. Jánský Vrch

Po rozpuštění orchestru biskupa Patachiche nastoupil Ditters do služeb biskupa Philipa Gottharda Schaffgotsche na Javorník. Na tamějším postu získal nejen funkce vedoucího kapely, ale i funkce úřednické, které mu zajistily vyšší příjmy a lepší postavení. Biskup mu nakonec zajistil také možnost získání šlechtického titulu a přídomku von

⁴¹ DITTERSDORF, 1959, str. 112.

⁴² DITTERSDORF, 1959, str. 116.

Dittersdorf, což skladatel považoval za největší úspěch svého života. Ditters si mohl dovolit najmout nejlepší kapelu, a i zde zajistil otevření operního divadla. Na toto místo nastoupil s vědomím sedmiměsíčního zaměstnání, které se nakonec protáhlo na 26 let. Na Jánském Vrchu strávil Ditters nejlepší a nejproduktivnější část svého života. Tvořil zde převážně italské opery.

První operou z Jánského Vrchu je *Il viaggiatore americano in Joannesberg*, K. 288. Dílo vzniklo na libreto, které napsal Padre Salvatore Ignatio Pintus, dle životopisu: „... Padre Pintus skládal dobré italské básně... na první květen komickou operu „*Il viaggiatore americano*.“⁴³ Libreto je inspirované Goldoniho *Il viaggiatore ridicolo*. Premiéra proběhla 1. května 1771. Opera se nedochovala, libreto uloženo v Moravském zemském muzeu v Brně (B 367). Následující operou ze stejného roku je intermezzo pro dvě postavy *L'amore disprezzato*, K. 289. Skladba vznikla v roce 1771. Partitura autograf se nachází ve Bernu (A-Wgm, RISM ID no.: 402009680). Poslední operou, jejíž premiéra proběhla v tomtéž roce, je *La poesia e la musica in gara*. Opera vznikla na libreto Pedra Salvatore Ignatio Pinta. Premiéra se uskutečnila 3. června 1771 na Jánském Vrchu. Opera se nedochovala, libreto uloženo v Moravském zemském muzeu v Brně (B 364).

Dittersovým následujícím počinem je *Il finto pazzo per amore*. Autorem libreta tohoto kusu je Tommaso Mariani. Opera měla premiéru 3. června 1772 na Jánském Vrchu. Provedení opery proběhlo v roce 1776 u hraběte Esterháziho, libreto bylo vytištěno v Šoproni (Ödenburg). Partitura je uložena v Maďarsku (H-Bn, RISM ID no.: 530012753)

Následovala oper *Il tutore e la pupilla*. Tato opera vznikla již za Dittersova působení ve Velkém Varadíně, kde byla roku 1769 provedena. Pod názvem *Il tutore e la pupilla* došlo k jejímu opětovnému uvedení na Jánském Vrchu dne 1. května 1773. Partitura je uložena v Maďarsku (H-Bn, RISM ID no.: 530012751), libreto v Moravském zemském muzeu v Brně (B 366).

Další jeho dramatickým dílem bylo *Lo sposo burlato*, K. 291. Opereta vznikla na libreto Giovanni Battista Cesti. Premiéra proběhla pravděpodobně v roce 1773 nebo 1775 na Jánském Vrchu. Kus byl s úspěchem hrán i v dalších městech, jak tvrdí sám Dittersdorf ve svém životopise: „...na jeho počest [Lolliho] jsme večer provedli mou

⁴³ DITTERSDORF, 1959, str. 145

operu „Lo sposo burlato“ Je to ta, která byla později hrána s velkým úspěchem v Brně, ve Vídni, Štýrském Hradci, v Praze, Drážďanech, Výmaru a dalších městech.“⁴⁴ Dittersdorf libreto nakonec přeložil i do německého jazyka s názvem *Der gefoppte Bräutigam*. V této podobě měla premiéru v září 1783 Vídní Kärntnertor a roku 1783 byla nejspíš provedena ještě ve Vratislavi. Partitura je uložena v Maďarsku (H-Bn, RISM ID no.: 1001020792), libreto je uchováno v Národní knihovně (9J 3613).

Opera *L'Arcifanfano Re de' matti* byla další z děl vzniklých na Jánském Vrchu. Vznikla na libreto Carla Goldoniho a premiéra proběhla 1. května roku 1774 tamtéž. Partitura je uložena v Maďarsku (H-Bn, RISM ID no.: 530012752). Libreto se nachází v Moravském zemském muzeu v Brně (B 360). Ve stejném roce vznikla i serenata *Il tribunale di Giove*, K. 315. Byla složena na libreto Antonia Landiho v roce 1774. První provedení proběhlo v Berlíně 27. ledna 1775. Libreto serenaty se nachází v Moravském zemském muzeu v Brně (B 365).

Il maniscalco je další opera z roku 1775. Autor libreta není znám. Poprvé byla opera uvedena 1. května roku 1775. Partitura opery se nachází v Maďarsku (H-Bn RISM ID no.: 1001025211), libreto potom v Moravském zemském muzeu v Brně (B 362).

Roku 1776 měla premiéru další z Dittersových oper *La contadina fedele*, K. 290. Libreto, které se bohužel nedochovalo, je patrně dílem anonymního autora. Partitura je však uložena v Maďarsku (H-Bn, RISM ID no.: 530012754). Opera měla premiéru přesně 20. února na Jánském Vrchu. Ve stejném roce mělo premiéru i operní dílo *La moda o sia Gli scompigli domestici*, které vzniklo na libreto Pietra Cipretti. Jeho premiéra proběhla na Jánském Vrchu 3. June 1776. Partitura je uložena v Maďarsku (H-Bn RISM ID no.: 1001025347), její libreto potom v Moravském zemském archivu v Brně (B 363).

Poslední operou pro Jánský Vrch je *Il barone di rocca antica*. Otextována je libretem Giuseppe Petroselliniho. Premiéra opery proběhla pravděpodobně v roce 1776 na Jánském Vrchu. Libreto není dochováno, a však partitura leží v Maďarsku (H-Bn, RISM ID no.: 1001025322).

⁴⁴ DITTERSDORF, 1959, str. 155

2. 1. 3. Opery pro Vídeň

„Naše kapela – a to plným právem - byla považována za nejlepší v císařském i pruském Slezsku. Proto také se u nás hlásili buď písemně nebo osobně mnozí virtuosové, aby mohli s naší kapelou účinkovat.“⁴⁵

Od roku 1786 se Dittersdorf začíná se přiklánět k vídeňskému typu oper. Jeho hudba nebyla příliš komplikovaná, své Singspiely skládal podle dobového vkusu. Lidé se při poslechu tohoto žánru chtěli bavit, nepřišli poslouchat náročná díla. Proto se jeden čas staly jeho Singspiely populárnější i třeba oproti Mozartovi. Publikum nemuselo vynakládat tak velké úsilí, aby dílo pochopilo. Na Jánském Vrchu se stalo, že roku 1785 byly příjmy biskupa Schafgotsche radikálně sníženy. Nemohl si už dovolit zámeckou kapelu ani své divadlo. Divadlo bylo proto přestěhováno do prostor střelnice místního střeleckého spolku. Ditters, jako známý skladatel, byl osloven z Vídně, aby pro ně složil kusy. Je to jeho ére singspielů.

A tak vznikl jeho první kus *Doctor und Apotheker (Der Apotheker und der Doctor)* K. 292. Libreto tohoto singspielu je dílem Gottlieba Stphania mladšího, nejspíš podle *L'Apothicaire de Murcie* anonymního autora. Tato opera vznikla dílem náhody. Jak píše Ditters ve svém životopise: „Už jsem si chtěl přichystat zavazadla, když ke mně přišel herec Stephani mladší, který mě jménem ředitelství divadla žádal, abych za obvyklý honorář jednoho sta dukátů napsal německou operu. Nabídku jsem přijal. Pan Stephani obstaral text – a za půl roku byl „Lékař a lékárník“ poprvé proveden.“⁴⁶ Premiéra proběhla ve Vídni 11. června 1786.

Dalším z řady Dittersových singspielů je *Der Betrug durch Aberglauben oder Die Schatzgräber*, K. 293. Autorem textu je libretista Friedrich Eberl a premiéra proběhla 3. října 1786. Ve stejném roce 1786 byl složen singspiel *Die Liebe im Narrenhause*,⁴⁷ K. 295 na libreto Gottlieb Stephanie mladší. Jeho premiéra proběhla ve Vídni 12. dubna 1787. V pozměněné podobě pod názvem *Orpheus der Zweyte* zazněl i 8. prosince 1788 v Hamburku.

⁴⁵ DITTERSDORF, 1959, str. 154

⁴⁶ DITTERSDORF, 1959, str. 173

⁴⁷ DITTERSDORF, 1959, str. 173

Po několika předchozích kusech se opět vrátil k italské opeře. Vznikla kompozice *Democrito corretto*, K. 294 na libreto Gaetana Brunatiho podle *Démocrite* Jeana Francoise Regnarda. Ditters dílo dokončil v roce 1786, premiéra proběhla následující rok ve Vídni, 24. června 1787. Pod názvem *Der neue Democrit* s překladem od H. G. Schmidera zazněla jako signspiel roku 1790 v Mainz. Pod názvem *Democrit der Zweyte* potom s pozměněným textem 27. června 1791 v Hamburgu. Ditters ve svém životopise píše, jaký úspěch měly jeho tři poslední opery a za jakých okolností vznikly: „... Na žádost vedení divadla jsem napsal ještě dvě německé a jednu italskou operu, a to všechny za dobu sedmi měsíců. Moje tři německé opery: „Lékař a lékárník“, „Podvod z pověar“ a „Láska v blázinci“ šly všechny „alle stelle“, ke hvězdám – měly velký úspěch – jak říkají Italové. Avšak italská opera „Democrito“ propadla.“

Přerušená éra singspilu se opět navrátila v podobě *Das rote Käppchen oder Hilft's nicht so schadt's nicht*, K. 298. Libretistou tohoto kusu byl sám Ditters, jemuž sloužila za předlohu Filippe Livigniho *Giannina e Bernadone*. K premiéře došlo pravděpodobně ve Vídni v roce 1788. Indicie naznačují, že k ní mohlo dojít také ve Vratislavi 26. května 1790, nebo dokonce dříve na Jánském Vrchu, v roce 1787.

Následoval *Orpheus der zweyte*, K. 296. Nejspíše na libreto Gerbera. Premiéra se konala ve Vídni roku 1787. Další singspiel *Hieronymus Knicker* oder *Das Gaukelspiel* K. 297 (K. 300). Libretistou tohoto singspielu je pravděpodobně opět sám Dittersdorf. Premiéra proběhla v Brně roku 1789, následně byla uvedena ve Vídni 7. června 1789.

Singspiel *Die Hochzeit des Figaro* vznikl na základě předlohy Pierra Augustina Carona de Beaumarchais, kterou se Ditters při tvorbě libreta inspiroval. Premiéra proběhla v Brně 1. ledna 1789. Singspiel se bohužel nedochoval.

Kompozice *Der Schiffspatron* oder *Der neue Gutsherr*, K. 299 byla hrána také pod názvem *Der Guthserr* či *Gürge und Hannchen*. Libreto napsal Johann Friedrich Jünger. Není jisté přesné datum prvního uvedení singspielu. Možností je Vídeň roku 1789, ale také 2. března 1791.

Libreto Johanna Friedrich Ernst Albrechta singspielu *Der Teufel ein Hydraulikus*, K. 311 vzniklo na námět P. Wiedmanna *Der Bettelstudent*. První provedení proběhlo roku 1790 v Grätzu.

Poslední skladba této érey je *Der Fürst und sein Volk*. Libreto singspielu napsal Georg Carl Claudius. Hudba není dílem pouze Ditterse, podíleli se na ní ještě spolu s F.

A. Piterlin a F. G. Bertoni. K premiéře došlo pravděpodobně 5. března 1791 v Lipsku. Singspiel se nedochoval.

2. 1. 4. Olešnice

Následující léta skládal Dittersdorf singspiely pro Fridricha Augusta Braunschweig-Oelse.⁴⁸ Tuto epizodu svého života Ditters překvapivě v životopise příliš nerozebírá. Pro Olešnici vznikají opery v rozmezí tří let mezi roky 1794-1797.

První takovou skladbou byl *Das Gespenst mit der Trommel*, K. 301. Autorem libreta je sám Dittersdorf podle Carla Goldoniho *Conte Caramella*. Premiéra se konala 16. srpna 1794 v Olešnici.

Následovala skladba *Don Quixote der Zweyte*, K. 303. Libretistou singspielu je opět sám skladatel Carl Ditters von Dittersdorf. Premiéra se uskutečnila v Olešnici 4. února 1795.

Gott Mars und der Hauptmann von Bärenzahn, K. 302 byl singspiel složený na libreto vyhotovené samotným Dittersem. Premiéra kompozice proběhla 30. května 1795 v Olešnici. Dílo pravděpodobně vzniklo mnohem dříve, již roku 1791.

Singspiel *Der Schach von Schiras*, K. 305 byl složen na libreto vyhotovené Dittersdorfem. Podkladem mu bylo dílo *Sultan Wampum* Augusta von Kotzebu. Premiéra se konala 15. září 1795 v Olešnici.

Libreto skladby *Zum (Der) Teufel, ein Hydraulikus*, K. 311 vypracoval J. F. E. Albrecht podle *Der Bettelstudent* P. Wiedmanna. Není jasné, kde proběhla premiéra skladby, bylo to 17. října 1795 v Olešnici, nebo v Grätzu. Ve stejném roce proběhla premiéra singspielu *Die befrejten Gwelfen*, K. 304, o kterém nemáme příliš informací. Víme pouze, o jeho premiéře 29. října 1795 v Olešnici.

Následující rok měl premiéru singspiel *Ugolino*, K. 308. Libreto skladby vyhotovil Dittersdorf podle vévody olešnického, který vycházel z *Commedie* Dante Alighieriho. Premiéra se konala 11. června 1796 v Olešnici. Premiéru měl taktéž singspiel *Die lustigen Weiber von Windsor*, K. 306. Předlohou Dittersovi bylo přepracované Shakespearovo libreto Georga Christiana Römera. Singspiel byl premiérován v Olešnici 25. června 1796.

⁴⁸ 29. října 1740 - 8. října 1805, německý šlechtic a pruský generál. Od r. 1792 vévodou vévodství Oels a Bernstadt.

Ve stejném roce proběhla premiéra dalších dvou singspielů. *Der schöne Herbsttag*, K. 307, jehož libreto vzniklo na základě Metastasiova *Il Vero omaggio* a jehož premiéra singspielu proběhla v Olešnici 29. října 1796. Druhým byl *Der Durchmarsch*, K. 313. Textovým podkladem tohoto singspielu je *Die christliche Judebnraut*, který napsal František Xaver Křížík. Ditters toto libreto mírně upravil a premiéroval v Olešnici 29. srpna 1796 pod názvem *Der Durchmarsch*.

Následující rok byla provedena opera *Der Ternengewinnst oder Der gedemütigte Stolz*, K. 309 (*Der Terno secco*). Ta je známá také pod názvem *Der Terno secco*. Libretistou je sám Ditters, jemuž byl podkladem anonymní italský text. Premiéra proběhla v Olešnici 11. února 1797. V tomtéž roce proběhla premiéra singspielu *Der Mädchenmarkt*, K. 310. Kus vznikl na libreto Karla Alexandra Herkoltse, jehož vzorem byla francouzská *La colonie* autora Germain Francois Saint-foix. Premiéra tohoto díla proběhla 18. dubna 1797 v Olešnici.

Singspiel *Der Seefahrer* (*Der grossmüthige Seefahrer*) je znám také pod názvem *Der grossmüthige Seefahrer*. Premiéra kusu proběhla 6. září 1797 v Bruntále, kde byla dle pramenů hrána i 1. ledna 1798. Téhož roku byla premiéra singspielu *Die Opera buffa*, K. 314. Textovým podkladem kompozice byla práce Christopha Friedricha Bretznera. Premiéra proběhla ve Vídni v roce 1798. Posledním dílem téhož roku a vůbec posledním dílem skladatele je drama *Don Coribaldi ossia: L'usurpata prepotenza*, K. 312. Vzniklo v roce 1798, v témže roce bylo pravděpodobně provedeno v Drážďanech. Dílo je nejpíše ztraceno.

Komická opera *Im Dunkeln ist nicht gut munkeln oder Irrung über Irrung*, premiérována ve Vídni v únoru 1789 nemá jistého autora. Může jím být Ditters, ale i Niccola Piccinni.

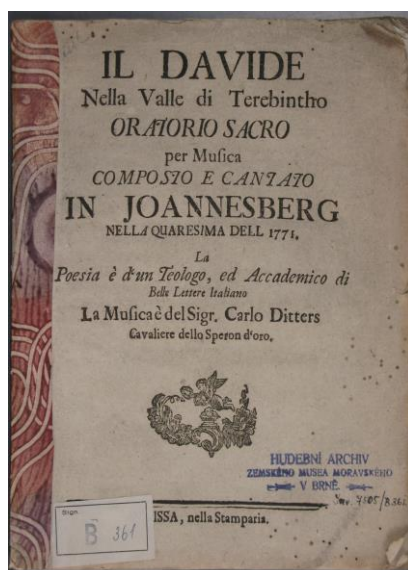
2. 2. Oratoria

Karl Ditters je autorem mimo jiné čtyř oratorií, z nichž se, bohužel, některá nedochovala.

První Dittersovo oratorium je *Isacco, figura del redentore*, K. 316. Oratorium vzniklo na latinský překlad Metastasiova textu, který provedl sám biskup ve Velkém Varadíně. Ostatně o okolnostech vzniku oratoria víme opět ze skladatelova životopisu:

„Protože biskupovy jmeniny připadly právě na ty adventní dny, kdy bylo dvorem zakázáno provádění světských skladeb, oper a komedií, zvolil jsem krásné Metastasiovo oratorium „*Isacco figura del Redentore*“. Překlada do latiny se ujal sám biskup, protože Pichl italsky dobře neuměl. Recitativy zpracoval v próze, avšak árie přísně metricky...“⁴⁹ Jeho premiéra proběhla v prosinci roku 1766. Oratorium se, bohužel, nedochovalo. Toto oratorium, jak víme ze životopisu, mělo velký úspěch: „... V předvečer významného dne byl proveden můj „Izák“. Důkazem toho, že se opravdu líbil, je skutečnosti, že byl pak po čtyři roky prováděn každou postní neděli při naplněném hledišti...“⁵⁰

Druhým, neméně úspěšným oratoriem, bylo *Il Davide nella Valle di Terebintho*, K. 317. Libreto oratoria pochází od Padre Salvatore Ignatio Pinta, jak ostatně víme ze skladatelova životopisu: „Padre Pintus skládal dobré italské básně. Napsal mi pro postní dobu oratorium „David“...“.⁵¹ Pintus byl proto požádán, aby napsal libreto pro oratorium, jež Ditters následně zhudebnil. Oratorium vzniklo v roce 1771 pro období půstu. Padre Pinto se poté podepisoval jako autor: „*del'Oratorio sacro Il Davide*“.

Obrázek 1 Titulní list libreta oratoria *Il Davide*

Třetí Dittersovou oratorní skladbou byla *L'Esther ossia La liberatrice del popolo guidaico nella Persia*, K. 318. Oratorium vzniklo z okolností Dittersova pobytu ve Vídni, za účelem finanční pomoci Ústavu vdov po hudebnících, jak uvádí ve svém životopisu: „Ve prospěch Ústavu vdov po hudebnících...dám si napsat text od svého přítele, který

⁴⁹ DITTERSDORF, 1959, str. 109-110

⁵⁰ DITTERSDORF, 1959, str. 110-111

⁵¹ DITTERSDORF, 1959, str. 145

píše velmi dobré italské texty... Jakmile jsem se vrátil do Slezska, napsal mi padre Pintus text oratoria. Za námět si zvolil z biblických dějin postavu Esther. Ve čtyřech týdnech jsem byl s komposicí hotov... Oratorium bylo po prvé provedeno v poslední adventní den, 19. prosince roku 1773 a po druhé následující úterý, dne 21. prosince...⁵² Oratorium vzniklo po Dittersově seznámení se s možnostmi tamějších zpěváků tak, aby nechalo vyniknout jejich silným stránkám. Premiéra oratoria proběhla 19. a 21. prosince 1773 ve Vídni.

Posledním Dittersovým oratoriem je *Giobbe (Hiob)*, K. 319. V jeho životopise se opět lze dočíst, za jakých okolností dílo vzniklo: „Už po několik let mě žádal Ústav vdov po hudebnících ve V9dni, abych jim zase napsal nějaké oratorium. Konečně jsem svolil a na konec postu jsem provedl sám své oratorium „Hiob“. Vídeňské listy psaly velmi mnoho o této skladbě. Zmíním se jen o výsledku: Z prvních dvou představení – 8. a 9. dubna roku 1786 – měl ústav čistý výtěžek ve výši jednoho tisíce sedmi set zlatých.“⁵³ Premiéra oratoria proběhla ve Vídni 8. a 9. dubna 1786. Víme, že mělo oratorium úspěch. Ditters ve svém životopise tvrdí, že jej za něj chválil sám císař: „...zvolal císař...chtěl jsem říci, že se mi vaše oratorium „Hiob“ líbilo a že jsem si dal partituru opsat...“⁵⁴

2.3. Árie

Grove⁵⁵ zaznamenává samostatné árie. Některé z těchto árií se staly předmětem podrobnějšího výzkumu a některé se podařilo během práce identifikovat.

Bel contento qui ragiri

Das Mädchen von Kola, ein Gesang Ossians, K. 338

Di fiume turgido il flutto

D'un innocente cor ascolta

Io non so perche mi palpiti, K. 339

Quanto mai felici siete, K. 341

Se alla fiera il cor

⁵² DITTERSDORF, 1959, str. 148-151

⁵³ DITTERSDORF, 1959, str. 165

⁵⁴ DITTERSDORF, 1959, str. 167

⁵⁵ GROVE, 2001, str. 389

S'è ver' che m'ami, K. 340

S'il volto ridente

Va insigando amore

2.4. Libreta oper z Jánského vrchu

V rámci práce byla blíže zkoumána skupina libret oper a oratorií z Jánského Vrchu, které jsou uloženy v Moravském zemském muzeu v Brně. U každého libreta je citován titulní list a seznam postav s interprety, je-li uvedeno v prameni.

Il viaggiatore americano in Joannesberg, K. 288

Libreto z roku 1771 je uloženo v Moravském zemském muzeu v Brně (B 367), hudba nedochovaná. Titulní list: VIAGGIATORE AMERICANO / IN JOANNESB[E]RG / Farsetta Drammatica per Musica / Dà cantarsi / *Nel giorno del Nome / Di sua Altezza Reverendissima / Il Principe Vescovo di Breslavia / 1° di Maggio 1771.* / La Poesia è del medesimo Autho-/re dell'Oratorio Sacro intitolato Il Da-/vide nella Valle di Terebintho / La Musica dell Signor Carlo Ditters Cavaliere / dello Speron d'Oro. / IN NISSA, nella Stamparia.

Postavy:

Don Pedro Mascarenas Nobile Messicano - Signor Andrea Renner Virtuoso

Onofrio Miseria Padrone dell'Osteria - Sig^r Vitto Ungricht

Margaritina Cameriera - Sig^{ra} Niccolina Drinka Figliastra del sudd^o. Sig^r Rennet. [!]

Virtuosa.

Volantino Volante - Sig^r. Vitto Batka Virtuoso

Tachiancu Servitore Mmessicano - Sig^r Venceslao Batka Virtuoso

L'amore disprezzato, K. 289

Libreto se nedochovalo. Partitura je uložena v Bernu (A-Wgm, RISM ID no.: 402009680).

La poesia e la musica in gara

Libreto z roku 1771 je uloženo v Moravském zemském muzeu v Brně (B 364). Opera se nedochovala. Titulní list: LA POESIA, E LA MUSICA IN GARA / Drammatico Componimento / Da rappresentarsi / IN JOANNESBERG / *Nel giorno Natalizio / Di sua Altezza Reverendissima / Il Conte Filippo de Schafgotsch Principe / Vescova di Breslavia il / 3. Giugno 1771. / La Poesia è del medesimo Autho-/re del´Oratorio sacro Il Davide / nella Valle di Terebintho / La Musica del Signor Carlo Ditters Cavaliere / dello Speron d´Oro. / IN NISSA, nella Stamparia.*

Postavy:

APOLLO - Il signor Vitto Ungricht virtuoso

CALLIOPE - La Signora Niccolina Drinka Figliastra del Sigr. Renner virtuosa

ORFEO - Il Signor Andrea Renner virtuoso

AMINTA - Pastore di Joannesberg, Il sigr. Vitto Batka virtuoso

Il finto pazzo per amore

Partitura je uložena v Maďarsku (H-Bn, RISM ID no.: 530012753). Libreto je v Maďarsku (2032) dochováno pouze z reprízy u Esterháze: IL / FINTO PAZZO / PER / AMORE / OPERETTA / Á / QUATRO VOCI. / DA REPRESENTARSI AL THEATRO / D´ESTERHAZ L´ANNO 1776. / OEDENBURGO, / NELLA STAMPERIA DI GUISEPPE SIESS.

Postavy:

IL CAPITANO D. ERCOLE - Amante di Eurilla - il Sig. Bianchi.

EURILLA - Pastorella - la Sig. Boschwang

SILVIO - Pastore - il Sig. Dichtler

BIONDINA - Vivandiera, Amante di D. Ercole - la Sig. Buttlerin

Il tutore e la pupilla

Partitura je uložena v Maďarsku (H-Bn, RISM ID no.: 530012751), libreto v Moravském zemském muzeu v Brně (B 366). Titulní list: IL TUTORE / E LA PUPILLA. / DRAMMA GIOCOLO / PER / MUSICA. / Da rappresentarsi in / JOANNESBERG. / La Musica è del Sigr. Cavaliere Carlo Ditters Mro. di Cappella. / In Nissa nella Stamperia delli Eredi Schloegel.

Postavy:

SEMPRONIO vecchio spezziale Tutore - Sigr. Andrea Renner

CELINDA Pupilla - Sgra Niccolina Ditters

ERNESTO Amante di Celinda - Sigr. Vitto Ungricht

MARINA Cameriera di Celinda - Sgra Catarina Fizthum

PITTOCCO Garzone di Spezieria - Sigr. Venceslao Battka [svorka] Virtuosi

Lo sposo burlato, K. 291

Partitura je uložena v Maďarsku (H-Bn, RISM ID no.: 1001020792), libreto ze zhudebnění Niccolo Piccinom je uchováno v Národní knihovně (9J 3613).

Il tribunale di Giove, K. 315

Jeden výtisk libreta je dochován i v Hudebním archivu Moravského zemského muzea v Brně (B 365). Titulní list: IL / TRIBUNALE / DI GIOVE / SERENATA A PIU VOCI / CON / PROLOGO. / IN BERLINO, / Nella Stamperia di G. J. Decker, Regio Stampatore. / 1775

Postavy:

IL DESTINO. - *Sign.* PAOLINO

IL TEMPO. - *Sign.* TOSONI

IL GENIO D'EUROPA. - *Sign.* COLI

GIOVE. - *Sign.* PORPORINO

APOLLO. - *Sign.* CONCIALINI

MINERVA. - *Sig^{ra}.* GASPERINI

MARTE. - *Sign.* GRASSI

LA FORTUNA. - *Sig^{ra}.* MARA

Il maniscalco

Partitura opery se nachází v Maďarsku (H-Bn RISM ID no.: 1001025211), libreto potom v Moravském zemském muzeu v Brně (B 362). Titulní list: IL / MANISCALCO / OPERETTA GIOCOSA / PER / MUSICA / da / rappresentarsi a Joannisberg il I di Maggio / dell' anno / M D C C L X X V / Nissa, nella stamperia degli Eredi Schlögel

Postavy:

Marcello, - *Maniscalco*

Claudia, - *di lui Sorella*

Giannina, - *di lui Figlia*

Pasqualino, - *Amante di Giannina*

Messer Striglione - *Cocchiere, e Zio di Pasquilino*

Bertoldo - *Contadino*

La contadina fedele, K. 290

Libreto nedochováno, partitura je však uložena v Maďarsku (H-Bn, RISM ID no.: 530012754).

La moda o sia Gli scompigli domestici

Výtisku libreta z roku 1776 je uložen v Hudebním archivu Moravského zemského muzea v Brně (B 363). Partitura je uložena v Maďarsku (H-Bn RISM ID no.: 1001025347). Titulní list: LA MODA / O SIA GLI SCOMPIGLI DOMESTICI / DRAMMA GIOCOSO / PER MUSICA. / DA RAPPRESENTARSI / A Joannisberg li 3. di Guigno / dell' anno / M D C C L X X V I. / In Nissa, nella Stamperia delli Eredi Schlögel.

Postavy:

D. ORTENSIA - Dama povera, ma superba, Moglie di

CLEONE - vecchio Mercante richissimo

LAURETTA - Ballerina promessa Sposa a

Mons. PIROLE - Ballerino Francese

GIACINTA - Cameriera di D. Ortensia

CONTE DELLA QUAGLIA - Fratello di Ortensia.

L'Arcifanfano Re de' matti

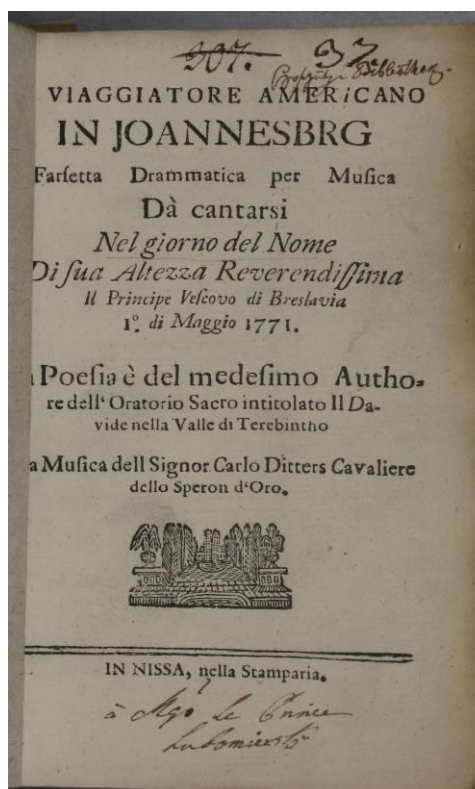
Partitura je uložena v Maďarsku (H-Bn, RISM ID no.: 530012752). Libreto se nachází v Moravském zemském muzeu v Brně (B 360). Titulní list: ARCIFAN-/FANO / RE / DE' / MATTI. / A Joannisberg il primo di Maggio / M D C C L X X I V. / In Nissa, nella Stamperia delli Eredi Schlögel.

Postavy:

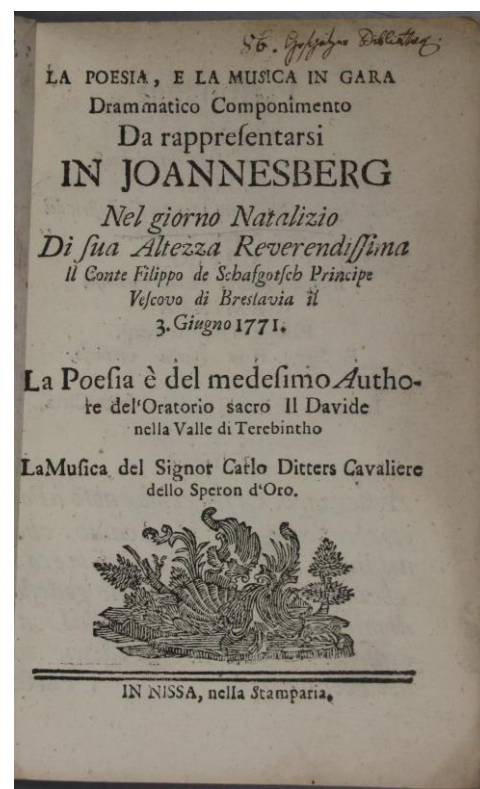
Arcifanfo - Re de' Matti

Sordidone - Pazzo avaro

- Madama Gloriosa - Pazza superba
- Madama Semplicina - Pazza ritrosa
- Madama Garbata - Pazza allegra
- Furibondo - Pazza colerico
- Mal governo - Pazzo prodigo

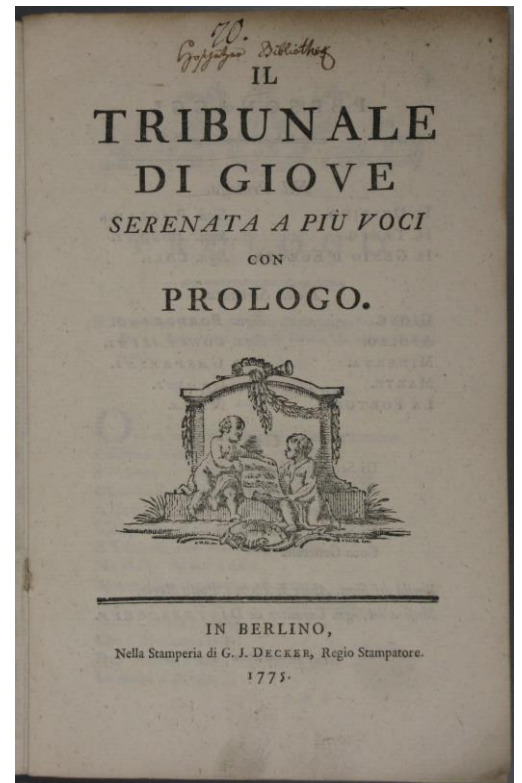
Obrázek 2 Titulní list libreta opery *Il viaggiatore americano in Joannesberg*

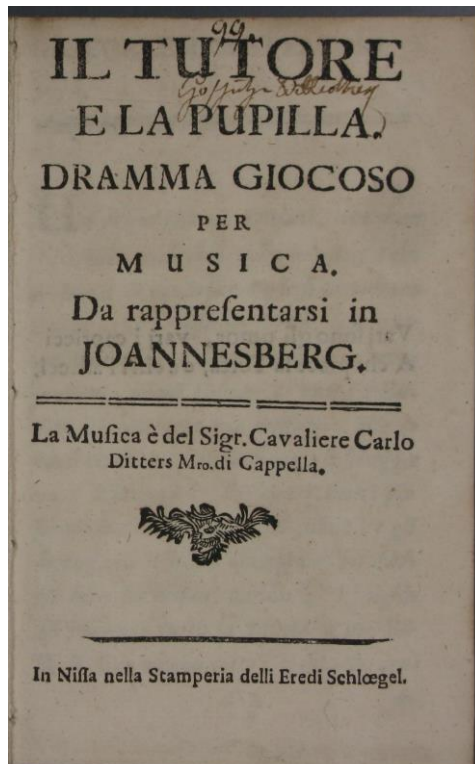
Obrázek 3 Titulní list libreta opery *La poesia, e la musica in Gara*

Obrázek 4 Titulní list libreta operety Il finto pazzo per amore

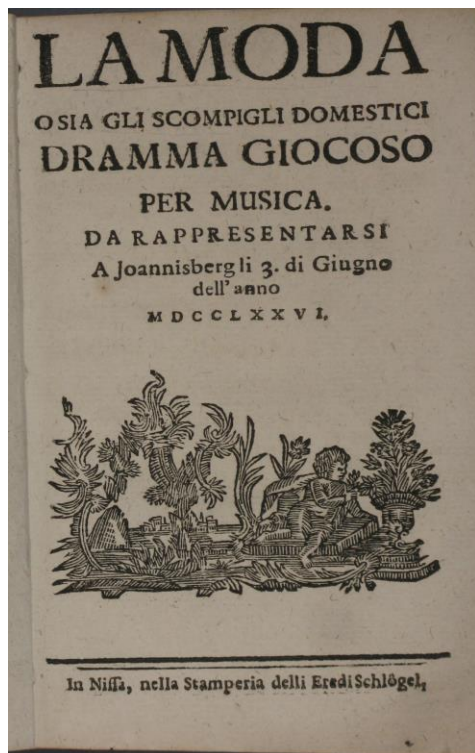
Obrázek 6 Titulní list libreta opery Il tribunale di Giove

Obrázek 5 Titulní list libreta opery Il tutore e la pupilla

Obrázek 7 Titulní list libreta opery Il maniscalco

Obrázek 8 Titulní list libreta opery *La moda*
osia gli scompigli domestici

Obrázek 9 Titulní list opery *L'arcifanfano re de matti*

3) Evidence bohemikálních pramenů

Výraz „bohemikální“ označuje všechny hudební prameny, které se vztahují k České republice. Jedná se jak o prameny nalezené u nás, tak prameny, které byly nalezeny ve světě, ale které se k našim zemím vztahují. Předmětem této kapitoly hudební prameny k vokálně instrumentálnímu dílu, které jsou atribuovány Carlu Dittersovi von Dittersdorf a jež jsou uloženy na území České republiky. Vzhledem k zaměření práce následující přehled obsahuje již pouze árie.

Soupisu Dittersova díla se doposud věnovalo několik badatelů. Prvním počinem v této oblasti je Dittersdorfův první tematický katalog, který vytvořil Carl Krebs, nazvaný *Dittersdorfiana* (1900).⁵⁶ Jak říká autor v úvodu, chtěl jeho vytvořením ušetřit čas všem, kdo se chtěli, podobně jako on, Dittersem zabývat. O katalogu bylo již blíže pojednáno ve Stavu bádání.

Následující léta vznikaly dílčí soupisy skladatelova díla, především jako témata disertačních prací, které se věnují konkrétním hudebním formám. Bruce MacIntyre sledoval skladatelovy mše v práci *The Viennese Concerted Mass of the Early Classic Period*⁵⁷ a P. J. Horsley se věnoval komickým operám v disertaci *Dittersdorf and the Finale in Late-Eighteenth-Century German Comic Opera*,⁵⁸ S. Tsai studovala ve své závěrečné práci *The Viennese Singspiele of Karl Ditters von Dittersdorf*⁵⁹ singspiely.

Hlavní osobností u nás, která velkou měrou přispěla k evidenci díla, byl Pulkert chystaným tematickým katalogem. Ten bohužel nedokončil. Svoji práci stačil alespoň částečně zúročit při psaní slovníkového hesla v MGG. Přípravný rukopis jeho katalogu je po dlouhodobém jednání uložen v Nadaci pro dějiny kultury ve střední Evropě v Praze. O stavu chystaného tematického katalogu píše Marc Niubo ve svém článku uveřejněném v dittersovském čísle *Musicologica Olomucensia* (2019).⁶⁰ Podle Niuba je soupis v podobě „rozsáhlého podkladu pro vlastní realizaci“. Katalog existuje ve formě rukopisných záznamů ve 13 kroužkových blocích. Zatím nebyla možnost prozkoumat

⁵⁶ KREBS, Carl. *Dittersdorfiana*. Berlin, Verlag von Gebrüder Paetel, 1900.

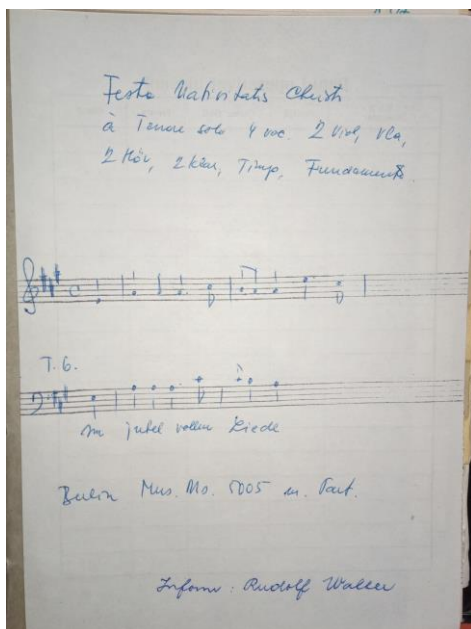
⁵⁷ MACINTYRE, B. *The Viennese Concerted Mass of the Early Classic Period*, Ann Arbor, 1986

⁵⁸ HORSLEY, P. J. *Dittersdorf and the Finale in Late-Eighteenth-Century German Comic Opera*, diss., Cornell U., 1988

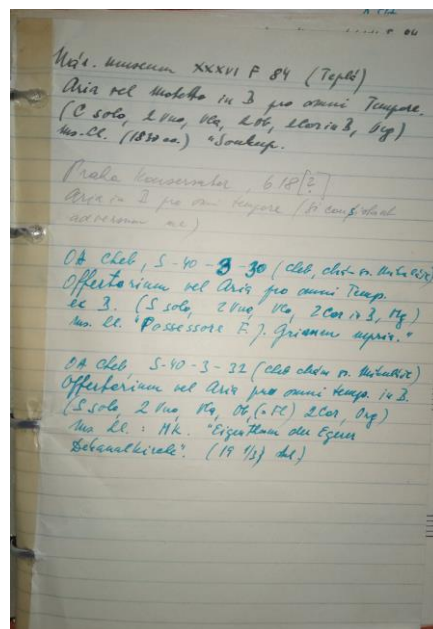
⁵⁹ S. Tsai. *The Viennese Singspiele of Karl Ditters von Dittersdorf*, diss., U. of Kansas, 1990

⁶⁰ NIUBO, Marc. *Carl Ditters von Dittersdorf. Poznámky k tematickému katalogu a zpracování v SHK (in memoriam Oldřich Pulkert)*. In *Musicologica Olomucensia: Carl Ditters von Dittersdorf Kontexty a perspektivy*. Olomouc: Universitas Palackiana Olomucensis, 2019, (30), 31-37. ISSN 1212-1193, str. 35

Pulkertův katalog v úplnosti. V rámci diplomové práce jsem měla možnost pracovat s digitálními kopiemi pouze části katalogu, která se týká árií. Její rozsah činí přibližně 150 stran. Ze stavu katalogu je zřejmé, jakým způsobem Pulkert pracoval. Některé stránky sešitu věnoval jedné árii. Vepsal notový incipit, místo jejího uložení a označil osobu, od které získal informace o umístění kompozice. U některých skladeb pracoval jinak. Také jí věnoval celou stránku sešitu s tím rozdílem, že neuvedl incipity a nechal zde volné místo pro možnost pozdějšího vpisování institucí, které danou kompozici uchovávají. Pulkertův katalog byl pouze v přípravné fázi. Proto je u některých záznamů v RISM u MGG obsáhlejší konkordance skladeb. Pulkert prameny prakticky nepopisoval. Je uvedené obsazení, uložení, u některých skladeb incipit se zdrojem informace.

Obrázek 10 Jeden z listů Pulkertova rukopisného tematického katalogu I.

Obrázek 11 Jeden z listů Pulkertova rukopisného tematického katalogu II.

A) RISM

Pro prvotní vhled do problematiky evidence Dittersova díla vůbec jsem udělala průzkum v mezinárodní internetové databázi *Répertoire International des Sources Musicales* (RISM). Přitom je nutno zdůraznit, že zdaleka ne všechna muzea a archivy uchovávající hudební prameny vztahující se k Dittersovu dílu jsou součástí této databáze. Mezi tyto instituce, jejichž fond jsem využila pro tvoření této práce a které nejsou v RISMu, patří Arcibiskupský archiv v Kroměříži a Slezské zemské muzeum v Opavě, fond MZM je zastoupen pouze částečně. Z tohoto důvodu RISM může fungovat jako orientační nástroj, nikoliv konečně platný. Stále ale udává hodnotné informace a pro utvoření si předběžné představy o výskytu jednotlivých hudebních fenoménů na našem území je zcela vyhovující.

Databáze RISM uvádí celkem 14 uložišť Dittersova hudebního díla na území České republiky. Převážná většina z nich se nachází v Čechách, nejčastěji v Praze.

A.1) CZ – Pnm; Praha, Národní muzeum – české muzeum hudby

Pražské muzeum hudby nabízí nejvíce hudebních pramenů odkazujících k dílu Carla Ditterse von Dittersdorf. Jedná se celkem o 171 záznamů. Pouze osm z nich jsou árie. Dvě jsou určeny pro basový hlas. Dvě árie dle dostupných informací obsahují italský i latinský text.

A.2) CZ – Pu; Národní knihovna České republiky

Národní knihovna České republiky uvádí 42 záznamů skladeb atribuovaných Dittersovi. Šest z těchto skladeb jsou árie. Všechny určeny pro sólový soprán, tři jsou italské a tři latinské.

A.3) CZ – Psj; Praha, Konvent minoritů v Praze

RISM uvádí v této instituci celkem 12 skladeb. Všechny jsou vokálně instrumentální, dvě z nich pro sólový soprán, zbytek většinou pro smíšený sbor. Všechny skladby jsou otextovány latinsky.

A.4) CZ – Pkříž; Rytiřský řád křížovníků s červenou hvězdou, hudební sbírka

Všech pět v databázi uvedených skladeb je vokálně instrumentálních. Pouze jedna z nich je árie, konkrétně latinská.

A.5) CZ – SE; Semily, Státní okresní archiv Semily

Státní okresní archiv Semily má dle údajů dostupných v RISMu sedm Dittersových skladeb, všechny vokálně instrumentální. Dvě z nich árie, obě v tónině D dur se sólovým sopránem a flétnou.

A.6) CZ – CB; České Budějovice, Státní okresní archiv

V českobudějovickém archivu je všech sedm uvedených skladeb Ditterse vokálně instrumentálních. Převážnou většinou se jedná o mše, árie není žádná z nich.

A.7) CZ – PELmv; Pelhřimov, Muzeum Vysočiny Pelhřimov

V Pelhřimově se nachází deset skladeb Carla Ditterse. Dvě z nich jsou árie. Jedná se o stejné árie z populárního singspielu *Das rote Käppchen*, s německým a latinským podtextováním.

A.8) CZ – BER; Beroun, Státní okresní archiv

Státní okresní archiv nabízí jedenáct Dittersových skladeb. Necelá polovina z nich, přesněji pět, je vokálně instrumentální a všechno jsou to árie. Všechny jsou shodně určeny pro sólový soprán. Čtyři z nich mají německý text, jedna árie má text italský. Je mezi nimi i árie z populárního singspielu *Der Apotheker und der Doktor*.

A.9) CZ – K; Český Krumlov

Podle databáze uchovává tato instituce 33 hudebních pramenů atribuovaných Dittersovi. Dva z těchto pramenů jsou árie a oba ze singspielu *Hokus Pokus*.

Pět z uložení uvedených v databázi se nachází na Moravě.

A.10) CZ – Osm; Ostravské muzeum, hudebně historické oddělení

Ostravské muzeum uvedlo, že má ve svém archivu celkem sedm skladeb Carla Ditterse, z toho tři árie v latinském jazyce.

A.11) CZ – Bu; Brno, Moravská zemská knihovna v Brně

Moravská zemská knihovna v databázi uvádí devět dochovaných skladeb. Ani jedna není určena pro zpěvní hlas.

A.12) CZ – Bm; Brno, Moravské zemské muzeum, oddělení dějin hudby

Dvanáct skladeb Ditterse je dle databáze uloženo v oddělení dějin hudby v Moravském zemském muzeu. Dvě z nich jsou tisky písně *Das Mädchen von Kola*. Ostatní skladby jsou čistě instrumentální.

A.13) CZ – TAS; Tasovice, Farní knihovna

RISM uvádí jeden dochovaný záznam. Jedná se o árii ze singspielu *Das rote Käpchen*. Je zde uveden německý i latinský text.

A.14) CZ – HE; Heraltice, Knihovna farního kostela

Heraltice uchovávají jedinou Dittersovu skladbu, kterou je árie ze singspielu *Das rote Käppchen*. Dle záznamu árie obsahuje německý i latinský text.

B) Lístkové katalogy archivů a muzeí

Následovala část bližšího průzkumu reálného stavu Dittersova díla v českých institucích. Bylo tedy potřeba spojit se osobně s relevantními archivy a muzei, které v databázi buď žádné skladby Ditterse neuvádí, nebo dokonce v databázi RISM vůbec nefigurují. Došlo k prvnímu výběru institucí, se kterými byl potřeba navázat první kontakt. Brněnský, ostravský, opavský a kroměřížský archiv byl vybrán z důvodu relativní blízkosti k Dittersovu působišti. Pražské muzeum potom proto, že RISM hlásal nejvíce zde dochovaných skladeb. V dalším kroku jsem se ovšem rozhodla zaměřit se pouze na Moravu. V červnu roku 2020 započala písemná a telefonická komunikace s žádostí o potvrzení údajů z RISMu, popřípadě umožnění nahlédnout do jejich katalogů. Většina institucí, se kterými jsem komunikovala, neměla žádný online katalog, mimo Prahu. Ochotní kurátoři obratem zaslali seznam u nich uložených skladeb atribuovaných Carlu Dittersovi von Dittersdorf. Po další domluvě došlo k osobním návštěvám v jednotlivých institucích, které měly pro badatelské účely připravené hudebniny. Při osobním průzkumu jednotlivých hudebnin byly u všech uvažovaných kompozic pořizovány fotokopie, nejpodrobněji jejich klíčových částí, kterými jsou titulní list, první list houslí, první list bassa continua a první list zpěvního hlasu.

B.1.) Arcibiskupský archiv v Kroměříži

Prvním navštívená instituce byl Arcibiskupský archiv v Kroměříži. V místním lístkovém katalogu čítajícím několik desítek skladeb atribuovaných Dittersovi byly čtyři

vokálně instrumentální bez zjevné přítomnosti více hlasů. Po prozkoumání všech těchto hudebnin tři vyhovovaly zvolenému tématu.⁶¹

Offertorium in C; A 994

Salve Regina; A 2 033

Ariae Tres; A 4 108

Duetto in F; A 4 109

B.2.) Slezské zemské muzeum v Opavě

Druhou navštívenou institucí bylo Slezským zemské muzeum v Opavě. Paní kurátorka zaslala sken deseti inventárních karet ze sekce rukopisů a starých tisků obsahujících skladby atribuované Carlu Dittersovi. Osm z těchto skladeb bylo vokálně instrumentálních, proto byly zařazeny na seznam skladeb vyžádaných k nahlédnutí. Potřebám výzkumu vyhovovaly čtyři z nich.

Aria in C ; A 251

Motette in C pro Resto Corporis Sti; A 544

Aria in Dis. Pro omni Tempore et Festo; A 929

Arie Tenore Solo 2 Violini; A1 290

Regina coeli; A 1 295

Offertorium in D; A 4 061

Regina Coeli in C; A 4 076

Salve Regina Coeli; A 4 081

B.3.) Ostravské muzeum

Ostravské muzeum nedisponovalo žádným katalogem. Paní kurátorka po telefonické domluvě připravila všechny Dittersovy skladby, které mají ve své instituci uchované. Z celkových šesti tamějších vokálně instrumentálních skladeb vyhovovaly potřebám práce čtyři kompozice.

⁶¹ Skladby, které vyhovovaly potřebám výzkumu, jsou označeny tučným fontem písma.

Omnis qui invocaverit in G major; A 1 880

Aria in A; A 1 881

Offertorium ex G; A 1 882

Regina Coeli in C major; A 1 883

Aria in G; A 1 877

Aria in C; A 1 879

B.4.) Moravské zemské muzeum v Brně

Moravské zemské muzeum disponuje významnou badatelskou pomůckou, totiž dvěma díly knižního *Průvodce po archivních fondech oddělení dějin hudby*,⁶² přístupnou také online. Průvodce nese informace, z jakých sbírek pochází tamní hudebniny a rozpětí inventárních čísel, kterými je sbírka označena. Dittersovo jméno bylo nalezeno v těchto sbírkách:

1. díl: Brno - klášter augustiniánů, Brno - klášter minoritů, Brno - soukromá sbírka Františka Michálka, Brno - soukromá sbírka Karla Zháněla, Bučovice, Bystřice pod Hostýnem, Dědice u Vyškova, Drahotuše, Dub nad Moravou, Hornov nad Metují, Chornice, Ivančice, Jesenice u Konice, Kvasice u Kroměříže, Lipník nad Bečvou, Lomnice u Tišnova, Loštice, Mikulov – klášter piaristů, Mikulov – kostel sv. Václava, Náklo – u Litovele, Náměšť nad Oslavou, Napajedla, Nová Říše, Nové Město na Moravě, Rajhard u Brna, Ratěnice u Prahy, Rychnov nad Kněžnou, Strážnice, Šatov u Znojma, Štramberk, Třebíč, Valtice, Vyškov, Znojmo – Městský archiv, Znojmo – Městská hudební škola.

2. díl: Brno – klášter milosrdných bratří (u kostela sv. Leopolda), Brno – Tuřany (farní a poutní kostel Zvěstování Panny Marie), Brno – sbírka prof. Graciana Černušáka, Brno – sbírka prof. Dr. Bohumíra Štědrone, Kroměříž – zámek, Ostrava (farní kostel sv. Václava), Třebíč – Jejkov (bývalý klášter kapucínů s kostelem Proměnění Páně), Třebíč – Jejkov (bývalý klášter kapucínů s kostelem Proměnění Páně), Petráš Oldřich (hudební historik).

⁶² STRAKOVÁ, Theodora - SEHNAL, Jiří - PŘIBÁŇOVÁ, Svatava: *Průvodce po archivních fondech Ústavu dějin hudby Moravského musea v Brně*. MZM Brno 1971
KYAS, Vojtěch: *Průvodce po archivních fondech II Oddělení dějin hudby Moravského zemského musea (Přírůstky za léta 1971 - 2001 a doplňky)*. MZM Brno 2007

Jaké konkrétní skladby to z dané sbírky jsou, už se z průvodce vyčíst nedá. Je potřeba prozkoumat jejich lístkový katalog a dobrat se konkrétních informací. Bohužel, z důvodu aktuální pandemie byl výzkum ztížen, laskavostí kurátora však bylo možno studovat lístky z fotokopíí.

Po pečlivém průzkumu všech lístků bylo zjištěno, že potřebám práce vyhovuje třicet kompozic. Bohužel, ani po půl roce nebyl badatelům umožněn vstup do badatelný. Vzhledem k povaze žádaných hudebnin nebyla ani možnost jejich prohlédnutí v hlavní badatelně MZM. Jejich přenášení mezi budovami by mohlo hudebniny poškodit. Z toho důvodu bylo možné pracovat pouze fotokopíemi potřebných materiálů, které byly laskavě zaslány panem kurátorem. Vzhledem k velkému množství notového materiálu byly vyhotoveny pouze fotokopie titulního listu, prvního listu prvních houslí, bassa continua a sólového zpěvu. O zbylých informacích lze soudit z jednotlivých karet lístkového katalogu.

Provenience	skladba	Signatura
Z majetku řed. K. Zháněla, Brno	Ariae II	
Bučovice, kůr	Aria	A 10 017
	Aria in D	A 10 018
	Aria in C	A 9 116
	Aria in C	A 9 117
Bystřice p. H., kůr	Aria in G et C	A 9 118
	Offertorium D dur, a C dur	
	Regina coeli	
(neuveдено)	Regina Coeli in C	
Jesenec u Konice	Aria ex D	
Antikvariát Alfa, Jánská 11, Brno	Motteto in D	
Z pozůstalosti Součka, Náchod	Motetto Solenne in D	
VI. Helfert	Scherzo	
	Aria de Tempore in C	B 321
Kvasice, kůr	Duetto in C de Tempore o de Beata	B 148
	Duetto in C de Tempore o de Beata	B 97
	Duetto de Tempore im B	B 98
Loštice	Aria in D	A 15 023
Loštice	Offertorium	
Mikulov - parist. Kolej	Regina Coeli in C	

	Regina Coeli in C L' Ester. Oratorio	
Mikulov - kostel. Sv. Václava	Missa Solemnis Tres sunt in Coelo etc. Aria	A 34 620
Jaroměřice, kůr	Aria Solemnis de tempore in Dis	A 277
Nové Město	Motteti Solenne in C Offertorium in D	
Strážnice - Zám.	Cassation in G Das Mädchen von Kola Duetto in D	
Štramberk	Aria in D Offertorium Past. II. Veni sancte Spiritus	A 4 463
Třebíč	Missa in D Missa in D	
Tuřany	Regina Caeli	
Vyškov	Missa in C No 16 Missa in C No 17 Aria in C Ariae duae ex D	A 3 030 A 3 007
Brno, milosrdní bratři	Missa solemnis Missa solemnis	
Brno, Ostrov	Missa in C	
Brno - G. Černušák	Aria	
B. Štědroň	Aria	
Ostrava	Regina Coeli in C Aria ex Ais Aria in C Aria in D de SS. Sacramento Aria in Dis de SS. Sacramento Aria Ex Es Aria pro omni Festo in F Aria de Vencrabile	A 12 202 A 12 197 A 14 166 A 12 198 A 12 199 A 12 200 A 12 201
Rajhard - klášter	Deivertimento Missa in C Missa in C Missa in C Missa in C Missa in C Motteto Soleme Regina Caeli	
St. Brno	Aria Aria de Beata Aria in C Aria in C Aria in C	A 18 638 A 18 636 A 18 637 A 18 639 A 18 640

Aria in C	A 18 641
Aria in D de Tempore	A 18 642
Il Delirio	
Il Delirio delli	
Duetto in C	A 18 644
Duetto in F	A 18 645
Aria in C	A 18 646
Duetto de Tempore	A 18 647
Kyrie et Gloria	
Litaniae Lauretanae	
Missa	
Missa	
Missa in C	
Missa in C	
Missa de	
Missa Solemnis	
Missa Solemnis	
Missa Solemnis	
Missa Solemnis in C	
Missa Solemnis in C	
Missa Solemnis in C	
Motetto in F	
Offertorium	
Regina Coeli	
Il Ridotto	
Salve ...	
Salve in F	
Serenata	
Serenata in D	
Serenata in F	

Tabulka 1 Původní provenience skladeb uložených v MZM, skladby a signatury

V průběhu tohoto přípravného procesu, ve kterém byla snaha o vybrání skladeb, jež by odpovídaly potřebám tématu práce, jsem prošla kolem 330 záznamů hudebních pramenů z bezmála dvou desítek institucí. Z tohoto celkového objemu bylo nakonec za vhodné zvoleno 45 vokálně instrumentálních skladeb, které se nacházejí ve čtyřech institucích lokalizovaných na území dnešní Moravy. Těmi je Arcibiskupský archiv v Kroměříži, Moravské zemské muzeum v Brně, Slezské zemské muzeum v Opavě a Ostravské muzeum.

4) Katalog Dittersových árií v moravských sbírkách

4.1. Poznámky k tematickému katalogu skladeb

Do předloženého katalogu jsou zařazeny árie a dueta, která se nacházejí na území dnešní Moravy, jejichž kopie byly pořízeny v Arcibiskupském archivu v Kroměříži, Slezském zemském muzeu v Opavě a v Ostravském muzeu. Z důvodu pandemických opatření nebylo možné pořídit fotokopie všech částí hudebních pramenů uložených v Moravském zemském muzeu v Brně, proto bude předložený katalog nekompletní.

Jednotlivé skladby jsou opatřeny vlastním pořadovým číslem. Toto číslo je prozatím pouze pracovní, definitivní číslování bude možné až po vytvoření kompletního katalogu někdy v budoucnu. Vždy pod jedním pořadovým číslem se nacházejí buď unikátní árie zjištěné pouze v jednom exempláři, nebo různé opisy nalezené na týchž místech, popřípadě v různých uložích. Jednotlivé varianty jsou odlišeny pomocí písmen a, b, c atd. Hlavičku jednotlivých katalogových záznamů tvoří název konkrétní skladby, který je převzat z titulního listu hudebního pramene. Dalšími kategoriemi jsou notové incipity zpěvního hlasu, prvních houslí a bassa continua (ten je přejat z partu Organo, Fondamento, Cembalo nebo Violone).

Následující položky záznamu v katalogu jsou konkrétní informace o hudebnině, tedy text, který se nachází na titulním listu, zda se jedná o manuscript či tisk (opisovač). Další je počet listů hudebniny. Není-li obálka součástí některého z hlasů, je pro ni uvedeno samostatné číslo za znaménkem plus. Posledním údajem je obsazení všech dochovaných hlasů skladby. Následuje poznámka o provenienci. Závěr každé položky tematického katalogu tvoří popis stavu hudebního pramene a popřípadě další zjištěné informace.

Seznam zkratk užitých v katalogu:

C	Canto
S	Soprán
A	Alt
T	Tenor
B	Bas
Vln	Housle

Vla	Viola
Vlne	Violon
Fl	Flétna
Ob	Hoboj
Cl	Klarinet
Fg	Fagot
Cor	Lesní roh
Clno	Klarina
Org	Organo
Tym	Tympány
Fndm	Fondamento
Bc	Basso continuo

Tabulka 2 Seznam zkratek hudebních nástrojů užitých v katalogu

Seznam zkratek archivů, muzeí a knihoven:⁶³

- CZ-Bm Moravské zemské muzeum, oddělení dějin hudby, Brno
 CZ-OSm Ostravské muzeum, hudebně historické oddělení, Ostrava
 CZ-KRa Arcibiskupský zámek – Hudební sbírka, Kroměříž
 CZ-OP Slezské zemské muzeum, Opava

⁶³ Zkratky vychází z RISM: Répertoire International des Sources Musicales [online]. Paříž [cit. 2021-08-01]. Dostupné z: <http://www.rism.info>

4.2 Rejstřík skladeb

Přikládáme rejstřík textových incipitů jednotlivých skladeb seřazený podle abecedy s číslem, který zaujímá v rámci tematického katalogu.

Název	Číslo v tematickém katalogu
<i>Ad Sacra Mortales volate omnes</i>	1.
<i>Adoro te devote</i>	26.
<i>Ave, ave, ave Maria</i>	24.
<i>Caeli cives ad festum occurite</i>	13a.
<i>Cernis o anima fidelis</i>	11b.
<i>Con orrida procella</i>	23.
<i>Cum lucis hora tertia</i>	3.
<i>Dilecte Jesu Chare</i>	22.
<i>Dimmi amore ove il mio sposo / Cernis O! Anima fidelis</i>	11a.
<i>Fiero Marte il tuo potere</i>	28.
<i>Huc gentes properate</i>	2.
<i>lactarum sune duce</i>	17.
<i>Io non so per che mi palpiti</i>	10.
<i>Lauda Sion Salvatorem</i>	7.
<i>Lauda Sion Salvatorem</i>	21.
<i>Non è ver ben ch'altri il dica / Plaudat Coelum et terra laetetur</i>	6.
<i>Non possum nec volote</i>	14.
<i>O beata gaudia</i>	12.
<i>O Jesu dignare cadentem relevare</i>	9.
<i>O Maria Virgo pia / Hec est Domus, hec est Domus</i>	4c.
<i>O spes amantis animae dulcedo</i>	5.
<i>O supremum Coeli numen</i>	29b.
<i>Omnis qui invocaverit</i>	8.
<i>Quanti sparser mai sudori / Salve piae splendor scholae</i>	18.
<i>Quegli occhietti oh son pur belli / Huc pupilli huc oppressi</i>	20.
<i>Quel contino è un po furbetto / Ecce doctor parvulorum</i>	19.
<i>Qvos hic vides ante aras</i>	27.
<i>Se mai labro mal dicente</i>	29a.
<i>Superna [!] lux affulget</i>	15b.
<i>Suprema lux affulget / Jesu dulcis memoria</i>	15a.
<i>Tradita da un barbaro</i>	4a.
<i>Tradita da un barbaro / Huc gentes properate</i>	4b.

<i>Tres sunt, tres sunt in Caelo</i>	25a.
<i>Videte coeli gemam virtutem coronatam</i>	16.
<i>Virga fesse spes oppresse</i>	25b.
[bez textu]	13b.
<i>O fons immensus gratiarum</i>	30.

Tabulka 3 Rejstřík skladeb

4.4 Tematický katalog skladeb

1.

Dittersdorf, Carl Ditters de (1739-1799)

Aria in C

Notové incipity:

Tenore

Ad Sacra Mortales volate omnes

Violino primo

Organo

Signatura: CZ-OP A 251

Titulní list:

Aria in C / a / Tenore Solo / Due Violini / Alto Viola / Due Corni / Tympano / noc
/ Organo / Signore Ditters

Hlasy: T, Vln I, II, Vla, Cor I, II, Tym, Org

Původ, provenience: Opava

Poznámky:

V pravém horním rohu stará signatura 103. Uprostřed vlevo incipit prvních houslí. Vpravo dole jméno „Rotter und Skota“.

2.

Dittersdorf, Carl Ditters de (1739-1799)

Aria in C

Notové incipity:

Basso

Huc gentes properate

Violino primo

Organo

Signatura: CZ-Bm A 9 117

Titulní list:

Aria in C / a / Basso Solo / 2 Violinen / 2 Clarinetten / 2 Cornu. / Alto Viola / con / Organo. / Del Sig. Dittersdorff.

Hlasy: B, Vln I, II, Vla, Cl I, II, Cor I, II, Org

Původ, provenience: MZM - Bystřice pod Hostýnem - kůr

Poznámky:

V levém horním rohu hudebniny podtržené D. Vpravo nahoře poznámka „*Schon gemacht /1 wahl / 2 wahl*“. Vpravo dole přeškrtnuto jméno „Kunert“. Pod ním jiné jméno „W. Lerd“. Na zadní straně obalu data o provedení: Gemacht am 21ten 10 ber 828; Gemacht am 18^t April 830. Vodoznak: J. Weis.

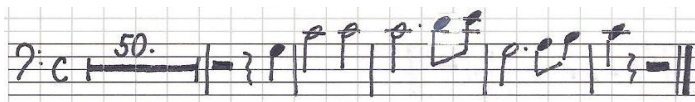
3.

Dittersdorf, Carl Ditters de (1739-1799)

Aria in C

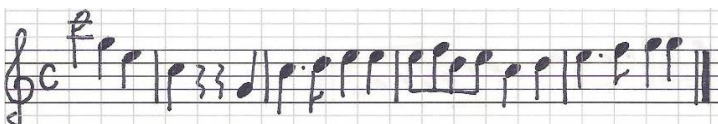
Notové incipity:

Basso

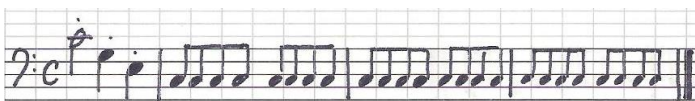

Cum lucis hora tertia

Violino primo

Organo

Signatura: CZ-Bm A 18 637

Titulní list:

Aria in C / pro / Festis Pentecostes et de Temp. / du / Basso Solo / Violino Primo et Secundo / Alto Viola 1ma et 2da / Oboe 1mo et 2do / Clarino 1mo et 2do / Tympana / con / Organo. / Del. Sigl. Ditters.

Hlasy: B (2x), Vln I, II, Cln, Vla I, II, Ob I, II, Tymp, Org

Původ, provenience: MZM - Staré Brno

Poznámky:

Na titulním listu vpravo dole „*Joannis Pillhatsch*“. Na zadní straně obálky čtyři poznámky s daty a místy provedení: „1801. *Dom. Pentecostes* / 1805 *Dom. Pentecostes* / 1806 *Dom. Pentecostes* / 1814 *Dom. Pentecostes in Ex S. M.*“

Bas ve dvou exemplářích, pokaždé podložen jiným textem.

4.

Dittersdorf, Carl Ditters de (1739-1799)

Aria in C

Notové incipity:

4a

Soprano

Tradita da un barbaro

4b

Soprano

Tradita da un barbaro

Huc gentes properate

4c

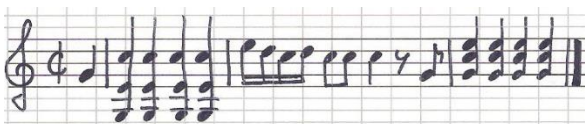
Canto

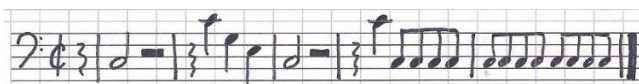
O Maria Virgo pia

Hec est Domus, hec est Domus

Violino primo

Basso

A)

Signatura: CZ-Bm A 18 639

Titulní list:

Aria in C / a / Soprano Solo / Violino Solo / 2 Violini Ripienni / 2 Obe / 2 Corni in C Bassi / Viola / Basso. / Di Carlo de Dittersdorff.

Hlasy: S, Vln I, II, Ob I, II, Cor I, II, Vla, Bc [Vln s chybí]

Původ, provenience: MZM - Staré Brno

Poznámky:

Titulní list značně znečištěný. Nachází se na něm několik nečitelných poznámek, větších černých skvrn a propité noty.

Vodoznak: W s korunou, BRESLAV. Snad autograf?

B)

Signatura: CZ-Bm A 3 030

Titulní list:

Aria in C / a / Canto Solo / Violino Principale / Violino Primo / Violino Secondo / Oboe Prima / Oboe Seconda / Corno Primo / Corno Secondo / Alto Viola / e / Basso. / Del. Sigl. Dittersdorff.

Hlasy: S, C, Vno I, II, Vla, Ob II, Bc [Ostatní hlasy chybí]

Původ, provenience: MZM – Vyškov

Poznámky:

V horní části titulního listu tužkou nadepsaná stará signatura No 15. Pod ní modrou tužkou jiná stará signatura 141. Pod jménem skladatele incipit houslí. Vpravo dole značka majitele „F. S.“.

Hudebnina obsahuje dvakrát sólový part, jednou pod názvem Soprano (s latinským textem) a jednou Canto Solo (s italským textem).

C)

Signatura: CZ-Bm A 12 197

Titulní list:

*Aria in C / a / Canto Solo / Violino Principale / Violino Primo / Violino Secundo /
Clarinetto Primo / Clarinetto Secundo / Cornuo Primo / Cornuo Secundo / Alto Viola / et
/ Basso. / Del: Sigl Carolo de Dittersdorff.*

Hlasy: C, Vln s, I, II, Vla, Cl I, II, Cor I, II Bc

Původ, provenience: MZM - Rajhrad, klášter

Poznámky:

V horní části titulního listu modrou tužkou stará signatura N 121. Vpravo dole
„*Rerum / Joannis Koblischek*“.

5.

Dittersdorf, Carl Ditters de (1739-1799)

Aria in C

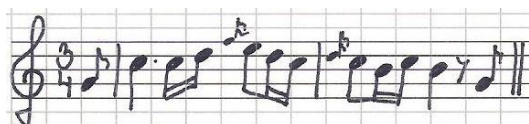
Notové incipity:

Canto

O spes amantis animae dulcedo

Violino

Basso

Signatura: CZ-OSm A 1 879, RISM ID no.: 550265734

Titulní list:

Aria / Canto Solo / Violino Primo / Violino Secondo / Viola di Alto / con / Basso. /

Authore de Dittersdorff

Hlasy: C, Vln I, II, Vla, Bc

Původ, provenience: Ostrava

Poznámky:

Hudebnina v poškozeném stavu převážně na svých okrajích. Místy znečištěna.

Vodoznak: Srdce, z něhož rostou tři větývky celé překlenuté špičatou střechou.

6.

Dittersdorf, Carl Ditters de (1739-1799)

Aria in C

Notové incipity:

Alto

Non è ver ben ch'altri il dica

Plaudat Coelum et terra laetetur

Basso

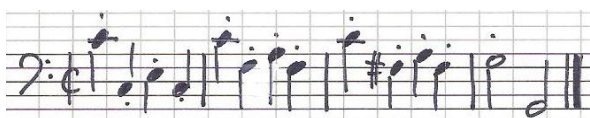
Non è ver ben ch'altri il dica

Plaudat Coelum et terra laetetur

Violino principale

Violone

Signatura: CZ-Bm A 18 641

Titulní list:

Aria in C / De quavis Solemnitate / a / Alto Solo, ô Basso Solo. / Flauto Traverso Solo ô Violino Solo / e ô Viola Solo. / 2 Violini / 2 Clarini in C / Viola / et / Organo. / Del Sig. Carlo de Dittersdorf.

Hlasy: A, B, Vln s, Vln I, II, Vla s, Vla, Fl, Clno I, II, Vlne, Org

Původ, provenience: MZM - Staré Brno

Poznámky:

Nahoře na titulní straně vpravo tužkou číslo 58. Hudebnina obsahuje dva party sólového altu a basu (vždy jeden s italským a jeden s latinským textem) a dva party obligátního sólového partu, jeden nadepsaný „*Flauto traverso solo* [jinou rukou] o *Violino Solo*“ a druhý „*Violino Principale* [jinou rukou] o *Flauto solo*“.

Na zadní straně obálky datum provedení: „*Die 19. Martii 781 in Festo Josephii ad Solunne Sac. Bec. / die 17. Oct 790 / 4 Oct. 792 / 4. August 1805 acinit in Fidibus Baro Zeriny 12 annor*“.

Vodoznak: stylizovaný do koláčku se čtyřmi mandličkami.

7.

Dittersdorf, Carl Ditters de (1739-1799)

Aria in G

Notové incipity:

Tenore

Lauda Sion Salvatorem

Violino primo

Organo

Signatura: CZ-OSm A 1 877, RISM ID no. 550265732

Titulní list:

Aria in G / a / Canto Solo. / Violino Primo / Secundo / Viola / con / Organo. /

Author Ditters

Hlasy: T, Vln I, II, Vla, Org

Původ, provenience: Ostrava

Poznámky:

Vpravo dole uvedeno jméno „Joh. Kotzig“.

8.

Dittersdorf, Carl Ditters de (1739-1799)

Omnis qui invocaverit in G major

Notové incipity:

Canto

Omnis qui invocaverit

Violino primo

Organo

Signatura: CZ-OSm A 1 880, RISM ID No. 550265735

Titulní list:

*Aria in G / Canto Solo / Violino Primo / Violino Secundo / Alto Viola / con / Organo
/ Dittersdorf*

Hlasý: C, Vln I, II, Vla, Bc

Původ, provenience: Ostrava

Poznámky:

Titulní list zaznamenává i několik dalších vrstev textu. Tužkou v horním levém rohu stará signatura Fach XIII. L. 15. Vpravo dole zaznamenán majitel hudebniny „Anton Preis“. Vlevo poznámka černým inkoustem „Ein jeder welcher anruft den Namen des Herren wird [nečitelné] werden“. Obalem hudebniny je part Basso.

9.

Dittersdorf, Carl Ditters de (1739-1799)

Arie in G et C

Notové incipity:

Canto

O Jesu dignare cadentem relevare

Violino primo

Organo

Signatura: CZ-Bm A 9 118

Titulní list:

Aria in G et C / Canto Solo / 2 Violinen. 2 Viola. Flöte / 2 Clarinetten. 2 Horn. 2 / Trompeten, Pauken, Pasaune [!] / und / Orgel. / Ditters de Dittersdorf.

Hlasy: C, Vno I, II [2x], Fl, Cl I, II, Cor I, II, Clno I, II, Tymp, Org

Původ, provenience: MZM - Bystřice p. H. kůr

Poznámky:

Levý horní roh obsahuje tužkou psané poznámky „Schwarz / G Asli ¹²/₈₅₁.“ Pravý horní roh černou tuší starou signaturu 20. Pod ní tužkou další poznámka „gut“. V pravém dolním rohu podpis „Faulhamer“. Na zadní straně obalu data o provedení: „Den 1. dezember 839 gemacht, die Frau [...nečit] hat gesumgen; 31. März 841.“

10.

Dittersdorf, Carl Ditters de (1739-1799)

Aria

Notové incipity:

Tenore

Io non so per che mi palpiti

Violino primo

Basso

Signatura: CZ-Bm A 18 638

Titulní list:

*Aria / a / Tenore Solo / 2 Violini / 2 Fagotti obl / Viola di Alto / e / Basso. / Del Sig.
Carlo di Ditters.*

Hlasy: T, Vln I, II, Vla, Fg I, II, Bc

Původ, provenience: Staré Brno

Poznámky:

Na některých hlasech je připsána část ještě jiné skladby se sborem. Autor ani název není uveden.

11.

Dittersdorf, Carl Ditters de (1739-1799)

Aria in D de SS. Sacramento

Notové incipity:

Soprano

11a *Dimmi amore ove il mio sposo*

Cernis O! Anima fidelis

11b *Cernis o anima fidelis*

Violino primo

Violone

A)

Signatura: CZ-Bm A 14 166

Titulní list:

*Aria in D. De SS. Sacramento / per il / Soprano Solo / Oboe Solo / Violini 2 / Corni
2 in D / Viola e Basso. / Del Sig. Carolo Ditters de Dittersdorff.*

Hlasy: S, Vln I, II, Vla, Vlne, Ob. s., Cor II [chybí Cor I]

Původ, provenience: MZM - Rajhrad, klášter

Poznámky:

Titulní list jeví známky opotřebení. Okrajové části jsou zohýbané, otrhané, celá plocha pokryta mnoha skvrnami. Nahoře uprostřed červená signatura 94, ta je přeškrtnuta černou linkou, nad ní je nadepsáno 466. V pravém horním rohu přeškrtnutá stará signatura Serie G. Div. III. N. ... Pod tím napsáno g. II. 15. Uprostřed slabě tužkou

poznámka „*Cor I. chybí*“. V pravém dolním rohu „*Procuravit / P. Benedictus Gallik / p. t. R. Ch. A 1780 / A 6*“. V sólovém partu je latinský text napsán pod italským, jinou rukou.

Vodoznak: stylisovaný květ lilie

B)

Signatura: CZ-Bm A 12 198

Titulní list:

Aria in Dis de SS. Sacramento / Soprano Solo / Clarinetto Solo / Violinis Duobus / Viola et Basso / Del. Signore Corolo [!] Ditters de Dittersdorf.

Hlasy: S, Cl s., Vln I, II, Vla, Vln

Původ, provenience: MZM - Rajhrad, klášter

Poznámky:

V horní části titulního listu červenám inkoustem stará signatura 94. Ta je přeškrtnuta a nad ní nadepsána novější №465. V pravém horním rohu přeškrtnutá stará signatura Serie G. Div. I. N° 9. Pod touto poznámkou napsáno 9. II. 14. Uprostřed přeškrtnuté 94. Níže pod jménem skladatele „*Pro Choro Rayhradensis*“. Pod touto poznámkou tužkou data o provedení „*Die 27. July Anno. 1823*“. Pod ní červenou tužkou „*Die 24. July 824*“. Vlevo dole „*Procuravit / P. Bernardus / Pivonka p. t. Re-/gens Chori Ao 798*“.

Na konci podpisy opisovačů: „*Cs.: D: S: Florian Chlegl. V lone: Desripsit Florian Schlegl / Tubicen Rayhradensis 798. Cltto s: D: S: Schladek Marias / Dischantist / 1089*“
[práno kurentem neuměleckým písmem]

Tato verze je udaná v tónině Es dur.

12.

Dittersdorf, Carl Ditters de (1739-1799)

Aria in D

Notové incipity:

Canto

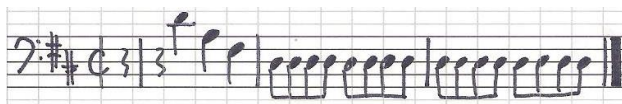

O beata gaudia

Violino primo

Organo

Signatura: CZ-Bm A 15 023

Titulní list:

Aria in D / a / Soprano et Flauto Solo / Due Violino [!] / Viola / due Obois / due Corni / Due Clarini / et / Tympano [svorka] ad libitum / con / Organo./ Ditters

Hlasy: C, Vln I, II, Vla, Fl, Cl I, II, Cln I, II, Tym, Org

Původ, provenience: MZM - Loštice

Poznámky:

Titulní list jeví známky opotřebení. Nahoře uvedeno několik signatur. Starší 159 a №5, obě červeně přeškrtnuty, vlevo potom červená No 72. (také na každém listu not vlevo nahoře) / V dolní části listu poznámka „Bautsch ¹⁶/₉ 865“ a podpis „Jos. Hykerd / Chordirigent“.

13.

Dittersdorf, Carl Ditters de (1739-1799)

Ariae duae ex D

Notové incipity:

Soprano

13a *Caeli cives ad festum occurrere*

13b [bez textu]

Violino primo

Organo

A)

Signatura: CZ-Bm A 3 007

Titulní list:

*Ariae duae ex D / a / Soprano Solo / Violino I^{mo} et II^{do} / Alto Viola / Oboea I^{ma} et II^{da}
/ Cornu I^{mo} et II^{do} / con / Organo. / Authore [svorka] Ditters et Misliveccek.*

Hlasý: S, Vln I, II, Vla, Cor I, II, Ob I, II, Org. [Později připsané Soprano Solo I Arie a Vlon]

Původ, provenience: MZM - Vyškov

Poznámky:

V pravé horní části titulního listu je tužkou nadepsaná signatura N. 62. Pod ní potom černým inkoustem Nro 23. Níže vlevo modrou pastelkou podtržené číslo 229. Vpravo dole „*Ex rebus Joannis / Bobrovsky*“.

Obsahuje dva party Soprano solo se stejným latinským textem. Jeden z nich je viditelně novější a psán jinou rukou. Na přední straně obalu datum provedení Jänner

1808 / Juli 1818 1tes Aria. Na konci Cor I. partu podpis Dvořák. Na konci Cor II partu podpis Wenzl Koschtial. Hřbet na obalu je ze škol. Záznam z r. 1813.

B)

Signatura: CZ-Bm A 42 969

Titulní list:

Dittersdorf: Aria

Hlasy: S, Vln I, II, Vla, Cor I, II, Org

Původ, provenience: MZM - Bohumír Štědroň

Poznámky:

Obal hudebniny tvoří novodobé modré desky, na štítku je nadepsán na stroji autor a název. Novodobá partitura, nekompletní, pouze první strana, zpěvní hlas chybí.

14.

Dittersdorf, Carl Ditters de (1739-1799)

Aria in D. Pro omni Tempore et Festo

Notové incipity:

Tenore

Non possum nec volote

Violino Primo

Organo

Signatura: CZ-OP A 929

Titulní list:

Aria in Dis. / Pro omni Tempore / et Festo. / a / Canto, Seu Tenore Solo. / Due Violini. / Due Flauti. / Due Corni. / Alto Viola. / con / Organo. / Del: Sigl.: Dittersdorff

Hlasy: T, Vln I, Vln II, Vla, Ob I, II, Fl I, II, Cor I, II, Org

Původ, provenience: Opava

Poznámky:

Na titulním listu v pravém horním rohu červenou pastelkou stará signatura 100. Vlevo dole černým inkoustem incipit prvních houslí. V pravém dolním rohu jméno majitele „F. Rotter / und Skotak“.

Obal tvoří partitura Alto Viola. Na hřbetu je hudebnina přelepena modrou páskou. Stav je mírně opotřebovaný, největší opotřebení jeví horní hrana hudebniny. Hoboje a horny jsou na papíru velikosti A5.

Ivančice". Dole vpravo „*Procurata a A. F. Marcello / Ord. fra. Misericordiae di Bruna / per Laurentium Jandel / Possessorem ejusd. / 1781 die 19 Junii*“.

B)

Signatura: CZ-Bm A 4 463

Titulní list:

Aria in D / a / Basso Solo / 2 Violini / 2 Flauti Traversi / 2 Oboi / 2 Corni / Viola / e / Basso / Del. Sigre De Dittersdorf.

Hlasy: B, Vln I, II, Fl I, II, Vla, Org [ostatní hlasy chybí]

Původ, provenience: MZM - Štramberk

Poznámky:

V levém horním rohu titulního listu černým inkoustem N:1, totéž v pravém horním rohu. Uprostřed je modrou pastelkou N 77. V dolní části vpravo „*Proc. R. Paulus Prof Wellehrad.*“

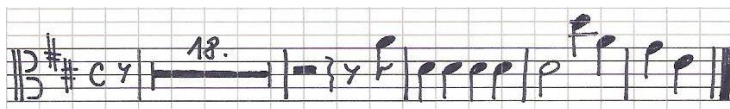
16.

Dittersdorf, Carl Ditters de (1739-1799)

Aria in D de Tempore

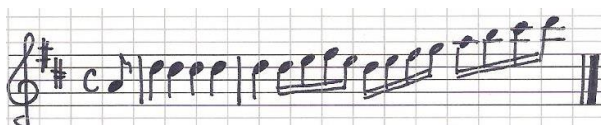
Notové incipity:

Alto

Videte coeli gemam virtutem coronatam

Violino primo

Organo

Signatura: CZ-Bm A 18 642

Titulní list:

*Aria in D de Tempore / a / Alto Solo / 2 Violinis / 2 Obois / 2 Clarinis / et /
Organo. / Del. Sigl. Ditters.*

Hlasy: A, Vln I, II, Ob I, II, Cl I, II, Org

Původ, provenience: MZM -Staré Brno

Poznámky:

V pravém horním rohu titulního listu stará signatura No. 10. Tato signatura je později přepsána velkým číslem 9. Na zadní straně obalu jsou zapsaná tři data uvedení: „1810 die 19. May in Octava S. Joannes / 1816 den 17. Mär in Octava S. Joanes / 16^{11/7}“.

Vodoznak nečitelný.

17.

Dittersdorf, Carl Ditters de (1739-1799)

Offertorium in D

Notové incipity:

Alto

lactarum sune duce

Violino primo

Organo

Signatura: CZ-OP A 4 061

Titulní list:

*Offertorium in D / a / Alto Solo / Violino Primo & Secundo / Viola / Clarinetto
Primo & Secundo / Clarino Primo & Secundo / con / Organo / Ditters.*

Hlasy: A, Vln I, II, Vla, Cln in D I, II, Cl I, II, Org

Původ, provenience: Opava

Poznámky:

Pravý horní roh titulního listu dále obsahuje znak modrou pastelkou a číslo 27 černým inkoustem. Stejně číslo je i v levém horním rohu. Vpravo dole je potom jméno majitele hudebniny „I. Skalla“. Nad tím roztřeseným písmem „Jos“.

18., 19., 20.

Dittersdorf, Carl Ditters de (1739-1799)

Ariae Tres

Notové incipity:

Aria I^{ma}

Soprano

Quanti sparser mai sudori

Salve piae splendor scholae

Violino Primo

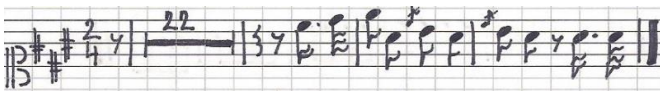

Basso

Aria II

Soprano

Quel contino è un po furbetto

Ecce doctor parvulorum

Violino Primo

Basso

Aria III

Soprano

Quegli occhietti oh son pur belli

Huc pupilli huc oppressi

Violino Primo

Basso

Signatura: CZ-KRa A 4 108

Titulní list:

*Ariae Tres / a / Soprano / Violinis Duobus / Obois Duabus / Cornuis Duobus / Alto
Viola / e / Basso / Autore Carolo de Dittersdorff.*

Hlasy: S, Vln I, Vln II, Vla, Ob I, Ob II, Cor in F I, Cor II, Bc

Původ, provenience: Kroměříž – Kolej piaristů

Poznámky:

Na titulním listu v levém horním rohu černou tuší stará signatura v podobě podtrženého čísla třicet. Hned vedle modrou pastelkou novější signatura V. B. 16.

V levém dolním rohu tužkou číslo 24.

Obálku tvoří part Alto Viola. Je zaznamenána na světlém papíru, na každé straně 12 černých notových osnov.

Nové latinské texty jsou vždy vepsány pod italské.

21.

Dittersdorf, Carl Ditters de (1739-1799)

Aria in A

Notové incipity:

Soprano

Lauda Sion Salvatorem

Violino prinzipale

Basso

Signatura: CZ-OSm A 1 881, RISM ID no.: 550265736

Titulní list:

*Aria in A / a / Soprano Solo / Violino Principale / Violino Primo / Violino Secundo
/ Alto Viola / Flauto Primo / Flauto Secundo / Corno Primo / Corno Secundo / et /
Organo / Ditters.*

Hlasy: S, Vln Prinz, I, II, Vla, Ob I, II, Fg I, II, Cor I, II, Bc

Původ, provenience: Ostrava

Poznámky:

Levý roh titulního listu nese tužkou informaci Fach XIII. L. 13. Nahoře vpravo stará signatura černým perem Nro 23. Dole černým inkoustem další poznámky. V pravém dolním rohu jméno majitele „Jo. Nazalik mp.“. Obalem hudebniny je hlas Basso. Na konci jednotlivých partů poznámka roku dopsání skladby „finis 1821“.

22.

Dittersdorf, Carl Ditters de (1739-1799)

Aria ex A

Notové incipity:

Canto

Dilecte Jesu Chare

Violino primo

Organo

Signatura: CZ-Bm A 12 202

Titulní list:

Aria ex A# / De SS: Nomine Jesu / a / Soprano Solo / Violinis 2^{bus} / Viola di Alto / con / Organo. / Auth: Ditters.

Hlasy: C, Vln I, II, Vla, Org

Původ, provenience: MZM - Rajhrad, klášter

Poznámky:

Na titulním listu nahoře stará podtržená signatura 131 napsaná červeným inkoustem, dvakrát přeškrtnuta hnědým inkoustem, jakým je vlevo signatura nová 467. V pravém horním rohu Serie G Div. I. N^{ro}. 1, pod tím jiným inkoustem g II. 16. Vpravo dole poznámka „Pro Choro Rayhradensis“.

Vodoznak: korunovaný štít

23.

Dittersdorf, Carl Ditters de (1739-1799)

Aria

Notové incipity:

Tenore

Con orrida procella

Violino primo

Basso

Signatura: CZ-OP A 1 290

Titulní list:

Aria / Tenore Solo / 2 Violini / 2 Oboe / 2 Corni / Viola et Basso / Del Sigl Carlo de Dittersdorf.

Hlasy: T, Vln I, II, Vla, Ob I, II, Cor I, II, Bc

Původ, provenience: Opava

Poznámky:

V pravém horním rohu textový incipit zpěvu „*Con orrida procella*. Hudebnina je zapsaná na partu původního Bassa. Basso je hnědým inkoustem vykresleno doprostřed stánky, nad to a vedle je později černým inkoustem vypsán zbytek informací o skladbě. Pod jménem skladatele „*Del opera il Davido Fatta 1773*“. V levém dolním rohu „*Wnzeslaus Martini obtulit / Josephio Meixner / mediae Pramimatice / studcoso*“. V pravém dolním rohu jméno „*Possessor Josephus Meixner / die 30t Martü 1802*“.

24.

Dittersdorf, Carl Ditters de (1739-1799)

Aria de Venerabile

Notové incipity:

Canto

Ave, ave, ave Maria

Violino primo

Organo

Signatura: CZ-Bm A 12 201

Titulní list:

Aria de Venerabile, et / b: V. Maria: in F / Canto Solo / Duae Violini / Duae Alto Violi / Duae Corni / et / Organo. / Sigl: Ditters.

Hlasy: C (2x), Vln I,II, Vla I, II, Cor I, II, Org

Původ, provenience: MZM - Rajhrad, klášter

Poznámky:

V pravém horním rohu titulního listu červenou tužkou stará signatura N = 565. Vpravo dole „*Rerum / Joannis Koblischek*“. Pod tím slabě tužkou „*Ex. Rebus*“.

Vodoznak: Korunový štít, uvnitř rozdělený svislou čarou na dvě pole: v levém kříž dvouramenný, v pravém čtyři řady nad sebou po třech čtverečcích.

25.

Dittersdorf, Carl Ditters de (1739-1799)

Tres sunt in Coelo
(Aria pro omni Festo)

Notové incipity:

Soprano

26a *Tres sunt, tres sunt in Caelo*

26b *Virga fesse spes oppresse*

Violino primo

Organo

A)

Signatura: CZ-Bm A 34 620

Titulní list:

Tres sunt in Caelo / Aria de SS. Trinitate in F / Canto Solo / Due Violini / Due Oboi / Due Cornui / Alto Viola / Violoncello et Basso / Del Sig: de Dittersdorf.

Hlasy: S, Vln I, II, Vle, Ob I, II, Cor I, II, Org

Původ, provenience: MZM - Mikulov, kostel Sv. Václava

Poznámky:

Nahoře uprostřed černým inkoustem stará signatura 30.

B)

Signatura: CZ-Bm A 12 200

Titulní list:

*Aria pro omni Festo in F / A / Canto Solo / Violino Primo / Violino Secundo / Oboa
I^{mo} et II^{do} / Corno Primo / Corno Secundo / Alto Viola / con / Fundamento / Authore Ditters*

Hlasy: C, Vln I, II, Vla, Ob I, II, Cor I, II, Org.

Původ, provenience: MZM - Rajhrad, klášter

Poznámky:

V horní části titulního listu několik starých signatur, uprostřed červeným inkoustem 109, číslo je přeškrtnuto hnědým inkoustem a vlevo místo něj napsáno N 648. Vpravo je potom černým inkoustem G. II. 17. Nad tímto údajem je potom hnědým inkoustem přeškrtnuto „Serie. G. Div. II N. 16“. Vlevo pod jménem autora jiným inkoustem datum provedení „Die 21 May 1829“. Vpravo dole jméno majitele „*Procuravit / P. Bernardus Pivonka*“.

Na konci jména a opisovačů: Vno II: Descripsit Yohannes Kura / Ober Calcantista / 793 die 13. Octo: Vla: Descripsit Frang / Wogtischek Altist / Reihradensis / Org: Descripsit Yohann Kura / 793.

Vodoznak: korunovaný štít zdobený.

26.

Dittersdorf, Carl Ditters de (1739-1799)

Aria Ex Es

Notové incipity:

Soprano

Adoro te devote

Violino primo

Basso

Signatura: CZ-Bm A 12 199

Titulní list:

Aria Ex Eb / a / Soprano / Violino Primo / Violino Secondo / Viola et / Basso. /

Del. Sigl. Ditters.

Hlasy: S, Vln I, II, Vla, Cor I, II, Bc

Původ, provenience: MZM -Rajhrad, klášter

Poznámky:

Na titulním listu nahoře uprostřed červeným inkoustem stará signatura 165, dvakrát přeškrtnuta hnědým inkoustem, kterým je vlevo novější signatura №469. V pravém horním rohu stará signatura Serie. H. Div. II. N^{ro} 37. Tento záznam je přeškrtnutý a pod ním je novější G. II. 18. Pod jménem autora tužkou dvě poznámky o provedení, „Die 19. Martii 1822“, následně „Die 2 Martii 1824“. Napravo „procuravit Bernardus / Pivonka Chori Rg. Regens“.

27.

Dittersdorf, Carl Ditters de (1739-1799)

Duetto in C

Notové incipity:

Canto

Qvos hic vides ante aras

Tenore

Qvos hic vides ante aras

Violino primo

Organo per la Battuta

Signatura: CZ-Bm A 18 644

Titulní list:

*Duetto in C / de / Tempore v. de Beata / a / Soprano Tenore / 2 Violini / 2 Viola /
2 Oboe / 2 Corni / e / Basso. / Del. Sigl. Ditters.*

Hlasy: C, T, Vno I, II, Vla I, II, Ob I, II, Cor I, II, Bc, Org

Původ, provenience: MZM -St. Brno

Poznámky:

Na titulním listu nahoře v pravo stará signatura No 4. Ta je přeškrtnuta a přepsána na No. 2. Dole uprostřed napsáno „*Sub littera D nro 37*“. Na zadní straně obálky

data provedení, celkem devět v rozmezí let 1798 a 1824. „1798 dem 13 Aug / 1809 dem 12 October / 1811 dem 13 August / 1812 den 29 July / 1813 den 8 Sept. / 1815 dem 22 Mürz / [nečitelné] / 1824 den 23 [nečitelné]“

28.

Dittersdorf, Carl Ditters de (1739-1799)

Duetto in F

Notový incipit:

Tenore

Fiero Marte il tuo potere

Basso

Saggia diva il tuo sa pere

Violino primo

Basso

Signatura: CZ-KRm A 4 109

Titulní list:

*Duetto in F / à / Tenore et Basso / Violini Due / Flauti Due / Fagotti Due / Corni
Due / Viola / et / Fondamento / Del Sigr. Carlo de Dittersdorf*

Hlasy: T, B, Vln I, II, Vla, Fl I, II, Fg I, II, Cor I, II, Bc

Původ, provenience: Kroměříž

Poznámky:

V levém horním rohu dvě staré signatury, podtržené číslo 43 a modrou pastelkou
V. B. 17.

29.

Dittersdorf, Carl Ditters de (1739-1799)

Duetto in F

Notové incipity:

Canto

29a *Se mai labro mal dicente*

29b *O supremum Coeli numen*

Alto

26a *Un Eroe cosi sublime*

26b *O supremum Coeli numen*

Violino primo

Fondamento/Organo

A)

Signatura: CZ-Bm A 18 645

Titulní list:

Duetto in F / Canto & Alto Conc^{ti} / 2 Violini / 2 Flauti / 2 Corni / 2 Fagotti / Viola / et / Fondamento. / Del Sigl: Carlo de Dittersdorf.

Hlasy: C, A, Vln I, II, Vla, Fl I, II, Fg I, II, Cor I, II, Fndm

Původ, provenience: MZM -St. Brno

Poznámky:

Vodoznak: pták.

B)

Signatura: CZ-Bm A 18 646

Titulní list:

Duetto in F / de Tempore / a / Canto et Alto / Concerti / Violino Primo / Violino Secundo / Viola Prim. / Viola Secund. / Violone / con / Organo. / Del Sigl Carlo de Dittersdorf.

Hlasy: C, A, Vln I, Org

Původ, provenience: MZM -St. Brno

Poznámky:

30.

Dittersdorf, Carl Ditters de (1739-1799)

Duetto de Tempore

Notové incipity:

Canto

O fons immensus gratiarum

Tenore

O quanta multitudo delictorum

Violino primo

Organo

Signatura: CZ-Bm A 18 647

Titulní list:

*Duetto de Tempore in B / a / Canto et Tenore / Due Violini / Viola / Due Oboe /
Due Corni / Fagotti / et / Organo. / Del Sig. Ditters.*

Hlasy: C, T, Vln I, Vla, Ob I, II, Fg, Cor I, II, Org.

Původ, provenience: MZM -St. Brno

Poznámky:

Na titulním listu v pravém horním rohu stará signatura No. 3. Vodoznak: Erb s hvězdami. Na zadní straně obálky data provedení: 1809. 10. 5. ... 821. 27. 7.

5) Kontrafakta moravských árií

Předkládaná práce se zabývá kontrafakty árií Carla Ditterse v moravských sbírkách. Kontrafaktem je míněna árie z operního díla, již je podložen nový latinský text pro použití v novém, duchovním prostředí (přetextovaná árie). Termín kontrafaktum pochází z latinského slova *contrafacere*, v anglickém jazyce je to *contrafactum* a v německém *Kontrafaktur*. Nadmnožinou tohoto výrazu je slovo *parodie*, v angličtině *parody*, v němčině *Parodie*. Tento pojem může vést k mylné domněnce záměrného zesměšňování, o který v případě kontrafakt nejde. Kontrafakta se pojí s vokálně instrumentální hudbou. Princip tohoto hudebního fenoménu tkví v použití stávající hudební melodie, své, nebo cizího autora, a nového pěveckého textu. Dochází ke změně kontextu celé skladby nebo dokonce její funkce.⁶⁴

Častým úkazem 18. století jsou tzv. duchovní kontrafakta. Příčinou vzniku těchto kompozic byly dvě. Jednou z nich je obliba opery a druhým důvodem praktické. Pro potřeby kostela bylo jednodušší nekomponovat každý týden nové skladby, také z důvodu absence takto schopných skladatelů. Bylo proto jednodušší změnit text osvědčené hudby světské.

Tato práce sleduje recepci jednoho skladatele prostřednictvím fenoménu přetextovaných árií. Samotnému výzkumu árií předcházely dvě přípravné fáze. První představovala utřídění árií, druhá dohledání relevantního srovnávacího materiálu.

Po sebrání všech vybraných hudebních pramenů, jehož postup byl popsán v předchozí kapitole, následovalo třídění materiálu. Identifikované árie byly v první řadě potřeba seřadit podle notových incipitů. Postup řazení byl podle intervalů mezi prvními dvěma tóny zpěvního hlasu a poté dále do podmnožin podle intervalů mezi následujícími tóny téhož hlasu. V rámci tohoto procesu došlo ke zjištění vzájemné hudební totožnosti některých árií, konkrétně jsem došla k šesti dvojicím a dvěma trojicím melodicky stejných árií. Tento poznatek byl velmi prospěšný, protože některé opakované árie obsahovaly originální text, proto bylo ve druhé fázi snadnější identifikovat, z jakých oper

⁶⁴ Milada Jonášová: Italské operní árie v repertoáru kůru katedrály sv. Víta v Praze. Sehlinoga éra 1737-1756. In: *Hudební věda, očník XXXVIII*, č. 3-4, rok 2000. Academia Praha 2001. Str. 263-301
STEFANCOVÁ, Dagmar. Kontrafaktum. *Encyklopedieknihy.cz: Encyklopedie knihy v českém středověku a raném novověku* [online]. Knihovna AV ČR, 2001 [cit. 2021-8-11]. Dostupné z: <https://www.encyklopedieknihy.cz/index.php/Kontrafaktum>

jednotlivé árie pocházejí. Některé nedublované árie obsahovaly obě textové podoby, tedy variantu z originálního libreta i novou verzi v latinském jazyce.

Árie obsahující více textů již přímo v prameni

<i>Aria in G A</i> 18 641	Non è ver ben ch'altri il dica	Plaudat Coelum et terra laetetur
<i>Aria II A 4 108</i>	Quel contino è un po furbetto	Ecce doctor parvulorum
<i>Duetto A</i> 18 647	O fons immensus gratiarum	O quanta multitudo delictorum
<i>Aria in C A</i> 3 030	Tradita da un barbaro	Huc gentes properate
<i>Aria III A 4 108</i>	Quegli occhietti oh son pur belli	Huc pupilli huc oppressi
<i>Aria in D A 14</i> 166	Dimmi amore ove il mio sposo	Cernis O! Anima fidelis
<i>Aria Ima A 4</i> 108	Quanti sparser mai sudori	Salve piae splendor scholae

Tabulka 4 Árie obsahující více textů přímo v prameni

Dvojice

<i>Aria in D A 14 166</i>	Dimmi amore ove il mio sposo	<i>Aria in A 12 198</i>	Cernis o anima fidelis
<i>Duetto in F A</i> 18 645	Se mai labro mal dicente	<i>Duetto in F A</i> 18 646	O supremum Coeli numen
<i>Aria Dua Ex D A</i> 3 007	Caeli cives ad festum occurite	<i>Aria A 42 969</i>	Bez textu
<i>Aria solennis de tempore in D A 277</i>	Suprema lux affulget	<i>Aria in D A 4 463</i>	Superna [!] lux affulget
<i>Aria de SS. Trinitate in F A</i> 34 620	Tres sunt, tres sunt in Caelo	<i>Aria pro omnifesto in F A 12 200</i>	Virga fesse spes oppresse

<i>Aria in C</i> 9 116	Fons amoris bone Jesu	<i>Aria A</i> 10 018	Fons amoris bone Jesu
------------------------	--------------------------	----------------------	--------------------------

Tabulka 5 Totožné dvojice árií

Trojice

<i>Aria in G</i> A 18 639	Tradita da un barbaro	<i>Aria in C</i> A 3 030	Huc gentes properate / Tradita da un barbaro	<i>Aria in C</i> A 12 197	O Maria Virgo pia / Hec est Domus, hec est Domus
---------------------------------	----------------------------------	-----------------------------	---	---------------------------------	---

Tabulka 6 Trojice totožných árií

Druhý proud přípravné fáze sestával z práce s librety Dittersových italských oper a oratoria *Il Davide*. Německé opery byly od počátku vyloučeny kvůli vstupní hypotéze, podle které se na území Moravy měla dochovat spíše kontrafakta z italských oper z Jánského Vrchu. Libreta, která byla pro práci k dispozici, byla *Arcifanfano re de'matti*, *Il Davide*, *Il Maniscalco*, *La Moda ossia gli scompigli domestici*, *Poesia, e la musica in gara*, *Il Tribunale di Giove*, *Il Tutore e la pupilla*, *Il viaggiatore americano in Joannesberg*, *Il Barone di rocca antica*, *Democrito corretto*, *Il Finto pazzo per amore* a *Lo Sposo burlato*. Všechna tato libreta byla podrobně prozkoumána s cílem vyhledat v nich obsažené textové árie. Následně došlo k vytvoření seznamu textových incipitů všech těchto árií.

Stěžejní částí práce bylo dohledat zdroje všech získaných Dittersových árií. Vyhledávání proběhlo na základě obou přípravných fází. Nejdříve došlo k dohledání árií, jejichž originální text byl nalezen ve vytvořeném seznamu incipitů libret italských oper a oratoria *Il Davide*. Tímto krokem bylo úspěšně identifikováno celkem osm árií.

Árie *Cernis O! Anima fidelis* z Moravského zemského muzea v Brně (A 14 166) má původní italský text *Dimmi amore ove il mio sposo*, který je zapsán přímo ve zpěvním partu. Zdrojovou operou je *Il barone di Rocca Antica*. Konkrétní árii zpívá postava Beatrice ve druhém aktu 11. scéně.

Kolekce *Aria Tres* je uložena v Arcibiskupském archivu v Kroměříži (A 4 108). Kolekce obsahuje tři árie, jejichž texty psal jeden člověk. Árie *Salve piae splendor scholae*

byla původně otextována *Quanti sparser mai sudori*. Toto otextování se taktéž nachází zapsané přímo ve zpěvním partu spolu s latinským. Zdrojovou operou je *Il viaggiatore americano in Joannesberg*. Árii zpívá postava Margarita ve druhém aktu ve 12. scéně. Druhou je árie *Ecce doctor parvulorum*. Tento latinský text je opět v partu zapsán spolu s původním italským *Quel contino è un po furbetto*. Zdrojovou operou je *La contadina fedele*. Árii zpívá postava Lauretta v prvním aktu šesté scéně. Poslední árií kolekce je *Huc pupilli huc oppressi*. I tato árie je v partu zároveň uvedena s původním italským otextováním. Kterým je *Quegli occhietti oh son pur belli*. Zdrojovou operou árie je *La contadina fedele*. Zpívá ji postava Nardino.

Árie *Io non so per che mi palpiti* je uložena v Moravském zemském muzeu v Brně (A 18 638). Tato árie je otextována pouze původním italským libretem. Zdrojovou operou je *Il viaggiatore americano in Joannesberg*. Árii zpívá postava Dona Pedra ve druhém aktu v sedmé scéně.

Árie *Tradita da un barbaro* je árií, která se v moravských sbírkách nachází v různých variantách a kontextech. Árie obsahující pouze původní italskou podobu textu je uložena v Moravském zemském muzeu v Brně (A 18 639), původní proveniencí je Staré Brno. Se oběma texty, tedy italsky *Tradita da un barbaro* i latinsky *Huc gentes properate* pochází z proveniencie Vyškov (A 3 030). Poslední variantou, pouze dvěma latinskými texty *O Maria Virgo pia* a *Hec est Domus, hes est Domus* pochází z proveniencie Rajhrad (12 197). Árie pochází z opery *La contadina fedele*. Zpívá ji postava Baronessa.

Árie *Con orrida procella* je uložena ve Slezském zemském muzeu (A 1 290). Je otextována pouze italsky. Pochází z oratoria *Il Davide*. Zpívá ji postava Saulla v prvním aktu.

Další výzkum probíhal v prostředí mezinárodní databáze RISM. Databáze umožňuje několik možných rovin vyhledávání zveřejněných pramenů. Pro potřeby této práce byly využity dvě z nich. V první vlně proběhlo vyhledávání zkoumaných árií pomocí melodických incipitů za účelem dohledání výchozí opery. V různých kombinacích byly skladby dohledávány přes incipit zpěvního hlasu, prvních houslí, a nakonec bassa continua. Ve druhé vlně byly potom árie dohledávány pomocí textových incipitů. Tato práce nakonec pomohla určit následující skladby:

Duetto *O fons immensus gratiarum* je uloženo v Moravském zemském muzeu v Brně (A 18 647). Pochází z opery *Il Barone di Rocca Antico*. Zpívají ho postavy Barone a Beatrice ve druhém aktu 14. scéně. Původní italský text zní *Che non farei per voi*.

Duetto *Qvos hic vides ante aras* je uloženo v Moravském zemském muzeu v Brně (A 18 644). Zdrojovou operou je *Lo sposo burlato*. Duetto zpívají postavy Lindora a Florindo ve druhém aktu scéně sedmé. Původní italský text zní *Idol mio tu m'hai rubbato*.

Árie *Caeli cives ad festum occurite* je árie uložena v Moravském zemském muzeu v Brně, která se v moravských sbírkách nachází ve dvou kontextech. S tímto latinským textem z původní proveniencí Vyškov (A 42 969). Z proveniencí soukromé sbírky Bohumíra Štědrone pochází árie bez textu, jako fragment novodobé spartace (A 1 879). Zdrojovou skladbou je oratorium *Isacco*. Árii zpívá postava Abramo ve druhém aktu. Původním italským textem je *Entra l'uomo allor che nasce*.

Árie *O spes amantis animae dulcedo* je uložena v Ostravském muzeu (A 1 879). Pochází z oratoria *La liberatrice del popolo giudaico nella Persia, l'Ester*. Zpívá ji postava Atta. Původní italský text je *Allor che vedo piangere*.

Árie *O beata gaudia* je uložena v Moravském zemském muzeu v Brně (A 15 023). Pochází ze singspielu *Das Rote Käppchen*. Árii zpívá postava Hedwigy. Původní německý text je *Unter Lachen unter Scherzen*.

U některých árií se nepodařilo dohledat zdrojovou skladbu. RISM uvádí, že jsou tyto kompozice uloženy i v dalších institucích, ať už se stejným, či jiným latinským textem. Bohužel, ani tyto shody nepřinesly žádné další vodítko.

Árie *Omnis qui invocaverit* je uložena v Ostravském muzeu (A 1 880).

Árie *O Jesu dignare cadentem relevare* je uložena v hudebním archivu Moravského zemského muzea v Brně (A 9 118).

Árie *Adoro te devote* je uložena v Moravském zemském muzeu v Brně (12 199).

Árie *Non è ver ben ch'altri il dica* je uložena v Moravském zemském muzeu v Brně (A 18 641). Árie je podložena dvěma podobami latinského textu. Druhý z nich je *Plaudat Coelum et terra laetetur*.

Árie *Ave, ave, ave Maria* je uložena v Moravském zemském muzeu v Brně (A 12 201).

Árie *Non possum nec volate* je uložena ve Slezském zemském muzeu v Opavě (A 929).

Prostřednictvím databáze RISM byly dohledány další konkordance árií atribovaných Dittersovi a další varianty jejich podtextování, aby bylo možné utvořit si barevnější obrázek o šíření skladatelových árií. Následující tabulka nabízí několik příkladů dalších uložení.

Moravské árie	Uložení jinde	ID	Textová varianta
Aria in D A 14 166 (<i>Dimmi amore ove il mio sposo</i>)/ Aria in A 12 198 (<i>Cernis o anima fidelis</i>)	Częstochowa	300000169	Povera Beatrice piange smania
	Kłodzko	1001029976	Salve regina
	Budapest	1001025322	Dimmi amore ov'e il mio sposo
Aria Tres, č. III A 4 108 (<i>Quegli occhietti oh son pur belli</i>)	Budapest	530012754	Quegli occhietti ah son pur belli
	Częstochowa	300000158	Diffusa est gratia
	Praha	551000533	Salve regina
Aria in G ETC A 9 118 (<i>O Jesu diagnare cadentem relevare</i>)	Niederalteich	455039757	O Jesu mi care
	Niederalteich	455039758	Quid retribuam Danino
Aria in G A 1 880 (<i>Omnis qui invocaverit</i>)	Warszawa	300511262	Eja volate cantata fideles anima
	Kłodzko	1001029922	O gloriosa viriginum
	Kłodzko	1001029922	In conspectu angelorum
	Warszawa	300514532	Ave Jesu summe bonus
	Český Krumlov	550248275	Symphonies – jen instrum. part
	Opole	303000034	Vias tuas demonstra mihi
	Praha	550030657	Quanti sparser mai sudori

Aria Tres, č. I A 4 108 (<i>Quantu sparser mai sudori</i>)	Brno	553003738	Ave maria stella
Aria Tres, č. II A 4 108 (<i>Quel contino e un po furbetto</i>)	Budapest	530012754	Quel contino e un po'furbetto
Aria Ese A 12 199 (<i>Adoro te devote</i>)	Praha	1001000794	Non me vincent me catenae
Duetto A 18 647 (<i>O fons immensus gratiorum</i>)	Staniątki	301050560	O quanta multitudo
	Budapest	1001025322	Che non farei per voi
	Staniątki	301050561	Salve regina
	Praha	550450050	Che non farei per voi
Duetto in C 18 644 (<i>Qvos hic vides ante aras</i>)	Pelhřimov	552001495	Salve regina
	Veszprém	530000917	Duetto in C - In hac die tam amoena
	Budapest	1001020792	I dolmio tu
Aria A 1 881 (<i>Lauda Sion Salvatorem</i>)	Győr	530011354	In hac die tam amoena
	Steinfurt	450000790	Ohne Furcht und ohne Zagen
Aria A 18 638 (<i>Io non so per che mi palpiti</i>)	Praha	550030648	Cara flamma divini
	Praha	550030649	Io non so perché mi palpiti
	Praha	550030650	Cantata per Ogni Tempo
	Langenburg	450033675	Io non so perché mi palpiti
Aria Dua Ex D A 3 007 (<i>Caeli clives ad festum occurite</i>) / Aria A 42 969 (<i>bez textu</i>)	Berlin	452006147	Io non so perché mi palpiti
	Praha	550030650	Quando nauta move tranat
	Brussel	704002821	Entra l' uomo allor che nasce
Aria in G A 18 641	Warszawa	300514327	Plaude Sion et laetare
	Kłodzko	1001029914	Nepomuc invicte heros
	Kłodzko	1001029914	Justorum animal

Aria in G A 18 639 (<i>Tradita da un barbaro</i>)/ Aria in C A 3 030 (<i>Tradita da un barbaro</i>)/ Aria in C A 12 197(<i>O Maria Virga pia</i>)	Budapest	530012754	Fradata d'un barbaro crudela spietato
Aria in D A 15 023 (<i>O beata gaudia</i>)	Landsberg	1001122043	O beata gaudia in D major
	Bemberg	1001029252	O beata gaudia in D major
	Pelhřimov	552001413	Concurrant ad solemnia (Unter Lachen unter Scherzen)
	Fischingen	406003087	O beata gaudia
	Częstochowa	300000165	O beata gaudia in D major
	Weimar	250001028	Unter Lachen unter Scherzen
Aria de SS. Trinitate in F A 34 620 (<i>Tres sunt, tres sunt i Caelo</i>) / Aria pro omnifesto in F A 12 200 (<i>Virga feses spes oppresse</i>)	Regensburg	1001067965	Gentes laudate Deum
	Kraków	300257323	Gentes laudate Deum
	Praha	551000154	Pensa et meditare, quam bonum sit Deo servire
	Praha	550030674	Aurae spirant amantes
	Warszawa	30051262	Huc omnes volate
Bratislava	570000094	Ecce panis angelorum, factus cibus viatorum	

Tabulka 7 Příklad dalších konkordncí árií

Při hledání jednotlivých výchozích kompozic byl odhalen problém nejasné autorské atribuce. V databázi RISM jsou u některých skladeb uvedeni jiní autoři, než které uvádí naše prameny. V takovém případě je třeba dohledat a správně rozhodnout, zda se opravdu jedná o dílo z pera Dittersova, nebo o jiného hudebního skladatele. Tento problém je, bohužel, velmi široký a jednoznačné potvrzení některých sporných děl se zdá být obtížně řešitelné. Možnou cestou je hudební analýza skladby s následným porovnáním hudební tvorby jednotlivých hudebníků. Vzhledem k tomu, že byla opera

buffa psána všemi autory velmi podobně, není možné s jednoznačností určit, kdo je oním skladatelem, pakliže se na notovém materiálu nenachází přímá stopa.

Árie *O Supremum Coeli Numen* je uložena v Moravském zemském muzeu v Brně (A 18 636). Tato instituce uvádí jako autora Carla Ditterse. Prostřednictvím databáze RISM se podařilo dohledat tři jiné kopie, a to v Mnichově, Praze a København. Všechny tyto dohledané árie jsou atribovány Josefu Myslivečkovi a pochází z jeho opery *Nitteti*.

Árie *Fons amoris bone Jesu* je aktuálně uložena v hudebním archivu Moravského zemského muzea v Brně (A 9 116), stejně jako árie s totožným textem uložena tamtéž pod jinou signaturou (10 018). V databázi RISM se podařilo nalézt další dvě árie s totožným hudebním incipitem. Tyto nalezené árie jsou uloženy v Münsteru a Římě jako árie z opery *Oreste* skladatele Domenica Cimarosi.

Árie *Dvos coeli obudunt limites* je uložena archivu Moravského zemského muzea v Brně (A 18 640). V databázi RISM jsou uvedena další uložení árií týchž incipitů, například v Kutné Hoře. Nalezené árie jsou atribuované Johannu Baptistu Vaňhalovi.

Árie *Ad Sacra Mortalles volate omnes* je uložena ve Slezském zemském muzeu v Opavě (A 251). Árie se stejnou melodií byla nalezena v Linzi. Zde je jako autor uveden Gravani Peregrinus, což byl regenschori u Sv. Jakuba v Brně. Vzhledem k blízkosti Opavy k Dittersově působišti se přikláním spíše k Dittersovi jako autorovi árie.

Offertorium *In Caelo coronantur in Coelo coronantur* je uloženo v Arcibiskupském archivu v Kroměříži (A 994). Stejná skladba je uložena v Praze. Ta je atribuována Briximu. V tomto případě nelze s jistotou říci, protože je, podle poznámek uvedených na RISMu, skladatelovo jméno dopsáno jiným inkoustem než zbytek skladby.

Árie *In hac die Solve pie* je uložena v Moravském zemském muzeu v Brně (A 10 017). Nalezeno dalších šest árií stejné melodie, v Praze, Svatém Juru, Bratislavě, Novém Městě nad Váhom a dvakrát v Praze. Všechny jsou přisouzeny Johannu Baptistu Vaňhalovi.

U následujících skladeb také nelze s jistotou říci, zda se opravdu jedná o Ditterse. V databázi RISM se skladby se stejným hudebním incipitem nenachází a notový obal nepřináší žádné jednoznačné vodítko. Tyto skladby je prozatím nutno označit jako unikáty s tím, že jejich přiřazení Dittersovi jako autorovi je prozatím otevřené.

Árie *Lauda Siln Salvatore* je uložena v Ostravském muzeu.

Árie *Cum lucis hora tertia* je uloženo v Moravském zemském muzeu v Brně (A 18 637).

Árie *Suprema lux affulget* se v moravských sbírkách nachází ve dvou kontextech. První pochází z Moravského zemského muzea v Brně, provenience tam (A 277). Druhá je s latinským textem *Superna lux affulget* uložena ve stejné instituci v provenienci tam (A 4 463)

Árie *Videte coeli gemam virtutem coronatam* je uložena v Moravském zemském muzeu v Brně (A 18 642).

Offertorium *lactarum sune duce* je uloženo ve Slezském zemském muzeu v Opavě (A 4 0614).

Jako kontrafakta lze podle všech zjištěných poznatků uvést následující skladby z moravských archivů:

Aria in A 12 198

Duetto in F A 18 646

Duetto A 18 647

Duetto in C 18 644

Aria in A 1 881

Aria Dua Ex D A 3 007

Aria in C A 1 879

Aria in D A 15 023

Aria Tres všechny 3

6. Árie *Quanti sparser mai sudori (Salve piae splendor scholae)* jako příklad kontrafakta

Árie *Quanti sparser mai sudori (Salve piae splendor scholae)* je součástí kolekce tří árií *Ariae tres*. Party jsou uloženy v Arcibiskupském archivu v Kroměříži v hudebním oddělení (A 4108) a pocházejí ze sbírky bývalé piaristické koleje v Kroměříži. Dalšími áriemi zařazenými v kolekci jsou *Quel continuo è un po furbetto (Ecce doctor parvulorum)* a *Quegli occhietti oh son pur belli (Huc pulpitti huc oppressi)*. První árie pochází z opery *Il viaggiatore in Johannisberg*, druhé dvě z opery *Contadina fedele*. Všechny tři árie mají podložený nový latinský text. Druhá i třetí jsou přetextované celé. Třetí árie končí koloraturou na slově *invocate*. Partitura opery *Contadina fedele* je uložena v Budapešti, RISM ID no. 530012754. Pro edici byla vybrána árie z nedochované opery *Il viaggiatore americano*.

Jak píše Spáčilová ve svém článku *Vztah Carla Ditterse k Olomouci*⁶⁵, existuje přímé spojení mezi kapelou olomouckého biskupství, z jejíhož dochovaného archivu čerpáme, a Dittersem. Jsou dvě možnosti, jakými se mohla hudebnina *Ariae tres* do Kroměříže dostat. Prvním pojítkem je Franz Götz, Dittersův přítel a houslista z orchestru na Jánského Vrchu, ve kterém společně působili. Po rozpuštění tohoto orchestru se stal Götz po epizodickém brněnském působení kapelníkem u biskupa Colloreda. Götz mohl při rušení javornického orchestru obdržet část tamní hudební sbírky, kterou vzal následně s sebou na nová působiště. Druhou možností je sám Ditters, který piaristy v Kroměříži roku 1774 navštívil coby doprovod biskupa Schaffgotsche. Mimo to, že Ditters předvedl část svého houslově interpretačního umění, mohl k opisu poskytnout některé ze svých populárních skladeb a následně je i posílat. Opis kolekce *Ariae tres* není datovaný, tudíž není jisté, kdy přesně se k piaristům dostal.

Árie pochází z opery *Il viaggiatore americano in Joannesberg*.⁶⁶ Jedná se o árii Margarity ze druhého aktu dvanácté scény opery.⁶⁷ Italský text je psán světlejším inkoustem než noty, zdobně. Při porovnání názvu hlasu a zápisu slov se zdá, že se jedná o stejného opisovače. Při tvoření edice došlo k porovnání tištěného textu libreta

⁶⁵ SPÁČILOVÁ, Jana. *Vztah Carla Ditterse k Olomouci*. In: *Musicologica Olomoucensia* vol. 30. Olomouc: Universitas Palackiana Olomoucensis, 2019, s. 38-55.

⁶⁶ Americký cestovatel na Jánském vrchu (1771)

⁶⁷ Spáčilová (2019)

uloženého v ODH MZM (sign. B 367) a notového pramene. V případě psaní velkých a malých písmen na začátcích řádků se edice opírá o zápis v prameni. Opisovač nepodkládal text zcela přesně, často nesprávně dělil či spojoval slova. Následuje text s překladem⁶⁸.

Tabulka 8 Italský text s českým překladem

<p>Quanti sparser mai sudori sù le mazze e sù i martelli i robusti Muratori; sù i picconi i picconieri, per ridurla al fin cosi!</p> <p>A schiantare qué rubelli sassi un Architetto grasso comandava assiso a un sasso poi a forza di clistieri la gran polve di calcina dalla sera alla matina ingollata restitui.</p>	<p>Kolik jen prolili potu u perlíků a s kladivy statní zedníci, s krumpáči a kopáči, aby jí⁶⁹ konečně takto upravili.</p> <p>Rozmlátit to vzdorující kamení vypasený architekt poručil, usazen na kameni; pak působením klystýrů tu spoustu nenasytné vápenné omítky od rána do večera obnovoval.</p>
--	--

Text árie se jistými náznaky vztahuje k životu Carla Ditterse. Konkrétně k jeho životní etapě, ve které se zasadil o založení divadla na Jánském Vrchu, které úspěšně vybudoval v prostorách bývalé oválné věže. Je zde také možno vidět odkaz na myšlenku zednářství, se kterou sympatizoval Dittersův tehdejší zaměstnavatel biskup Schaffgotsch a se kterou celý motiv stavby a architektů může souviset.

V případě latinského libreta edice vychází z kroměřížského pramene. Latinský text je dopsán až později, výrazně menším písmem a méně zdobným přímo pod italský. Při porovnání latinského a italského libreta je patrné, že se nejedná o stejného opisovače. Text se vztahuje k osobě Josefa Kalasánského, zakladatele piaristů.

⁶⁸ Za překlad děkujeme panu Ondřeji Mackovi.

⁶⁹ Ji = starou věž, nyní přestavěnou na sál, jak se praví v předcházejícím recitativu

Následuje přepis latinského textu spolu s jeho českým překladem.⁷⁰

Tabulka 9 Latinský text s českým překladem

Salve, piae splendor scholae, Joseph Pater pauperum, dux sincere, doctor vere Calasanti juvenum!	Buď pozdravena, okraso zbožných škol, Josefe, Otče chudých, přirozený vůdce, pravý doktore, kalasanských mladíků!
Tu sciendi et vivendi lumen mentiingere, Deum scire et hunc mire doce nos diligere,	Ty světlo poznání a života do mysli vnášej, Boha znát a obzvláště jej uč nás milovat,
proximorum noxas morum emendare tribue et Mariae nomen piae cordi nostro insere,	Mravní poklesky nejbližších dejž nám napravit a jméno zbožné Marie vlož do našeho srdce,
hic post fata cedrus grata, corde, lingua germinas et in coelis, vir fidelis, laudes Deo personas!	Zde po smrti, milý cedře, v srdci, v jazyce rašíš, a na nebesích, muži pravověrný, chvalozpěvy Bohu rozezvučíš!

Problematika přetextování

Při procesu přetextování vokálního partu může docházet k problému nestejných počtů slabik. Je velmi obtížné dosadit nový text na již daný notový základ, aby dával smysl a přesně vycházel na doby a pomlky.

Italský text editované árie je členěn na dvě strofy. Strofa A obsahuje čtyři verše po osmi slabikách, poslední verš má pak sedm slabik. Strofa B obsahuje šest veršů po

⁷⁰ Poděkování za překlad panu Jířímu K. Kroupovi.

osmi slabikách a poslední verš má slabik sedm. Kombinace rýmů je nepravidelná. Celou situaci dokresluje následující diagram, kde číslo označuje počet slabik a písmeno rým:

A strofa	B strofa
8a	8b
8b	8e
8a	8e
8c	8c
7d	8f
	8f
	7d

Latinský text árie obsahuje čtyři strofy se stejným veršovým schématem. První dva verše jsou po čtyřech slabikách, následující po sedmi, poté jsou opět dva verše s počtem čtyř slabik a poslední verš má opět sedm. Celá situace je opět znázorněna následujícím diagramem:

A strofa
4a + 4a
7b
4c + 4c
7b

Jak vidíme, na první pohled je patrné, že druhá strofa italského textu zůstala nepřetextovaná. Důvodem může být obtížnost vytvořit smysluplný text na původně neobvykle veršované schéma. Dalším výrazným rozdílem je počet slabik jednotlivých veršů. Je patrné, že u některých veršů latinského textu není dostatečný počet slabik. Každý druhý verš je pouze sedmislabičný. Tento problém šel vyřešit překvapivě snadno. Protože se vyskytoval vždy na konci fráze, poslední tón stačilo prodloužit (tedy místo dvou čtvrtových not zpívat jednu půlovou) či spojit legatem s předcházejícím. Toto se děje například na taktech 26, 32, 45 či 67.

Podobný problém s různými slabikami se vyskytuje například i u *Arie in C* nacházející se v katalogu z předchozí kapitoly pod číslem 23. Tato árie *Tradita da un barbaro* (MZM, A 18 639), je přetextovaná latinsky *Huc gentes properatem* (MZM; A 3 030) a v jiné verzi jako *O Maria Virgo pia* (MZM; A 12 197). Zde se problém řeší různými rytmickými obměnami, popřípadě posunutím či přidáním pomlky (viz variantní incipity).

Ediční zpráva

Popis pramene

Celá kolekce, včetně titulní stany, je zhotovená na běžovém notovém papíru s dvanácti notovými osnovami na jednotlivých stránkách. Listy jsou oboustranně popsané, nejsou foliované. Řazení jednotlivých částí není po áriích, ale po hlasech. Árie jsou určeny pro jeden vokální hlas a 8 instrumentálních.

Pro titulní stranu je užitá první strana partu Alto viola. Dominuje jí název kolekce a výčet účastníků se hlasů „Ariae tres / a / Soprano / Violinis Duobus / Obois Duabus / Cornuis Duobus / Alto Viola / e / Basso“. Informace jsou psané úhledným písmem černým inkoustem. Poslední řádek nese stejným písmem název skladatele „Autore Carolo de Dittersdorff“. Do levého horního rohu bylo později dopsáno černým inkoustem perem s tenkou stopou podtržené číslo 30. V následujících letech přibyla velkým písmem modrou barvou stará signatura V. B. 16. V pravém horním rohu je slabou tužkou zanesené plus v kolečku. Poslední poznámka na tomto listu je číslo 24 umístěné v levém dolním rohu napsané tužkou.

Hlasy napsané na více listech papírů svázali samostatně tenkou světlou šňůrkou. Titulní strana svázaných partů nese název hlasu, následující strana notový materiál. Poslední strana je volná. Takto řešený je part Alto viola (6 folií; fol. 1r název, fol. 6 v volná), Violino primo (8 f.), Violino secondo (8 f.), Soprano (8 f.) a Basso (8 f.). Ostatní hlasy, Oboe Primo, Oboe II., Corno Primo in A a Cornu [!] II. in A jsou na jednotlivých nsvázaných listech.

Filigrány

Papír, na němž je zaznamenaná naše árie, je opatřen vodoznakem. Tento filigrán sestává z velkých tiskacích písmen latinské abecedy A / HF / REAL. Z těchto informací se v databázi souborného katalogu Národní knihovny České republiky dočteme, že se nejspíš jedná o papír z Toscolana. Papírníkem bude A. Fossati.⁷¹

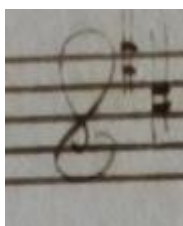
⁷¹ Bohemian Watermark Database: <http://aleph.nkp.cz/aleph-cgi/watermark?op=find&wau=ID754>

Ediční zásady

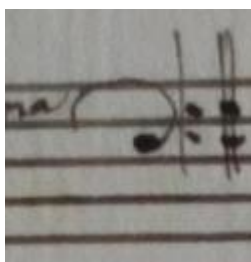
Edice byla vytvořena na základě tohoto jediného pramene s maximálním přihlédnutím k opisu podle zásad kritické edice. Jejím cílem je zachytit původní znění skladby. Změny oproti prameni nastaly pouze v případě zjevné chyby opisovače, popřípadě na základě analogických míst v jiných hlasech. Všechny úpravy jsou zaznamenané v tabulce různočtení. Výrazným zásahem je řešení trámcování v Soprano, které bylo změněno analogicky dle deklamace libreta. Dalším zásahem je podtextování, které v prameni není řešeno zcela přesně.

1. Notace a klíče

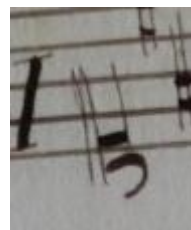
Árie je psána v dnešní notaci. Ve skladbě se vyskytují všechny tři typy klíčů – G (houslový), F (basový) a C (sopránový, violový). Jejich rozdělení je analogické dnešnímu zápisu, tedy houslový pro všechny vrchní hlasy, violový pro Alto viola, sopránový pro Soprano a basový pro Basso. Všechny vypadají téměř shodně, jako v dnešním zápisu. Houslový je v prameni zapisován bez protažené nožičky. Basový klíč začíná na druhé lince notové osnovy odshora a je točený proti směru hodinových ručiček. Končí na první lince notové osnovy shora. Následuje za ním vertikálně vedená čára a za ní dvě tečky svírající druhou linku notové osnovy. Pro sopránový a violový klíč je typické, že vrchní bříško klíče je zapsáno rovnoběžně se zády klíče a poté v pravém úhlu spojeno se zády. Spodní bříško opět vychází ze zad klíče a je stočeno směrem dolů. Končí pod úhlem 45° od zad klíče. V této edici je soprán překlopen ze sopránového klíče do houslového.

Obrázek 12 Houslový klíč

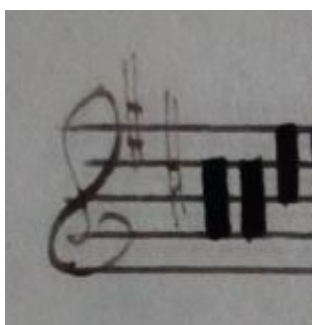
Obrázek 13 Basový klíč

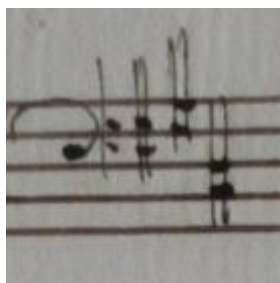
Obrázek 14 Sopránový klíč

2. Posuvky

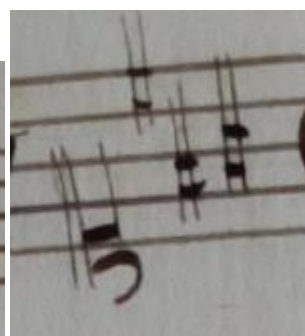
V edici jsou úpravy jak v chromatických, tak diatonických posuvkách. Změny v diatonických posuvkách (tedy předznamenání) byly provedeny pouze ve čtyřech případech, ve kterých opisovač zaznamenává posuvky v jiném než obvyklém pořadí. Prvním je Oboe II., kde opisovač ve třetím řádku nezaznamenal *gis*. Druhým je celý part Basso, ve kterém opisovač zapsal pořadí posuvek jako *fis, gis, cis*. Třetím je part Soprano, kde došlo k zápisu posuvek jako *cis, fis, gis*. Posledním případem je part Violino II., ve kterém bylo v prvním řádku opět vyměněno pořadí posuvek na *fis, gis, cis*.

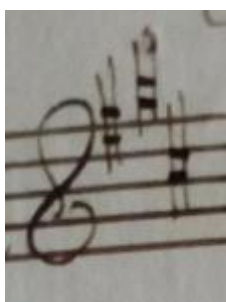
Obrázek 15 Alto Oboe II.

Obrázek 16 Basso

Obrázek 17 Soprano

Obrázek 18 Alto Violino II.

Případ chromatických posuvek je komplikovanější. Nacházíme se v období přechodné fáze psaní posuvek, kdy se posuvka píše před každou notu zvlášť, někdy ale platí přes celý takt, někdy dokonce přes taktovou čáru, či v rámci celého dílu. Z tohoto důvodu není vždy naprosto jasná správnost. Nejčastější úpravou edice bylo zaznamenání posuvky přes taktovou čáru.

3. Dynamika a artikulace

Obloučky doplněny na základě analogických míst, nebo na základě prvního hlasu v případě unisona. Všechny tyto změny jsou provedeny přerušovaným obloučkem. Dynamické značky jsou taktéž řešeny analogicky podle ostatních hlasů. Výraz forte v edici zaznamenán pouze jako f, piano v edici značeno jako p na rozdíl o manuskriptu p^o / piano.

4. Označení nástrojů

Nástroje jsou označeny podle originálu. Výjimkou je druhá horna, která je zapsaná jako Cornu II in A.

5. Trámce a praporky

Ve smyčcích došlo k rozdělení trámců v případě nadměrného množství tónů pod jedním trámcem.

6. Ornamentika

V árii se vyskytuje pouze appoggiatura a trylky. Vše bylo ponecháno dle pramene. Appoggiaturu nebylo možné v programu Finale vytvořit, je zde nahrazena přírazem.

7. Číslování taktů/takty

Árie má celkem 135 taktů. Pouze Alto Viola má zdánlivě taktů 136. Je to proto, že takt 127 je nesprávně rozdělen taktovou čarou.

8. Tempo

Označení Allegro u všech hlasů (zkratkou Allo). Jediné Soprano označeno Allegretto.

Tabulka různočtení - notopis

V tabulce různočtení jsou užity následující zkratky:

Vno I = Violino I.; Vno II. = Violino II.; Vla = Alto viola; Cor I = Corno I.; Cor II = Corno II.; Hob I = Oboe I.; Hob II = Oboe II.; Bas = Basso; S = Soprano

Takt/znak	Hlas	Pramen	Edice
1	Vno I	-	doplněno f
2	Hob I, II, Cor I, II, Vla	-	doplněno f
3 ¹	Vno I, II	gis1	g1
4 ⁵⁻⁷	Vno I	-	změna artikulace: v edici přidané staccato
12	Hob I, II	-	doplněno p
15	Hob I, Bas	-	doplněno f
20	Vla	-	doplněno p
20 ³	S	-	přidaná ligatura
21 ¹	Vno I, S	gis1	g1
22 ⁶⁻⁸	Vno I	-	změna artikulace: v edici přidané staccato
31	Hob I	-	doplněno p
35 ³⁻⁴	S	Trámec 2 noty	rozdělení trámce
35-73	Hob II		chyba v předznamenání
36 ¹⁻⁴	Vla	f1	e1
53 ^{3,4}	S	-	změna artikulace: v edici přidané staccato
53 ⁷⁻⁸	S		změna artikulace: v edici rozdělena ligatura
55 ^{3,4}	S	trámec 2 noty	změna artikulace: rozdělení trámce
55 ^{7,8}	S	trámec a ligatura 2 noty	změna artikulace: rozdělení trámce, odstranění ligatury
56 ¹⁰⁻¹⁶	Vno II	d2	dis2
67 ¹⁻⁴	Vla	gis1	g1
67 ¹⁻⁴	Bas	gis	g
70	Hob I	-	doplněno p
88 ¹	Vno I, S	gis1	g1
96 ¹	Vno I, S	gis1	g1
100 ¹	Vno I, S	gis1	g1
102 ⁷⁻⁸	S	trámec 2 noty	rozdělení trámce
103 ^{2-3,6-7}	S	trámec 2 noty	rozdělení trámce
105 ⁶⁻⁷	S	trámec 2 noty	rozdělení trámce
106 ⁴⁻⁷	S	trámce 2+2	rozdělení trámců
107 ⁹⁻¹⁶	Vno I	trámec 8 not	rozdělení trámce 4+4

107	Vno II	trámec 8 + 8 not	rozdělení trámců 4 + 4 4 + 4
107	Vno I	-	doplněno f
112	Hob I, II	-	doplněno f
112	Cor I, II	-	doplněno f
114 ¹⁶	Vla I, II	gis1	g1
116 ^{4,12}	Vno I, II	trámec 8 + 8 not	rozdělení trámců 4 + 4 4 + 4
119 ^{1,2}	Vno I	cis2	c2
120 ¹⁻⁸	Vno II	gis1	g1
121 ^{1,2}	Vno II	gis1	g1
125 ⁴⁻⁵	S	trámec 2 noty	rozdělení trámce
127 ⁷	Vla	his1	ais1
127 ⁴⁻⁵	S	trámec 2 noty	rozdělení trámce
132 ²	S	d2	dis2

Tabulka 10 Tabulka různocnění - notopis

Tabulka různocnění – libreto

Takt	Tištěné libreto	Pramen	Edice
23	sù le	sule	sù le
25	sù i	sui	sù i
28	Muratori	mura tori	Muratori
30	sù i	sui	sù i
34	per ridurla	feridur la	per ridurla
69	sù le	sule	sù le
70	sù i	sui	sù i
71	sù i	sui	sù i
119	qué	que	qué
122	un Architetto	unarchitetto	un Architetto

Tabulka 11 Tabulka různocnění - libreto

si *Finis* nus A schian tare que rubelli saffi un architetto
grasso comanda vaasiffoun saffo poia forsa di olistieri
la gran polve di calcina della sera alla mattina in gol
lata us ti-tui *Da Capo*

Obrázek 19 Strofa B bez latinského textu

Závěr

Vzhledem k popularitě díla Carla Ditterse von Dittersdorf a jeho šíření nejen samým autorem, ale i mnoha opisy, je dnes jeho hudební odkaz roztroušen po celé střední Evropě. Evidence jeho díla tedy není jednoduchou záležitostí a pro jednoho člověka je to téma mnohaletého bádání.

Cílem předkládané práce bylo zkoumat fenomén přetextovaných árií v souvislosti s jeho dochovanými operními áriemi v moravských institucích, Arcibiskupském archivu v Kroměříži, Ostravském muzeu, Slezském zemském muzeu v Opavě a Moravském zemském muzeu v Brně. Prostřednictvím evidence byl zjištěn rozsah jeho díla a stanoveny okruhy zkoumání. Celkem bylo projito kolem 330 hudebních záznamů Dittersových skladeb. Z těchto pramenů bylo na základě třídění vybráno 45 árií a duet, které byly podrobeny podrobnějšímu zkoumání.

Těžištěm celé práce bylo zjistit, jakou měrou se jedná o kontrafakta a ze kterých skladeb pocházejí. Toho bylo docíleno prostřednictvím komparace textů jednotlivých árií, které byly v latinském a italském jazyce. Na základě tohoto zkoumání bylo zjištěno pět skladeb v italštině, 26 s latinským textem a čtyři otextovány jak italsky tak latinsky. Do tohoto celkového počtu nejsou zahrnuty skladby se spornou autorskou atribucí.

Z celkového počtu zkoumaných skladeb bylo zjištěno 15 kontrafakt. Kompozice pocházely z následujících oper a oratorií: italské opery *Il barone di Rocca Antica* (2 árie), *La contadina fedele*, K. 290 (4 árie) *Il viaggiatore americano*, K. 288 (1 árie), *Lo sposo burlato* K. 291 (1), *La liberatrice del popolo giudaico nella Persia*, K. 318 (1 árie), *Der Betrug durch Aberglauben*, K. 293 (2 árie), singspiely *Hieronymus Knicker*, K. 297 (2 árie), *Das Rote Käppchen*, K. 298 (1 árie), a oratoria *Isacco*, K. 316 (1 árie). Z výčtu je patrné, že se jedná převážně o italské opery složené v době Dittersova působení na Jánském Vrchu, čímž se potvrdila počáteční hypotéza, v které jsme se ptali, u árií z jakých oper docházelo nejčastěji k přetextování. Odpovědí tedy je, že nejčastější výskyt je u opery *La contadina fedele*, K. 290.

Zásadní problém, který při výzkumu vyvstal, je občasná chybná atribuce. V případě této práce bylo zjištěno sedm nesprávně určených autorů, což se podařilo zjistit prostřednictvím konkordancí v databázi RISM. Nejčastěji zaměňovaným skladatelem byl Johann Baptist Vaňhal. Tímto se oblohou vracíme zpět k problematice

evidence hudebního díla Ditterse a tím i problematice vytvoření kompletního tematického katalogu. Ne všechny kompozice jsou správně přiřazeny Dittersovi a nemůžeme zaručit, že někde nejsou skladby, které jsou atribovány jinému skladateli. Bohužel, výzkum správného určení autorství je v tuto chvíli nereálný.

Práce přináší několik úspěchů. Prvním je vhléd do zatím neprobádaného tématu kontrafakt Dittersových árií, a to z italských oper buffa, i německých singspielů. Singspiely se ukázaly jako zdroje tří zkoumaných skladeb v moravských sbírkách, a to dvou duet, *Se mai labro mal dicente* (A 18 645) a *O supremum Coeli numen* (A 18 646), které jsou kontrafakty stejného kusu ze singspielu Hieronymus Knicker, K. 297, potom árie *Lauda sion salvatore* A 1 881 z téhož singspielu a árie *O beata gaudia* která je kontrafaktem ze singspielu *Das Rote Käppchen*, K. 298. Tím se dostáváme k zajímavé otázce kontrafakt německých oper, které dosud nebyly zkoumány.

Dalším úspěchem je otevření významné otázky recepce Dittersovy tvorby v českých zemích. Z množství hudebnin, které bylo třeba během práce protřídit, je patrné, že byl hrán na mnoha místech českých zemí. Třetím úspěchem je nalezení árií ze skladeb, které jsou považovány za ztracené. V Arcibiskupském archivu v Kroměříži je uchována skladba v rámci kolekce nazvané *Aria Tres*, árie *Quanti sparser mai sudori* (A 4 108) z opery *Il viaggiatore americano*. Dvě skladby pochází z Moravského zemského muzea v Brně, a to árie *Io non so per che mi palpiti* (A 18 638) z téže opery a árie *Caeli cives ad festum occurite*, což je kontrafaktum z oratoria *Isacc*.

Tato práce otevřela možnosti dalšího výzkumu, například zkoumat kontrafakta árií tentokrát z institucí na území Čech. Další možnou cestou může být snaha navázat na rozpracovaný tematický katalog Oldřicha Pulkerta. Slibná je i případná snaha o nalezení další hudby, která je dnes považována za ztracenou.

Anotace

Jméno a příjmení:	Bc. Kristýna Krejčová, Dis
Název instituce:	Katedra muzikologie, Filosofická fakulta UP
Název práce:	Kontrafakta operních árií Carla Ditterse von Dittersdorfa v moravských sbírkách
Název práce v angličtině:	Contrafacts of oper arias by Carl Ditters von Dittersdorf in the Moravian collections
Vedoucí magisterské práce:	doc. Mgr. Jana Spáčilová, Ph.D.
Rok obhajoby:	2021
Počet znaků:	137 456
Počet stran příloh:	39
Počet titulů použité literatury:	42
Klíčová slova:	Carl Ditters von Ditterfdorf, kontrafaktum, árie, italská opera buffa, Arcibiskupský zámek v Kroměříži, Ostravské muzeum, Slezské zemské muzeum v Opavě, Moravské zemské muzeum v Brně, tematický katalog

Charakteristika magisterské práce:

Práce se zabývá hudebně dramatickou tvorbou Carla Ditterse von Dittersdorfa. Centrem zájmu jsou skladatelovy operní árie dochované v moravských institucích. Přináší tematický katalog těchto árií a následně se zabývá fenoménem přetextovaných árií, tzv. kontrafakt, v kontextu těchto Dittersových árií.

Použitá literatura

BURNEY, Charles. *Hudební cestopis 18. věku*. Přeložila Jaroslava PIPPICHOVÁ. Praha: Státní hudební vydavatelství, 1966, str. 262, 275.

Čermáková, Lenka. *Carl Ditters von Dittersdorf. Podmínky dobové praxe spolu s katalogizací operního a oratorního díla zapomenutého génia* [online]. Olomouc, 2009 [cit. 2021-05-24]. Dostupné z: <http://theses.cz/id/h6gfob/>. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci, Pedagogická fakulta. Vedoucí práce Tomáš Hanzlík.

ČERNUŠÁK, Gracian. „Dittersdorf Karl Ditters von“ In *Československý hudební slovník osob a institucí*. Sv. 1., A-L. Praha: Státní hudební vydavatelství, 1963, s.

DAELEN, Georg von, SCHULZ, Reinhard. „Parodie und Kontrafaktur.“ In *Die Musik in Geschichte und Gegenwart: allgemeine Enzyklopädie der Musik*. Schteil 7, Mut-Que, editor Ludwig FINSCHER, Kassel: 1997, Bärenreiter 1997, str. 1394-1411.

DITTERSDORF, Karl Ditters von. *Vzpomínky hudebníka XVIII. století*. Editor Václav BĚLOHLAVÝ, autor úvodu František BARTOŠ. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, 1959

EITNER, Robert. „Ditters von Dittersdorf, Karl.“ In *Biographisch Bibliographisches Quellen-Lexikon: der Musiker und Musikgelehrten der christlichen Zeitrechnung bis zur Mitte des neunzehnten Jahrhunderts*. 3. Band, Cochten-Flitin, Leipzig: Breitkopf & Haertel, 1900, s. 211-215. [cit. 2020-03-31]. Dostupné z: https://www.musik.uzh.ch/dam/jcr:fffff-c1bc-c70b-0000-00006738e6a0/EitnerQ_03.pdf

FALCON, Robert. „Contrafactum.“ In *The New Grove dictionary of music and musicians*, vol. 4., Castrucci-Courante, editor SADIE, Stanley, Washington, D. C.: Grove's Dictionaries of Music, 1980, 700-701

FÉTIS, F. J. „Ditters de Dittersdorf, Charles.“ In *Biographie universelle des musiciens: et bibliographie générale de la musique*. Tome troisième, CA-DZ, Bruxelles: Meline, cans et compagnie, 1837, s. 313-315. [cit. 2020-03-31]. Dostupné z: http://www.archive.org/stream/bub_gb_i0PAAAAYAAJ#page/n3/mode/2up

FÉTIS, F. J. „Ditters de Dittersdorf, Charles.“ In *Biographie universelle des musiciens: et bibliographie générale de la musique*. Deuxième. Tome troisième, [Désargus - Giardini](#), Paris: Librairie de firmin didot frères, 1866, s. 25-27. [cit. 2020-03-31]. Dostupné z: <http://www.archive.org/stream/biographieuniver03ft#page/24/mode/2up>

GABLAS, Milan. *Karl Ditters von Dittersdorf – koncerty pro kontrabas*. Praha: 2018. Diplomová práce, Akademie múzických umění v Praze, Hudební a taneční fakulta, vedoucí práce Radomír Žalud

GERBER, Ernst Ludwig. „Dittersdorf, Carl Ditters von.“ In *Historisch Biographisches Lexicon der Tonkünstler: welches Nachrichten von dem Leben und Werken musikalischer Schriftstell berühmter Componisten, Gänger, Meister auf Instrumenten, Dilettanten, Orgel und Instrumentenmacher, enthält*. A-M, Ersten Theil. Leipzig: verlegt Johann Gottlob Immanuel Breitkopf, 1790, s. 343-344. [cit. 2020-03-31]. Dostupné z: <https://archive.org/details/Historisch-biographischesLexiconDerTonkünstlerBd.11790/page/n191/mode/2up>

GERBER, Ernst Ludwig. „Dittersdorf, Carl Ditters von.“ In *Neues historisch- biographisches Lexicon der Tonkünstler: welches Nachrichten von dem Leben und Werken musikalischer Schriftstell berühmter Componisten, Gänger, Meister auf Instrumenten, kunstvoller Dilettanten, Musikverleger, auf Orgel und Instrumentenmacher*. A-D, Ersten Theil. Leipzig: verlegt Johann Gottlob Immanuel Breitkopf, 1812, s. 897-906. [cit. 2020-03-31]. Dostupné z: <https://archive.org/details/NeuesHistorisch-biographischesLexikonDerTonkünstlerBd.11812/page/n479/mode/2up>

GRAVE, Margaret, Jay LANE. „Dittersdorf, Carl Ditters von“ In *The New Grove dictionary of music and musicians*, vol. 7. Washington, D.C.: Grove's Dictionaries of Music, 2001, str. 385-391

GRAVE, Margaret H. „Dittersdorf, Carl Ditters von“ In *The New Grove dictionary of music and musicians*, vol. 5. Washington, D.C.: Grove's Dictionaries of Music, 1980, str. 500-503

HOLL, Karel. *Carl Ditters von Dittersdorfs Opern für das wiederhergestellte Johannisberger Theaters*, diss., U. of Bonn, 1913

HORSLEY, P. J. *Dittersdorf and the Finale in Late-Eighteenth-Century German Comic Opera*, diss., Cornell U., 1988

JEŽ, Thomsz: The reception of Neapolitan Music in the Monastic Centres of Baroque Silesia, 341-367. Dostupné z: https://www.academia.edu/1095925/The_Reception_of_Neapolitan_Music_in_the_Monastic_Centres_of_Baroque_Silesia

JONÁŠOVÁ, Milada. *Italské operní árie v repertoáru kůru katedrály sv. Víta v Praze. Sehlingova éra 1737-1756*. In *Hudební věda* [online]. Praha: Ústav pro hudební vědu AV ČR, 2001, 38(3-4), 263-301 [cit. 2021-7-17]. Dostupné z: https://kramerius.lib.cas.cz/search/i.jsp?pid=uuid:5284d5b3-4b45-11e1-a71b-005056a60003&q=#periodical-periodicalvolume-periodicalitem-page_uuid:7c13d649-aa1a-11e2-1586-001143e3f55c

KANTNER, Leopold. UNVERRICHT, Hubert, ed. *Dittersdorfs italienische Opern*. In *UNVERRICHT, Hubert. Carl Ditters von Dittersdorf : Leben, Umwelt, Werk. Internationale Fachkonferenz in der Katholischen Universität Eichstätt*. Tutzing: Hans Schneider, 1997. s. 111-121.

KOUKAL, Petr. „Kapitoly o Dittersdorfovi“ In *Opus musicum*, č. 46, č. 3 (2014), s. 30–45.

KREBS, Carl. *Dittersdorfiana*. Berlin, Verlag von Gebrüder Paetel, 1900.

KYAS, Vojtěch. *Průvodce po archivních fondech II Oddělení dějin hudby Moravského zemského muzea (Přirůstky za léta 1971 - 2001 a doplňky)*. MZM Brno 2007

LANE, Jane Donald. *The Concertos of Carl Ditters von Dittersdorf*, diss., Yale U., 1997

MACINTYRE, B. *The Viennese Concerted Mass of the Early Classic Period*, Ann Arbor, 1986

NIUBO, Marc. „Carl Ditters von Dittersdorf. Poznámky k tematickému katalogu a zpracování v SHK (in memoriam Oldřich Pulkert).“ In *Musicologica Olomucensia: Carl Ditters von Dittersdorf Kontexty a perspektivy*. Olomouc: Universitas Palackiana Olomucensis, 2019, (30), 31-37. ISSN 1212-1193, str. 35

- PULKERT, Oldřich. Carl Ditters von Dittersdorf Autographen. In *Sympozja Carl Ditters von Dittersdorf, z życia i twórczości muzycznej*, Opole: Wydział teologiczny uniwersytetu opolskiego 2000, s. 91–107
- PULKERT, Oldřich. Die Verbreitung der Werke des Carl Ditters von Dittersdorf in seiner Zeit. In *Carl Ditters von Dittersdorf 1739–1799*, Würzburg: Bergstadtverlag W. G. Korn 1993, s. 161–167
- PULKERT, Oldřich. Karel Ditters z Dittersdorfu, Šest symfonií podle námětů proměn Publia Ovidia Nasona. In *Respicio. Hudebně-historické studie a statě. Sborník prací k sedmdesátinám Oldřicha Pulkerta*, Praha: Resonus, 2000, s. 311–324
- PULKERT, Oldřich. Karel Ditters z Dittersdorfu. In *Hudební rozhledy*, č. 11, roč. 1989, s. 515–518
- PULKERT, Oldřich. Sociální podmínky umělecké tvorby Karla Ditterse z Dittersdorfu. In *Respicio. Hudebně-historické studie a statě. Sborník prací k sedmdesátinám Oldřicha Pulkerta*, Praha: Resonus, 2000, s. 299–309
- REIDINGER, Lothar. K. v. *Dittersdorf als Opernkomponist*. Studien zur Musikwissenschaft II, 1914, str. 212-349
- SEIFERT, Herbert. Oldřich PULKERT „Ditters von Dittersdorf, Carl“ In *Die Musik in Geschichte und Gegenwart: allgemeine Enzyklopädie der Musik*. Personenteil 5, Cov-D. editor Friedrich BLUME, Ludwig FINSCHER. Kassel: Bärenreiter, 2006, XII, 1109-1128.
- SPÁČILOVÁ, Jana. „Vztah Carla Ditterse k Olomouci“. In *Musicologica Olomouciensis vol. 30*. Olomouc: Universitas Palackiana Olomouciensis, 2019, s. 38-55
- STRAKOVÁ, Theodora - SEHNAL, Jiří - PŘIBÁŇOVÁ, Svatava: *Průvodce po archivních fondech Ústavu dějin hudby Moravského musea v Brně*. MZM Brno 1971
- THAMM. J. *Die erste Johannisberger Oper Dittersdorfs: Il viaggiatore americano in Joannesberg*, Der Oberschlesier, xxi, 1939, str. 577-583. Dostupné z: <https://www.sbc.org.pl/dlibra/publication/19528/edition/17061 obr. 56-62>
- TSAI, Shunmei. *The Viennese Singspiele of Karl Ditters von Dittersdorf*, diss., U. of Kansas, 1990
- VON DITTERSDORF, Karl. Lebensbeschreibung (seinem Sohne in die Feder diktieren). Leipzig, L. Stadtman Verlag, 1801.
- WURZBACH, Constant v. „Ditters von Dittersdorf, Karl.“ In *Biographisches Lexikon: des kaiserthums Oesterreich*. Dritter theil. Wein: Druck und Verlag der typogr.literar.artist.Anstalt, 1858, s. 316-319. [cit. 2020-03-31]. Dostupné z: <http://www.literature.at/viewer.alo?objid=11807&viewmode=fullscreen&scale=3.33&rotate=&page=320>
- YEON Sang-Chung. *Carl Ditters von Dittersdorf: Die Kammermusik für Streichinstrumente*, Hdh, 1999
- ZUBER, Rudolf. *Karel Ditters z Dittersdorfu*, Šumperk: Vlastivědný ústav v Šumperku jako 11. svazek Knihovničky Severní Moravy, 1970

Internetové zdroje

Bohemian Watermark Database: <http://aleph.nkp.cz/aleph-cgi/watermark?op=find&wau=ID754>

STEFANCOVÁ, Dagmar. Kontrafaktum. Encyklopedieknihy.cz: Encyklopedie knihy v českém středověku a raném novověku [online]. Knihovna AV ČR, 2001 [cit. 2021-8-11]. Dostupné z: <https://www.encyklopedieknihy.cz/index.php/Kontrafaktum>

RISM: Répertoire International des Sources Musicales [online]. Paříž [cit. 2021-08-01]. Dostupné z: <http://www.rism.info>

Resumé

Magisterská práce s názvem *Kontrafakta operních árií Carla Ditterse von Dittersdorfa v moravských sbírkách* se zabývá hudebně dramatickou tvorbou ve své době populárního skladatele 18. století.

Prostřednictvím dlouhodobého výzkumu, který byl bohužel ztížen aktuální pandemickou situací, dochovaných hudebních pramenů v moravských sbírkách, jimiž jsou Arcibiskupský archiv v Kroměříži, Ostravské muzeum, Slezské zemské muzeum v Opavě a Moravské zemské muzeum v Brně, a výzkumu dat zveřejněných v mezinárodní databázi RISM, se podařilo vytvořit katalog Dittersových árií uložených v moravských institucích.

V centru pozornosti práce stojí fenomén kontrafakt operních árií, při kterém docházelo ke změně stávajícího libreta árie za duchovní s cílem použití árie v jiném sociálním kontextu a s jinou funkcí, v liturgii. Podařila se potvrdit prvotní hypotéza. Nejčastěji byly pro tyto účely používané italské opery buffa, které Ditters skládal v době svého působení na Jánském Vrchu. Dokonce se podařilo prostřednictvím takto upravených árií objevit hudbu opery *Il viaggiatore americano in Joannesberg* a oratoria *Isacco*, které byly považovány za nedochované.

Práce je rozšířena o spartaci a kritickou edici objevené árie *Quanti sparser mai sudori* z opery *Il viaggiatore americano in Joannesberg*. V příloze se nachází partitura této skladby.

Summary

This master's thesis named *Contrafacts of opera arias by Carl Ditters von Dittersdorf in the Moravian collections* brings information about musically dramatic work of the popular composer of the 18th century.

Through long-term research, which was unfortunately hindered by the current pandemic situation, preserved musical sources in the Moravian collections, such as the Archbishop's Archive in Kroměříž, the Ostrava Museum, the Silesian Museum in Opava and the Moravian Museum in Brno, and research of data published in the international RISM database, managed to create a catalog of Ditters arias maintained within Moravian institutions.

The focus of the work is the phenomenon of contrafacts of opera arias, in which the existing libretto of aria was changed to spiritual in order to use the aria in another social context or with a different function, in the liturgy. The initial hypothesis was confirmed. The Italian operas buffa, which Dittes composed during he was employed on Joannisberg, were most often used for this purpose. The music of the opera *Il viaggiatore americano in Joannesberg* and the oratorio *Isacco* were even discovered through such modified arias, which were considered lost. The work is extended by the transcription and critical edition of the discovered aria *Quanti sparser mai sudori* from the opera *Il viaggiatore americano in Joannesberg*. The score of this composition is in the appendix.

Résumé

Le titre de ce travail de maîtrise est *Contrafactum d'airs d'opéra de Carl Ditters von Dittersdorf dans les collections moraves* trait de l'oeuvre musicalement dramatique du compositeur populaire du XVIIIe siècle.

Grâce à des recherches à long terme, malheureusement entravées par la situation pandémique actuelle, des sources musicales conservées dans les collections moraves, concrètement les archives de l'archevêque de Kroměříž, le musée d'Ostrava, le musée de Silésie d'Opava et le musée morave de Brno, et des données de recherche publiées dans la base de données internationale RISM, a réussi à créer un catalogue des airs de Ditters déposé dans les institutions moraves.

L'objectif de l'oeuvre est le phénomène des contrafactes des airs d'opéra, dans lesquels le livret existant de l'aria a été changé en spirituel afin d'utiliser l'aria dans un autre contexte social ou avec une fonction différente, dans la liturgie. L'hypothèse initiale a été confirmée. Les opéras italiens buffa, que Ditters composa pendant son travail sur Joannisberg, étaient le plus souvent utilisés à cette fin. La musique de l'opéra *Il viaggiatore americano à Joannesberg* et de l'oratorio *Isacco* ont même été découvertes à travers de tels airs modifiés, considérés comme perdus. L'ouvrage est prolongé par la transcription et l'édition critique de l'air découvert *Quanti sparser mai sudori* de l'opéra *Il viaggiatore americano à Joannesberg*. La partition de cette composition est en annexe.

Seznam obrazového materiálu

Obrázek 1 Titulní list libreta oratoria Il Davide	27
Obrázek 2 Titulní list libreta opery Il viaggiatore americano in Joannesberg.....	33
Obrázek 3 Titulní list libreta opery La poesia, el a musica in Gara	33
Obrázek 4 Titulní list libreta operety Il finto pazzo per amore	34
Obrázek 5 Titulní list libreta opery Il tutore e la pupilla	34
Obrázek 6 Titulní list libreta opery Il tribunale di Giove	34
Obrázek 7 Titulní list libreta opery Il maniscalco	34
Obrázek 8 Titulní list libreta opery La moda osia gli scompigli domestici	35
Obrázek 9 Titulní list opery L´arcifanfo re de matti	35
Obrázek 10 Jeden z listů Pulkertova rukopisného tematického katalogu I.	37
Obrázek 11 Jeden z listů Pulkertova rukopisného tematického katalogu II.	37
Obrázek 12 Houslový klíč	105
Obrázek 13 Basový klíč	105
Obrázek 14 Sopranový klíč	103
Obrázek 15 Alto Oboe II.	106
Obrázek 16 Basso	106
Obrázek 17 Soprano.....	104
Obrázek 18 Alto Violino II.....	104
Obrázek 19 Strofa B bez latinského textu	108

Seznam tabulek

<i>Tabulka 1 Původní provenience skladeb uložených v MZM, skladby a signatury.....</i>	<i>45</i>
<i>Tabulka 2 Seznam zkratk hudebních nástrojů užitých v katalogu</i>	<i>47</i>
<i>Tabulka 3 Rejstřík skladeb.....</i>	<i>49</i>
<i>Tabulka 4 Árie obsahující více textů přímo v prameni</i>	<i>89</i>
<i>Tabulka 5 Totožné dvojice árií.....</i>	<i>90</i>
<i>Tabulka 6 Trojice totožných árií</i>	<i>90</i>
<i>Tabulka 7 Příklad dalších konkordncí árií.....</i>	<i>95</i>
<i>Tabulka 8 Italský text s českým překladem.....</i>	<i>99</i>
<i>Tabulka 9 Latisnký text s českým překladem</i>	<i>100</i>
<i>Tabulka 10 Tabulka různočtení - notopis</i>	<i>107</i>
<i>Tabulka 11 Tabulka různočtení - libreto.....</i>	<i>107</i>

Přílohy

1- Spartace árie Quanti sparser mai sudori (Salve pie splendore scholae)

Quanti sparser mai sudori

Carl Ditters von Dittersdorf

Allegro

Oboe Primo

Oboe II.

Corno Primo in A.

Corno II in A.

Violino Primo

Violino Secondo

Alto Viola

Soprano

Basso

f

f

f

f

f

f

f

f

©

The image displays a musical score for the piece "Quanti sparser mai sudori". The score is organized into five systems, each consisting of two staves. The first system includes a vocal line (top staff) and a piano accompaniment (bottom staff). The second system features a vocal line and a piano accompaniment. The third system is more complex, with a vocal line, a piano accompaniment, and a bass line. The fourth system consists of a single vocal line. The fifth system features a single bass line. The music is written in a key signature of three sharps (F#, C#, G#) and a 3/4 time signature. The score includes various musical notations such as notes, rests, and slurs.

The musical score is arranged in six systems, each consisting of two staves. The key signature is three sharps (F#, C#, G#). The first system shows two staves with rests. The second system features a vocal line in the upper staff and a piano accompaniment in the lower staff. The third system is the most complex, with both staves containing dense, sixteenth-note passages, including slurs and ties. The fourth system shows a vocal line with rests and a piano accompaniment with rests. The fifth system consists of two staves with rests. The sixth system features a vocal line with rests and a piano accompaniment with a melodic line.

The musical score is arranged in five systems. The first system consists of two staves (treble and bass clef) with a key signature of three sharps (F#, C#, G#) and a common time signature. The first two measures are silent, and the third measure features a half note G#5 in the treble and a half note G#4 in the bass, both marked with a piano (*p*) dynamic. The second system also has two staves. The first two measures are silent. In the third measure, the treble staff has a half note G#5 and the bass staff has a half note G#4, both marked with a piano (*p*) dynamic. The third system contains three staves. The top staff has a half note G#5 in the first measure, followed by eighth notes in the second and third measures. The middle staff has a continuous eighth-note accompaniment. The bottom staff has a half note G#4 in the first measure, followed by eighth notes in the second and third measures. Dynamics include *p* in the second and third measures. The fourth system has two staves. The top staff is silent. The bottom staff has a continuous eighth-note accompaniment. The fifth system has two staves. The top staff is silent. The bottom staff has a continuous eighth-note accompaniment.

13

13

13

13

13

f

f

f

f

f

f

16

f

16

16

tr

16

16

The image shows a musical score for the piece "Quanti sparser mai sudori". It consists of four systems of staves. The first two systems are empty. The third system features a vocal line in the upper staff and a piano accompaniment in the lower two staves. The vocal line begins with a measure of rest, followed by a melodic phrase starting on a half note G4. The piano accompaniment starts with a sixteenth-note pattern in the right hand and a similar pattern in the left hand. The fourth system continues the vocal line with lyrics and the piano accompaniment. The lyrics are: "Quan - ti - spar - ser - mai - su - do - ri / Sa - l - ve pi - ae splen - dor - scho - lae". The piano accompaniment continues with the same rhythmic pattern. The dynamic marking *p* (piano) is present in the third and fourth systems.

19

19

19

19

p

p

p

19

19

Quan - ti - spar - ser - mai - su - do - ri
Sa - l - ve pi - ae splen - dor - scho - lae

p

8

Quanti sparser mai sudori

23

23

23

23

sù - le maz - ze e sù i mar - tel - li
 Jo - seph Pa - ter pau - pe ru - um

27

27

27

p

27

p

27

27

p

27

i ro - bus - ti Mu - ra - to - ri sù i pic -
dux sin - ce - re doc - tor vi - re Ca - la -

The musical score is arranged in four systems. The first system consists of two staves, both marked with a piano (*p*) dynamic. The second system also has two staves, with the lower staff containing a basso continuo line. The third system features three staves: a vocal line, a piano accompaniment, and a basso continuo line. The fourth system includes a vocal line with lyrics and a basso continuo line. The lyrics are:
co - ni i pic - co - nie - ri, i pic - co - nie - ri per ri -
san - cti ju - ve - num Tu - u - sci - en - di et

35

The musical score consists of four systems. The first two systems are empty staves. The third system contains a vocal line and two piano accompaniment lines. The vocal line begins with the lyrics 'dur - la al fin co - si: quan - ti' and continues with 'vi - ven - di: lu - men'. The piano accompaniment features a steady eighth-note bass line and a treble line with various rhythmic patterns.

35

dur - la al fin co - si: quan - ti
vi - ven - di: lu - men

38

38

38

38

38

spar
men me

The musical score is written in G major (one sharp) and 3/4 time. It consists of four systems. The first two systems are piano accompaniment, each with a treble and bass staff. The third system contains the vocal melody in the treble staff and piano accompaniment in the bass staff. The fourth system continues the vocal melody and piano accompaniment. The lyrics 'spar men me' are written under the vocal line in the fourth system. Measure numbers 38 are indicated at the beginning of each system.

41

41

41

41

41

41

The image shows a musical score for the piece "Quanti sparser mai sudori". It consists of four systems of staves. The first two systems are empty. The third system contains a vocal line and two piano accompaniment lines (treble and bass clef). The fourth system contains a vocal line with lyrics and a piano accompaniment line (bass clef). The key signature is three sharps (F#, C#, G#) and the time signature is 4/4. The lyrics are: "ser mai su - do - ri per ri - dur - la al - / ti in - ge - re De - um sci - re et hunc".

The image shows a musical score for the piece "Quanti sparser mai sudori". It consists of five systems of staves. The first two systems are empty, each with a treble and bass staff. The third system contains instrumental accompaniment for the first two staves. The fourth system contains a vocal line on a treble staff with lyrics underneath. The fifth system contains a bass line on a bass staff. The key signature is three sharps (F#, C#, G#) and the time signature is 4/4. The lyrics are: "fin mi - co - si; re; per De - um ri - dur - la - et hunc mi - i".

48

48

48

48

48

48

fin mi - co - si; re; per De - um ri - dur - la - et hunc mi - i

52

52

52

52

52

fin co - si; per ri - dur - la al fin co - si; per ri - dur - la al
 re; Et hu - unc mi - re do - ce - e nos di -

The image displays a musical score for the piece "Quanti sparser mai sudori". The score is organized into four systems, each consisting of two staves. The key signature is three sharps (F#, C#, G#), and the time signature is 3/4. The first system (measures 56-57) features a vocal line with a whole note rest in measure 56 and a half note G# in measure 57, and a piano accompaniment with whole notes. The second system (measures 58-59) shows a vocal line with a whole note rest in measure 58 and a half note G# in measure 59, with piano accompaniment. The third system (measures 60-61) is a piano solo section marked with a forte *f* dynamic, featuring intricate sixteenth-note patterns in both staves. The fourth system (measures 62-63) includes a vocal line with lyrics "fin - co - si;" and "li - ge - re;" and a piano accompaniment. The score concludes with a final cadence in measure 63.

58

58

58

58

58

The musical score is arranged in five systems, each with two staves. The key signature is three sharps (F#, C#, G#) and the time signature is 3/4. The first system (measures 60-63) shows a vocal line and a piano accompaniment. The second system (measures 64-67) continues the vocal and piano parts. The third system (measures 68-71) features a vocal line with a trill (tr) and piano accompaniment with a piano (p) dynamic marking. The fourth system (measures 72-75) shows the vocal line with lyrics and piano accompaniment. The fifth system (measures 76-79) continues the vocal and piano parts, with a piano (p) dynamic marking.

60

60

60

60

60

60

60

tr

p

p

p

Quan - ti spar - ser
pro - xi - mo - rum

p

The musical score is arranged in four systems. The first two systems consist of two staves each, with all notes replaced by horizontal lines, indicating they are to be filled in. The third system contains a vocal line and two piano accompaniment staves (treble and bass clef). The vocal line begins at measure 64 with the lyrics: 'mai - su - do - ri i - ro - bus - ti'. The piano accompaniment features a rhythmic pattern of eighth notes in the bass line and a more melodic line in the treble. The fourth system continues the vocal line with the lyrics: 'no - xas mo - rum e - men - da - re' and includes the piano accompaniment. The key signature is three sharps (F#, C#, G#) and the time signature is 4/4.

The musical score is arranged in four systems. The first system consists of two staves with a treble clef and a key signature of three sharps (F#, C#, G#). The second system also has two staves with the same clef and key signature. The third system includes a vocal line on a treble staff and a piano accompaniment on a grand staff (treble and bass staves). The fourth system features a vocal line on a treble staff with lyrics underneath and a piano accompaniment on a grand staff. The lyrics are: Mu - ra - to - ri sú le maz - zee sú i mar - tel - li sú i pic - tri - bu - e et Ma - ri - ae no - men pi - ae et Ma - . The dynamic marking *p* (piano) is used throughout the score.

72

72

72

72

72

72

72

co - ni i pic - co - nie - ri per ri - dur - la al fin co - si
ri - ae no - men pi - ae cor - di nos - tro in - se - co - si re,

79

79

79

79

The musical score is presented in six systems. The first two systems (measures 82-84) are empty staves. The third system (measures 85-87) features a vocal line in the top staff and two piano accompaniment staves (middle and bottom). The vocal line begins with a quarter rest, followed by a melodic phrase. The piano accompaniment consists of rhythmic patterns in the right and left hands. The fourth system (measures 88-90) continues the vocal and piano parts with similar melodic and rhythmic development.

85

85

85

85

85

ser_ mai su - do - ri per ri - dur - la al
 ri - ae no - men pi - a cor - di nos - tro

89

89

89

89

89

fin - co - si quan - ti spar - ser mai su - do - ri i ro -
in - se - re hic post fa - ta ced - rus gra - ta cor - de

93

93

93

93

93

93

93

93

bus - ti Mu - ra - to - ri per ri - dur - la al
lin - gua ger - mi - na - as cor - de, lin - la - gua

Detailed description: The image shows a page of musical notation for the piece 'Quanti sparser mai sudori', starting at measure 93. The score is in G major (one sharp) and 3/4 time. It consists of five systems of staves. The first two systems are vocal parts (Soprano and Alto) with long notes and rests. The third system shows the vocal parts with more rhythmic activity and a piano accompaniment in the bass clef. The fourth system continues the vocal parts with lyrics. The fifth system shows the vocal parts and piano accompaniment. The piano accompaniment features a steady eighth-note pattern in the bass line.

The image shows a musical score for the piece 'Quanti sparser mai sudori'. It consists of four systems of staves. The first two systems are empty, with a measure rest in each staff. The third system contains a vocal line and two piano accompaniment lines. The vocal line begins with the lyrics 'fin ge - co - si; per et ri - dur - la - al' and continues with 'rmi - nas in coe - lis'. The piano accompaniment features a rhythmic pattern of eighth notes in the right hand and a steady eighth-note bass line in the left hand. The fourth system continues the vocal line and piano accompaniment.

97

97

97

97

fin ge - co - si; per et ri - dur - la - al
rmi - nas in coe - lis

101

101

101

101

101

fin vir co - si; per ri - dur - la al fin; per ri - dur - la al fin, co - fi -

105

105

105

105

105

si; per ri-dur - la al fin; per ri du - ur-la al fin De - - co - -

105

de - - - - - lis - - - - - lau - des - - - - -

108

108

108

108

108

si;
o

al

The musical score is arranged in five systems. The first system consists of two staves with a treble clef and a key signature of two sharps (F# and C#). The first staff begins with a fermata over a half note, followed by a whole note. The second staff has a fermata over a half note, followed by a whole note. Both staves in the first system are marked with a forte *f* dynamic. The second system also consists of two staves with a treble clef and the same key signature. Both staves begin with a fermata over a half note, followed by a whole note, and are marked with a forte *f* dynamic. The third system consists of three staves. The top two staves have a treble clef and the same key signature. The top staff begins with a fermata over a half note, followed by a series of sixteenth-note runs. The middle staff also begins with a fermata over a half note, followed by sixteenth-note runs. The bottom staff has a bass clef and the same key signature, starting with a fermata over a half note, followed by a series of eighth-note runs. All three staves in the third system are marked with a forte *f* dynamic. The fourth system consists of two staves with a treble clef and the same key signature. The top staff begins with a fermata over a half note, followed by a whole note with a trill (*tr*) above it. The bottom staff has a bass clef and the same key signature, starting with a fermata over a half note, followed by a series of eighth-note runs. The bottom staff in the fourth system is marked with a forte *f* dynamic. The fifth system consists of two staves with a bass clef and the same key signature. The top staff begins with a fermata over a half note, followed by a whole note. The bottom staff has a fermata over a half note, followed by a series of eighth-note runs. The bottom staff in the fifth system is marked with a forte *f* dynamic. The lyrics 'fin co - si' are written above the top staff of the fourth system, and 'per so - nas' are written below the bottom staff of the fourth system.

114

114

114

114

114

116

finis

116

finis

116

finis

finis *p*

finis *p*

finis *p*

116

finis A schian -

116

finis *p*

119

119

119

119

ta - re què ru - bel - li sas - si un Ar - chi - tet - to

119

123

123

123

123

123

gras - so co - man - da - va as - si - so a un sas - so poi a for - za di clis -

123

127

127

127

127

127

tie - ri la gran pol - ve di cal - ci - na dal-la se - ra al - la ma -

131

Da Capo

Da Capo

131

Da Capo

Da Capo

131

Da Capo

Da Capo

Da Capo

131

ti - na in - gol - la - ta res - ti - tu - i. *tr* *Da Capo*

Da Capo